Guy de Maupassant

Flommen

og andre fortællinger

Maupassants 2 fortællinger

Bibliotek 1800

Guy de Maupassant

Flommen og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Guy de Maupassant: *Flommen og andre fortællinger* er baseret på originaler, som (på udgivelsestidspunktet) er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år, samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Guy de Maupassant: *Flommen og andre fortællinger* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years, and in the USA (at the time of publishing).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Flommen

Flere dage i træk var stumper af den opløste hær draget gennem byen. Det var ikke længere tropper, men kun uordentlige bander. Mændene havde lange, snavsede skæg og pjaltede uniformer, og de marcherede med slap holdning, uden fane og uden ledelse. Alle syntes de overvældede, udmattede, ude af stand til at tænke en tanke eller tage en beslutning, de gik kun af vane og faldt om af træthed, så snart de standsede. Der var flest indkaldte, fredelige folk, som for længst havde trukket sig tilbage for i ro at leve af deres penge, og som nu sank sammen under geværets vægt; så var der de små, raske mobilgardister, som har lige let til rædsel og begejstring og er lige så parate til angreb som til flugt; midt imellem dem sås nogle rødbukser, levningerne af en division, som var gået til grunde i et stort slag; mørke artillerister gik i geled med alle disse forskellige slags fodfolk, og af og til lyste en hjelm frem, som tilhørte en tungfodet dragon, der kun med besvær kunne følge med de linjevantes lettere march.

Med mellemrum drog friskytte-afdelinger med heltemæssige benævnelser som: "Nederlagets Hævnere – Gravens Borgere – Dødens Bejlere" – gennem gaderne; de så ud som banditter.

Deres chefer, forhenværende klæde- eller kornkøbmænd, eller tidligere talg- eller sæbehandlere, som forholdene havde gjort til krigere, og som var blevet udnævnt til officerer på grund af deres dalere eller af længden af deres overskæg, var dækket med våben, uldtøj og guldsnore; de talte med rungende stemmer, diskuterede feltplaner og lod forstå, at de alene bar

det døende Frankrig på deres skvadronørskuldre. Men det hændte, at de frygtede deres egne soldater, rene galgenfugle, ofte tapre til det yderste, men plyndresyge og svirelystne.

Der blev sagt, at prøjserne stod rede til at rykke ind i Rouen. Nationalgardisterne, som i to måneder havde været travlt beskæftiget med at foretage forsigtige rekognosceringer i de omliggende skove og nu og da nedskyde en af deres egne skildvagter, og som havde beredt sig til kamp, hver gang en lille kanin fik buskene til at rasle, havde trukket sig tilbage til deres respektive hjem. Deres våben, deres uniformer, hele den morderiske udrustning, som de indtil for kort tid siden havde spredt rædsel over landevejskanterne med i tre miles omkreds, var ganske pludseligt forsvundet.

Omsider var de sidste franske soldater gået over Seinen for at marchere videre til Pont-Audemer over Saint-Sever og Bourg-Achard; og bagefter dem alle sammen kom generalen til fods mellem to ordonnansofficerer; han var fortvivlet, ude af stand til at kunne vove noget som helst med disse uensartede rester af en stor hær, og selv revet med i den fuldstændige opløsning af et folk, som havde været vant til at sejre, og som nu til trods for dets legendeagtige tapperhed var blevet uhjælpeligt slået.

Så sænkede en dyb ro, en tavs og rædselsslagen venten sig over staden. Mange bemavede bedsteborgere, hvis mod handelslivet for længst havde afstumpet, afventede ængstelige sejrherrernes tilsynekomst, rystende for, at deres stegespid eller deres store køkkenkniv skulle blive betragtet som krigsvåben.

Alt liv syntes standset; butikkerne var lukkede, gaden stum. Nu og da sneg en af indbyggerne sig, skræmt af stilheden,

hurtigt og tyst afsted langs murene.

Forventningens angst fik staden til næsten at ønske fjendens komme.

Dagen efter de franske troppers afmarch fo'r om eftermiddagen nogle ulaner hurtigt gennem byen, uden at nogen vidste, hvorfra de kom. Så lidt senere bredte en sort masse sig ned over Sainte-Cathérine-bakken, medens to andre voksende bølger skyllede hen over landevejene til Darnetol og Boisguillaume. De tre regimenters fortropper mødtes akkurat samtidig på pladsen foran rådhuset, og fra alle de tilstødende gader vældede den tyske hær frem, oprullende bataljon efter bataljon, som fik brostenene til at give genlyd under deres hårde og taktfaste skridt.

Kommandoord, råbt med ukendte, halsklingende stemmer, steg op mod husene, der syntes døde og øde, men bag hvis skodder angstfyldte øjne stirrede ud på de sejrende mænd, som nu ifølge "sværdets ret" var herrer over staden, dens velstand og dens menneskeliv. I de formørkede værelser herskede den altopgivende vanvittige rædsel, som kun fremkaldes af store oversvømmelser eller dødbringende jordomvæltninger, overfor hvilke al klogskab og al kraft er unyttig. For det er den samme følelse, der opstår, hver gang den herskende tingenes orden bliver omstyrtet, når al sikkerhed er forbi, når alt det, som menneskene eller naturens love beskytter, prisgives en vilkårlig og ubarmhjertig brutalitet. Jordrystelsen, der under de sammenstyrtede huse knuser et helt folk, floden, som går over sine bredder og river druknede bønder, dødt kvæg og løsrevne tagbjælker med sig, eller en hæderdækket armé, der nedsabler alle, som vil forsvare sig, og tager resten til fange, der plyndrer i

sablens navn og under kanontorden takker Gud – alt er lige skrækkelige svøber, som vender op og ned på enhver tro om en evig retfærdighed og på den tillid, der er indprentet os, til Himmelens beskyttelse og menneskenes forstand.

Små afdelinger kom og bankede på hver dør, så forsvandt de inde i husene. Det var indkvarteringen efter indtoget. De overvundnes pligt, at være forekommende mod sejrherrerne, tog sin begyndelse.

Efter nogen tids forløb, da den første rædsel var overstået, bredte der sig en ny ro. Hos mange familier spiste den prøjsiske officer med ved bordet. Han var mange gange velopdragen, beklagede af høflighed Frankrig, og udtrykte sin afsky ved at tage del i krigen. Man var ham taknemmelig for denne følelse; desuden kunne den dag komme, da man trængte til hans beskyttelse. Ved at behandle ham fornuftigt, opnåede man måske at få færre soldater at mætte. Og hvorfor fornærme én, af hvem man i et og alt var afhængig? En sådan handling ville tyde mindre på tapperhed end på dumdristighed. Men dumdristighed plager ikke længere Rouens borgere som i de tider, da dens heltemodige forsvar indlagde byen berømmelse. Og endelig sagde man til sig selv som den vigtigste grund, et ægte udslag af den franske belevenhed, at det ligefrem var en pligt at være høflig i sit hjem, når man blot ikke offentligt viste sig fortrolig mod den fremmede officer. Udenfor kendte man ikke hinanden, men indenfor ens egne fire vægge passiarede man gerne, og hver aften blev tyskeren siddende lidt længere for at varme sig ved den fælles arne.

Lidt efter lidt fik byen sit sædvanlige udseende tilbage. Franskmændene gik endnu ikke meget ud, men de prøjsiske

soldater vrimlede i gaderne. For øvrigt syntes de blå husarofficerer, som anmassende lod deres store mordredskab slæbe hen ad stenbroen, ikke at have så overmåde megen mere foragt for de menige borgere end jægerkorpsets officerer, der det foregående år havde siddet og drukket på de samme caféer.

Alligevel lå der noget i luften, noget ukendt og gennemtrængende, en utålelig fremmed atmosfære, ligesom en lugt, der bredte sig over alt, lugten af fjenden. Den hvilede over de offentlige pladser og banede sig vej ind i husene, den forandrede madens smag og bibragte én indtrykket af at være på rejse, langt borte blandt nogle farlige og barbariske stammer.

Sejrherrerne fordrede penge, mange penge. Indbyggerne betalte stadig; de var i øvrigt rige. Men jo større overflod en normannisk købmand erhverver sig, jo mere lider han ved hvert offer, ved hver lille stump, som han af sin formue ser gå over i en andens hænder.

Alligevel hændte det af og til, at søfolk eller fiskere to eller tre mil fra byen henimod Croisset, Dieppedalle eller Biessart, efter som strømmen gik, på bunden af vandet fandt liget af en tysker, som var helt opsvulmet i uniformen og som enten var blevet dræbt af et knivstød eller et slag med en træsko, eller også havde fået hovedet knust af en sten, eller var blevet skubbet ud i vandet oppe fra en bro. Flodens dynd gemte over den slags mørke og barbariske, men berettigede udslag af hævn, vidnesbyrd om ukendt heltemod og stumme angreb, som er farligere end et slag ved højlys dag, og som ikke kommer til at stråle i hædersglans.

For der findes altid nogle uforfærdede, som af hadet til de fremmede trykkes våben i hånd, og som er rede til at dø for en idé.

Da det imidlertid viste det sig, at fjenderne, skønt de tvang byen ind under deres ubøjelige disciplin, ikke begik nogen af de rædselsgerninger, som rygtet havde beskyldt dem for at udøve under deres sejrsgang, fik borgerne efterhånden mere mod, og trangen til virksomhed meldte sig på ny hos stadens handlende. Nogle af dem havde vigtige interesser at varetage i Havre, der var besat af den franske hær, og de bestemte sig til at prøve på at nå denne havn ved over land at begive sig til Dieppe og derfra tage videre med skib.

De benyttede sig af de tyske officerer, hvis bekendtskab de havde gjort, og opnåede gennem deres indflydelse den højstkommanderende generals tilladelse til at forlade byen.

En stor firspændig omnibus blev bestilt, og efter at ti personer havde tegnet sig hos vognmanden, blev rejsen fastsat til tirsdag morgen før daggry for at undgå al sammenstimlen.

Frosten havde allerede i længere tid gjort jorden hård, og om mandagen hen ad klokken tre trak tætte sorte skyer op fra nord; de bragte sne med sig, og hele aftenen og natten sneede det uafbrudt.

Klokken halv fem om morgenen samledes de rejsende i gården til Hotel Normandiet, hvor der skulle stiges til vogns.

Søvnen sad dem endnu i øjnene og de rystede af kulde under deres rejsetæpper. I mørket kunne de ikke rigtig se hinanden; og de tunge vinterklæder, som de havde bunket på sig, fik dem alle sammen til at ligne velnærede præster. Men så genkendte to mænd hinanden, en tredje tiltalte dem og passiaren kom i gang:

"Jeg tager min kone med," sagde den ene. "Det gør jeg også." – "Jeg med." Den, som først havde talt, tilføjede: "Det er vor hensigt ikke at vende tilbage til Rouen, og hvis prøjserne skulle nærme sig Havre, tager vi over til England." De lignede hinanden så meget, at de alle havde samme planer.

Imidlertid blev der stadig ikke spændt for. Af og til kom en staldkarl med en lille lygte ud af en mørk port for straks efter at forsvinde i en anden. Hestehove stampede i jorden, men strøelsen i båsene dæmpede støjen. Inde fra stalden klang en mandsrøst, som bandende talte til dyrene. En svag raslen af bjælder forkyndte, at der blev rørt ved seletøjet, klangen blev snart tydeligere og vedholdende, og klingrede i takt med hestenes bevægelser, undertiden standsede den dog for atter at tage fat med et pludseligt ryk, der ledsagedes af den dumpe lyd af en jernbeslået hov, som trampede på stenbroen.

Pludselig blev porten lukket i. Al støj døde bort. De frysende borgere havde hørt op at tale og stod stive og ubevægelige.

Et fortsat tæppe af hvide sneflokke sænkede sig uden standsning glitrende mod jorden, hvor det udviskede alle omrids og dækkede alt med et lag af iskoldt mos; og i den under vinterens rolige stilhed begravede by, hørtes nu kun sneens tyste, svævende falden; det var mere en følelse end en lyd, en sammenblanding af lette atomer, der synes at fylde rummet og lægge sig over hele verden.

Manden kom atter frem med sin lygte, ved en grime trak han en tungsindig hest, der øjensynlig ikke havde stor lyst til at komme ud af den lune stald, bag efter sig.

Han stillede sig hen ved vognstjærten, gjorde skaglerne fast og syslede længe omkring for at bringe seletøjet i orden, da han

stadig havde lygten i den ene hånd og kun kunne bruge den anden. Da han igen ville gå ind i stalden for at hente den næste hest, fik han øje på de rejsende, som stod ubevægelige og allerede var helt tilsneede, og sagde til dem: "Hvorfor sætter De Dem ikke ind i vognen? Der kunne De da i hvert fald sidde i ly."

Det var formodentlig ikke faldet dem ind, og de skyndte sig at følge opfordringen. De tre mænd anbragte deres koner inderst i vognen og satte sig derefter selv op, hvorpå de øvrige ubestemmelige, tilhyllede skikkelser uden at veksle et ord indtog de sidste pladser.

Gulvet var dækket med et lag halm, som man kunne stikke fødderne ned i. De damer, der sad inderst, havde bragt små varmebækkener med letfængeligt kul med sig; de tændte dem, gav sig til at opregne fordelene ved disse apparater og gentog ting, som de alle sammen for længst vidste god besked med.

Omsider var omnibussen blevet forspændt med seks heste i stedet for fire, da sneen ville gøre det vanskeligere at trække den. En stemme udefra spurgte: "Er alle passagererne kommet op?" En stemme indefra svarede: "Ja", og vognen satte sig i bevægelse.

Langsomt, næsten i skridt, sneglede den sig afsted. Hjulene sank ned i sneen, og hele vognfadingen gav sig, knirkende og stønnende; dyrene gled, pustede og dampede, og kuskens kæmpemæssige pisk knaldede uafladeligt, svang sig til alle sider, snoede sig sammen og rullede sig atter op som en tynd slange, og faldt så pludselig snertende hen over en af hestenes svulmende kryds, og fik dyret til at anspænde sig endnu voldsommere.

Lidt efter lidt blev det lysere. De lette flokke, som en af de rejsende, en ægte Rouen-borger, havde sammenlignet med en bomuldsregn, var hørt op at falde. Et snavset skær trængte frem gennem de mørke, tunge og tykke skyer, som gjorde det hvide landskab endnu mere blændende; langs med vejen skimtedes snart høje rimklædte træer, og snart en eller anden hytte, som sneen havde givet hætte på.

Inde i vognen benyttede de rejsende sig af morgengryets tungsindige skær til at tage hinanden i øjesyn.

Allerbagest i vognen på de bedste pladser sad hr. og fru Loiseau; han var en af byens større vingrosserere.

I sin tid havde han været ansat hos en mand, som var gået fallit, så havde han købt forretningen og tjent sig en formue. For meget billig pris solgte han meget dårlig vin til småhandlerne ude omkring på landet og gik blandt sine bekendte for at være en rigtig lun fyr, en ægte normanner, sprudlende af fiffighed og godt humør.

Hans rygte som "forretningsmand" var så velkendt, at byens amtmand, der skrev fabler og viser, og med sit fine og bidende vid var en lokal berømthed, en aften oppe i amtmandsboligen, da der blev leget selskabslege og Loiseau havde gjort sig skyldig i en overtrædelse af legen, benyttede sig af lejligheden til højlydt at forkynde: "Loiseau snyder!" Denne udtalelse var fløjet videre ud over staden og havde i en hel måned fået alle kæber i byen og dens omegn til at vride sig i krampelatter.

Loiseau var tillige en stor spasmager, altid fuld af løjer og mere eller mindre heldige indfald; der var aldrig nogen, som talte om ham, uden at tilføje: "Han er ubetalelig, den Loiseau."

Han var lille af vækst med en mave, der stak frem som en ballon, og et rødsprængt ansigt, som var prydet med grånende bakkenbarter. Hans kone, som var stor, svær, bestemt, med kraftig røst og snarrådig myndighed, repræsenterede ordenen og regnskabet i firmaet, som han satte liv i ved sin muntre foretagsomhed.

Ved siden af dem, værdig i bevidstheden om at høre til en højere samfundsklasse, sad hr. Carré-Lamadon, en betydningsfuld mand, som havde erhvervet sin velstand i bomuld, var ejer af tre spinderier, havde Æreslegionens kommandørkors og var medlem af amtsrådet. Under hele kejserdømmet havde han været fører for den mådeholdne opposition, ene og alene for senere hen at lade sig betale så meget dyrere for at gå over til det parti, han ifølge sine egne udtryk så længe havde bekæmpet "med ridderlige våben". Hans hustru, som var meget yngre end han, havde været en stadig trøst for de officerer af god familie, der blev lagt i garnison i Rouen.

Hun sad lige overfor sin mand og krøb sammen, lille, sød og køn, helt indpakket i pelsværk; hun sendte fortvivlede blikke rundt i vognens sørgelige indre.

Derefter kom grev og grevinde Hubert de Bréville, et af Normandiets ældste og fornemste adelsnavne. Greven var helt igennem en adelsmand af den gamle skole. Ved små kunstgreb bestræbte han sig for yderligere at fremhæve sin naturlige lighed med salig konning Henrik den Fjerde, som i følge en overlevering, der var slægtens stolthed, skulle have besvangret en fru Bréville og i den anledning gjort hendes ægtefælle til greve og overherre over en af sine provinser.

Grev Hubert, der ligesom Carré-Lamadon var medlem af amtsrådet, repræsenterede egnens orleanistiske parti. Hvorledes det var gået til, at han havde giftet sig med datteren af en ubetydelig skibsreder i Nantes, stod bestandig som noget gådefuldt. Men da grevinden så fornem ud, forstod at optræde som fuldendt værtinde, og endda havde ord for at have stået i forhold til en af Louis Philippes sønner, gjorde hele adelen stads af hende, og hendes hus gik for at være det første på hele egnen, og det eneste, hvor den gammeldags ceremonielle tone havde holdt sig uberørt, og hvortil det var meget vanskeligt at få adgang.

Familien Brévilles formue, som udelukkende var anbragt i grundejendomme, gav, efter hvad der blev sagt, en halv million i årlig rente.

Disse seks personer dannede baggrunden af vognen, den del af samfundet, som har penge og føler sig tryg og stærk, som har ret til at kalde sig hæderlige folk, fordi de har religion og sædelige grundsætninger.

Ved et snurrigt tilfælde sad alle damerne på samme side. Efter grevinden kom to nonner, der sad og lod perlerne på deres lange rosenkranse glide gennem deres fingre, mens de sagte mumlede fadervor og bønner til jomfru Maria. Den ene af dem var gammel og så vansiret af koppear, at det så ud, som om en hel ladning kardæsker var eksploderet lige i ansigtet på hende. Den anden var meget spinkel, hendes bryst var øjensynligt udslidt af tæring og hendes smukke, men sygelige hoved udtrykte den brændende tro, der skaber martyrer og forklarer.

Lige overfor de to nonner sad en mand og en kvinde, der begge tiltrak sig alles opmærksomhed.

Manden, der hed Cornudet, var kendt som en ivrig demokrat og var enhver anset spidsborgers rædsel. Tyve år i træk havde han dyppet sit lange, røde skæg i alle folkelige knejpers ølglas. Sammen med sine venner og brødre havde han spist en net lille formue, som han havde arvet efter sin fader, en forhenværende konditor, og han ventede derefter utålmodigt på republikken, der skulle skaffe ham den stilling, han mente at have fortjent efter så mange republikanske knejpebesøg. Den fjerde september 1870 havde han, måske som følge af et puds, der var blevet spillet ham, for fuldt alvor troet, at han var blevet udnævnt til amtmand, men da han ville tiltræde sit embede, havde kontorbudene, de eneste, som var forblevet på pladsen, bestemt vægret sig ved at anerkende ham, hvad der nødsagede ham til at trække sig tilbage. Han var for øvrigt en skikkelig fyr, uskadelig og tjenstvillig; med glødende iver havde han taget sig af forsvarets organisation. Han havde ladet grave huller ude på markerne, ladet alle de unge træer i den nærliggende skov fælde og opkastet snarer på alle vejene; da fjenden så nærmede sig, havde han, tilfreds med sine forberedelser, hurtigst muligt trukket sig tilbage til byen. Han mente nu at kunne være til mere nytte i Havre, hvor lignende forskansninger ville blive nødvendige.

Kvinden hørte til de såkaldte løse fugle. På grund af hendes tidligt udviklede fedme havde hun fået tilnavnet "Flommen". Hun var lille, rund, buttet over det hele, hendes tykke fingre, der var ligesom indsnørede ved leddene, lignede små guirlander af korte pølser, hendes hud var glat og skinnende og en uhyre barm svulmede under kjolen; alligevel var hun meget tillokkende og stærkt eftertragtet, fordi hun så så frisk ud, at

det var en fornøjelse. Hendes ansigt mindede om et rødmosset æble, en bonderose i knop, der lige skal til at udfolde sig; og i det ansigt lyste foroven to prægtige sorte øjne, overskyggede af lange, tætte øjenhår, og smilede forneden en bedårende, lille, kysselysten mund med små bitte skinnende musetænder. Ydermere, hed det sig, var hun i besiddelse af en hel mængde uvurderlige egenskaber.

Så snart hun var blevet genkendt, løb en hvisken rundt mellem de anstændige damer og ordene "skøge" og "en offentlig skam" blev sagt så højt, at hun løftede hovedet og kastede et så dristigt og udfordrende blik på dem, der sad hende nærmest, at der straks blev stilhed og alle slog øjnene ned med undtagelse af Loiseau, som stirrede på hende med oplivende blikke.

Men pludselig begyndte samtalen igen mellem de tre damer, som "fruentimmerets" nærværelse pludselig havde gjort til venner og næsten fortrolige. De havde fornemmelsen af at måtte slutte deres ægteskabelige værdigheder sammen som et værn mod den skamløse kvinde, der ikke tog i betænkning at sælge sig selv; for den lovlige kærlighed ser fra sit ophøjede stade altid dybt ned på den frie elskov.

Også de tre herrer havde ved synet af Cornudet uvilkårligt i følelsen af at være samfundsstøtter trukket sig nærmere til hinanden og givet sig til at tale om penge i en tone, der udtrykte overlegen foragt overfor den, som ingenting ejer. Grev Hubert fortalte om al den ødelæggelse, prøjserne havde voldet ham, om alle de tab, der ville blive følgen af, at hans kvæg var blevet stjålet og hans høst gået tabt; hele tiden mærkede man, at det var den store godsejer, som den slags hjemsøgelser næppe ville besvære et års tid, mangemillionæren, der havde ordet. Carré-

Lamadon, hvis bomuldsvirksomhed havde lidt et betydeligt afbræk, havde sørget for i tide at sende seks hundrede tusinde francs over til England for dog for alle tilfældes skyld at sikre sig en bid brød. Hvad Loiseau angik, så var det lykkedes ham at få al den tarvelige vin, han havde liggende i sin kælder, solgt til den franske hærs intendantur, så at staten skyldte ham en vældig sum penge, som han gjorde sikker regning på at kunne hæve i Havre.

Alle tre sendte hinanden hurtige og venskabelige øjekast. Skønt de indtog forskellige stillinger i samfundet, følte de sig alligevel beslægtede i kraft af deres penge, sammenknyttede som medlemmer af det store frimurerselskab, der består af dem, som har noget, og som kan rasle med guldstykker, hver gang de stikker hånden i deres bukselomme.

Vognen sneglede sig så langsomt frem, at de klokken ti om formiddagen kun havde tilbagelagt fire mil. Tre gange undervejs var herrerne steget ud for til fods at gå op ad bakkerne. De rejsende begyndte at blive urolige, det var nemlig bestemmelsen, at der skulle spises til middag i Tôtes, og nu måtte de opgive håbet om at nå derhen før mørkets frembrud. De sad alle sammen og spejdede ivrigt efter en kro på vejen, da omnibussen pludselig stak fast i en snedrive; over to timer gik hen, inden det lykkedes at få den igennem.

Madlysten voksede og omtågede hjernerne. Men der viste sig stadig intet spor af et gæstgiversted eller en beværtning; prøjsernes bebudede ankomst og de udsultede franske troppers forbimarch havde skræmt alle næringsdrivende.

Herrerne løb ind i de bøndergårde, de kom forbi, for at spørge efter mad; men de fik ikke så meget som et stykke brød;

de mistænksomme bønder havde skjult deres forråd af frygt for at blive udplyndret af soldaterne, der, når de ikke mere havde noget at putte i munden, bemægtigede sig alt, hvad de kunne få fat på.

Da klokken var blevet ét, erklærede Loiseau, at han ganske bestemt kunne høre tarmene skrige i livet på sig. Alle de andre havde ligesom han længe siddet og lidt af sult; og trangen til føde meldte sig stedse mere og mere bydende og dræbte til sidst al samtale.

Fra tid til anden var der én, som gabede, hans eksempel smittede straks en anden; og skiftevis åbnede alle munden, enhver i overensstemmelse med sin natur, levemåde og samfundsstilling, enten med en lydelig støj eller ganske diskret med en hånd op foran det mørke hul, hvorfra ånden strømmede ud som en tæt damp.

Flere gange havde Flommen bøjet sig ned, som om hun ledte efter noget under sine skørter. Så betænkte hun sig et øjeblik, så på sine medrejsende og rettede sig atter roligt i vejret. Alle sad med blege og fortrukne ansigter. Loiseau forsikrede, at han ville give tusinde francs for en lille skinke. Hans hustru gjorde en bevægelse som for at gøre indsigelse, men beroligede sig dog. Det voldte hende altid lidelse at høre tale om at ødsle med penge, og på det område forstod hun ikke engang spøg. "Jeg kan ikke nægte, at jeg føler mig noget utilpas," sagde greven, "hvorfor i al verden har jeg dog heller ikke tænkt på at tage noget mad med mig?" Alle gjorde sig selv den samme bebrejdelse.

Cornudet havde dog en flaske med rom; han bød den rundt; men de afslog den alle høfligt med undtagelse af Loiseau, der

drak et par dråber og bemærkede, idet han takkende gav f lasken tilbage: "Det gør alligevel godt, det varmer og det narrer sulten." Alkoholen satte ham i godt humør, og han foreslog at bære sig ad som i visen om det lille skib: spise den fedeste af passagererne. Denne tilslørede hentydning til Flommen stødte i høj grad den velopdragne del af selskabet. De svarede ikke, kun Cornudet trak på smilebåndet. De to nonner var hørt op med at mumle bønner og med hænderne stukket ind i deres vide ærmer, sad de ubevægelige med hårdnakket nedslagne øjne og frembar formodentlig deres lidelser som en offergave til Himlen.

Endelig, da klokken var blevet tre og de befandt sig ude på fri mark, hvor ikke en eneste landsby var at øjne, bøjede Flommen sig hurtigt ned og trak frem under sædet en bred kurv, tildækket med en stor hvid serviet. Ud af den tog hun først en lille porcelænstallerken, derpå et fint sølvbæger og en mægtig skål, hvori der i gelé lå to høns, sirligt skåret i stykker. Desuden sås endnu indpakket i kurven postejer, frugter og allehånde lækkerier, kort sagt mad nok til at kunne gøre en rejse på tre dage uden at behøve at ty til kroernes køkken. Fire flaskehalse stak frem mellem madpakkerne. Hun tog en hønsevinge og gav sig nok så nydeligt til at spise af den sammen med et lille rundstykke.

Alles blikke var vendt mod hende. Madduften bredte sig, tvang alle næsebor til at udvide sig, og fik i ordets bogstavelige forstand alle tænder til at løbe i vand, mens kæberne trak sig smerteligt sammen helt op under ørene. Damernes foragt for "fruentimmeret" udartede til en vild lyst til at slå hende ihjel og

kaste hende ud i sneen med samt hendes bæger, hendes kurv og hendes mad.

Men Loiseau sad og slugte skålen med øjnene. Han sagde: "Nå, det må jeg sige, De har været mere forsynlig end vi andre. Ja, der er nogen, der forstår at tænke på alting." Hun så op på ham: "Vil De ikke smage noget med, min herre? Det er drøjt at faste lige fra om morgenen." Han hilste og svarede: "Det siger jeg min tro ikke nej til. Jeg kan ikke holde det ud længere. Her er vi jo på feltfod, ikke sandt?" Og idet han sendte et blik rundt i kredsen, tilføjede han: "I sådanne øjeblikke er man glad ved at træffe på imødekommende mennesker." Han havde en avis med, som han bredte ud for ikke at plette sine benklæder, så stak han spidsen af sin lommekniv ned i et lårben, der var helt overtrukket med gelé, bed det itu med tænderne og tyggede løs på det med en så synlig tilfredsstillelse, at et højt misundelsens suk gik gennem vognen.

Med sagtmodig og ydmyg stemme foreslog Flommen de to nonner ligeledes at tage del i hendes måltid. De modtog øjeblikkelig tilbuddet og gav sig til at spise stille og hurtigt efter først at have fremstammet nogle ord til tak. Heller ikke Cornudet afslog sin naboerskes indbydelse, og ved at brede avisen ud over samtlige knæ blev der lavet et slags bord.

Mundene lukkedes op og i uden standsning, slugte, tyggede og sank maden med ubehersket grådighed. Henne fra sin krog gjorde Loiseau et vældigt indhug i kurvens forråd og opfordrede sin hustru til at følge hans eksempel. Hun stred længe imod; først da hun fik trækninger i maven af sult, gav hun efter. Så henvendte hendes mand sig i en vel afrundet sætning til deres "elskværdige ledsagerske" for at bede hende

om tilladelse til at byde fru Loiseau et lille stykke. "Ih, bevares, med største fornøjelse," svarede hun, og rakte med et indbydende smil skålen frem.

Der opstod nogen forlegenhed, da den første flaske vin var blevet trukket op. Der var nemlig kun det ene bæger. Men så lod man det gå fra hånd til hånd efter først at have tørret det omhyggeligt af. Kun Cornudet satte, sandsynligvis for at gøre sig behagelig, sin mund lige på det sted, der endnu var fugtigt efter Flommens læber.

Imidlertid sad grev og grevinde de Bréville og hr. og fru Carré-Lamadon, omgivet af folk, der spiste, uden at kunne værge sig for den gennemtrængende madlugt, og led de frygteligste tantaluskvaler. Pludselig udstødte fabriksejerens unge hustru et suk, der fik alle til at dreje hovedet om mod hende. Hun var blevet lige så hvid i ansigtet som sneen udenfor, hendes øjne lukkede sig og hendes hoved sank bagover, hun havde mistet bevidstheden. Hendes mand blev aldeles ude af sig selv og bønfaldt hele selskabet om at komme sig til hjælp, men de havde alle mistet hovedet, indtil endelig den ældste af nonnerne, som holdt den syges hoved oppe, tvang Flommens bæger ind mellem hendes læber og fik hende til at nedsvælge nogle dråber vin. Den smukke, lille frue rørte sig atter, slog øjnene op, smilede og erklærede med mat stemme, at nu gik det meget bedre. Men for at hun ikke skulle besvime igen, nødte nonnen hende til at tømme et helt bæger fyldt til randen, og tilføjede: "Det er ikke andet end en følge af sulten."

Så fremstammede Flommen forlegen og rødmende, idet hun så på de fire rejsende, som endnu var fastende: "Jeg ved ikke rigtig, om jeg tør byde de herrer og damer ..." Hun tav af frygt

for et krænkende svar. Loiseau tog ordet: "Det manglede bare, under sådanne forhold er alle søskende og bør hjælpe hinanden. Nå, mine damer, gør nu ingen omstændigheder, men tag mod tilbuddet. Vi ved jo ikke engang, om vi overhovedet kommer under tag i nat. Således som vi lunter afsted, når vi såmænd ikke Tôtes før i morgen middag." De betænkte sig stadig, ingen turde påtage sig ansvaret for at sige ja.

Men greven afgjorde spørgsmålet. Han vendte sig om imod det velnærede pigebarn, der sad ganske forskræmt over sin egen dristighed, og sagde til hende med sin fornemste mine: "Vi tager med taknemmelighed mod Deres tilbud."

Det var kun det første skridt, der faldt svært; da Rubicon en gang var overskredet, gik de på af hjertens lyst. Kurven blev tømt. Foruden alle de tidligere nævnte lækre sager indeholdt den endvidere: en leverpostej, en lærkepostej, et stykke røget tunge, nogle pærer, en flad honningkage, småkager og et sylteglas med asier og sure løg, da Flommen som alle kvinder tilbad alt, hvad der var ufordøjeligt.

De kunne dog ikke godt være bekendt at spise hendes mad uden at tale til hende, derfor gav de sig i snak med hende, først med et vist forbehold, så, da hun optrådte særdeles korrekt, med større utvungenhed. Fruerne de Bréville og Carré-Lamadon, der begge var vant til at omgås mange mennesker, viste sig taktfuldt elskværdige. Især grevinden var umådelig nedladende, således som kun meget fornemme damer, der ved, at intet smuds kan nå op til dem, tør være det; hun var yderst indtagende. Men den svære fru Loiseau, der i væsen mindede

om en gendarm, blev ved at være lige stram; hun talte lidt og spiste meget.

Talen drejede sig naturligvis om krigen, der blev fortalt skrækkelige ting om prøjserne og fremdraget modige træk fra franskmændenes side; og alle de flygtende holdt lovtaler over de andres mod. De kom snart til personlige oplevelser, og Flommen fortalte med ægte følt sindsbevægelse og med den varme i sine ord, som den slags kvinder undertiden kan lægge for dagen, når de lader deres vrede få afløb, hvorfor hun havde forladt Rouen: "Jeg troede i begyndelsen, at jeg nok kunne blive," sagde hun, "jeg havde sørget for at have rigeligt forråd, og jeg ville hellere finde mig i at have nogle soldater i kvarter end at flygte bort, jeg vidste ikke hvorhen. Men da jeg så fik prøjserne at se, kunne jeg alligevel ikke holde det ud. Blodet kogte i mig af raseri og jeg græd af skam hele dagen igennem. Å, jeg skulle bare have været en mand! Jeg kunne fra mit vindue se de tykke høveder med deres pikkelhuer, og min pige måtte holde på mine hænder, for at jeg ikke skulle kaste mine møbler ned i hovedet på dem. Så kom der nogle og skulle indkvarteres hos mig; men jeg fløj ind på den første, der viste sig, og greb ham i struben. En tysker er ikke vanskeligere at kvæle end enhver anden, og jeg ville have gjort det af med ham, hvis de ikke havde trukket mig bort ved hårene. Efter den bedrift måtte jeg naturligvis holde mig skjult, indtil jeg fik en lejlighed til at stikke af, og nu er jeg her."

De komplimenterede hende alle sammen. Hun steg betydeligt i sine medrejsendes agtelse; der var ingen af dem, som havde vist sig så dristige. Cornudet havde siddet og lyttet til hendes beretning med et bifaldende og velvilligt apostelsmil,

for demokrater med langt skæg anser sig selv for at have eneret på fædrelandskærlighed ligesom mænd i præstekjole på religion. Og han gav sig til at tale i en belærende tone og med svulstige vendinger, som han havde lært af de opråb, der daglig var blevet slået op på murene. Han sluttede af med et stykke veltalenhed, hvori han fuldstændig gjorde det af med det "krapyl til kejser".

Men Flommen fo'r øjeblikkelig i flint, hun var nemlig bonapartist. Hun blev så rød som en kalkun og stammede i det af harme: "Jeg gad nok have set jer andre i hans sted! Det ville vist have taget sig nydeligt ud! Det er jer, der har forrådt ham, jeres kejser! Hvis sådanne fyre som jer skulle regere, kunne man lige så gerne straks forlade Frankrig!" Cornudet sad ubevægelig med et tirrende, hånligt og overlegent smil om munden, og det var klart, at det ikke ville vare længe, inden det ville komme til ukvemsord, men så lagde greven sig imellem og beroligede ikke uden besvær den forbitrede kvinde ved med myndighed at erklære, at enhver oprigtig overbevisning altid bør respekteres. Men grevinden og fabriksejerfruen, som begge i deres hjerte nærede det gode selskabs instinktmæssige had til republikken, og ligesom alle kvinder gik om med en medfødt, ubevidst svaghed for den regering, der hersker despotisk og smykker sig med fjerbuske, blev mod deres vilje gunstigt stemt mod denne skøge, der sad inde med så megen naturlig værdighed og hvis følelser i så høj grad stemmede overens med deres egne.

Kurven var tømt. Det var ikke faldet så vanskeligt, eftersom de havde været ti om den; de var kun kede af, at den ikke havde

været større. Samtalen fortsattes endnu i nogen tid, dog var den nu, da maden var spist op, blevet en smule kølnet.

Aftenen faldt på, tættere og tættere lagde mørket sig om dem, og mens de sad og fordøjede blev kulden mere og mere følelig; Flommen kom trods sit fedt til at ryste. Fru de Bréville tilbød hende sit varmebækken, hvori kullene flere gange siden om morgenen var blevet fornyet. Hun tog straks imod det, da hendes fødder var ganske stivfrosne. Fruerne Carré-Lamadon og Loiseau gav nonnerne deres.

Kusken havde tændt lygterne. De kastede et livligt skær ud i emmen, der steg op fra stanghestenes svedige kryds, og hen over sneen, der på begge sider af vejen syntes ligesom at rulle sig op under lysets glidende skin.

Det var ikke længere muligt at skelne noget inde i vognen, men pludselig blev der bevægelse mellem Flommen og Cornudet; og Loiseau, der stirrede forskende ind i mørket, syntes at se manden med det lange skæg skyndsomst rykke til side, som om et eftertrykkeligt knubs lydløst var blevet stukket ham ud.

Forude på vejen kom nogle små ildprikker til syne. Det var Tôtes. De havde kørt i elleve timer, hvilket sammenlagt med de to timers hvil, der i fire gange var blevet tilstået hestene for at puste ud og æde havre, udgjorde tretten. De drejede ind i landsbyen og holdt uden for gæstgivergården.

Vogndøren blev lukket op. Den velkendte lyd af en sabelskede, som raslede mod stenbroen, fik alle de rejsende til at fare sammen. I det samme råbte en stemme noget på tysk.

Skønt omnibussen holdt ganske stille, var der ingen, der turde stige ud, det så ud, som om de var bange for øjeblikkelig

at blive hugget ned. Så kom kusken til syne i døren, han bar en lygte, der pludselig kastede sit skær helt ind i vognen på de to rækker forfjamskede hoveder, hvis munde stod åbne og hvis øjne var opspilede af overraskelse og forfærdelse.

Ved siden af kusken stod skarpt belyst en tysk officer, en høj, lyshåret og overdreven slank ung mand, der var snøret ind i sin uniform lige så stramt som et pigebarn i sit korset; hans flade, lakerede kasket sad på snur og fik ham til at ligne løbedrengen i et hotel. Hans vældig lange overskæg, der strittede lige ud til begge sider, blev tyndere og tyndere og løb til sidst ud i en lang lys spids, der var så spinkel og fin, at man ikke kunne sige, når den holdt op. Dette skæg syntes at tvinge hans mundvige så stærkt ned efter, at kinden blev trukket med i en hængende fure.

Med stærk accent opfordrede han de rejsende til at stige ud ved i en stram tone at sige til dem: "Vil De herrer och damer stig' ut!"

De to nonner efterkom først opfordringen med den lydighed, der gennem deres stand var blevet dem til en vane. Derpå viste greven og grevinden sig, fulgt af fabriksejeren og hans hustru og så Loiseau, som skød sin svære halvdel foran sig. Da Loiseau var kommet vel ned på jorden, sagde han, mere tilskyndet af klogskab end af høflighed: "God dag, hr. løjtnant!" Men officeren så på ham med den overlegne uforskammethed, almægtige folk føler sig forpligtet at vise, og svarede ikke.

Skønt de havde siddet tæt ved døren, steg Flommen og Cornudet alligevel sidst ud. De holdt sig begge alvorlige og tavse overfor fjenden, hun forsøgte at beherske sig og være rolig, og han snoede med tragisk mine sit overskæg, uden dog

at kunne hindre sin hånd i at ryste en lille smule. De ønskede at bevare deres værdighed, for de forstod, at under den slags omstændigheder optræder hver enkelt på en måde på sit lands vegne, og da de begge i lige grad var oprørte over deres ledsageres eftergivenhed, prøvede hun på at vise sig mere stolt end de anstændige damer, hun var i følge med, mens han, i følelsen af at burde foregå de andre med et godt eksempel, i sin holdning fortsatte den modstand, han havde påbegyndt mod fj enden ved at gøre vejene ufremkommelige for de tyske tropper.

De blev vist ind i gæstgiverstedets rummelige køkken, hvor tyskeren lod sig forevise de af den kommanderende general påtegnede rejsetilladelser, i hvilke hver enkelts navn, stand og signalement stod anført. Han undersøgte og udspurgte dem alle meget længe for at forvisse sig om, at de svarede til de skrevne oplysninger.

Derpå sagde han i en kort tone: "Det er godt," og forsvandt.

Først da trak de vejret frit. De var endnu sultne og bestilte aftensmad. Det ville tage en halv time at få den i stand, og mens to piger gav sig mine af at ville sørge for den, lod de rejsende sig føre op til de værelser, der var blevet dem anvist. De lå alle ud til en lang gang, som endte med en glasdør, hvorpå der stod to sigende nuller.

Omsider kunne de sætte sig til bords, men ligesom de trak stolene frem, åbenbarede værten sig. Det var en forhenværende hestepranger, en fø'r, trangbrystet mand, der, for at få sin hæse røst frem, uafbrudt måtte hive efter vejret og hoste slim op. Hans fader havde efterladt ham navnet Follenvie.

"Elisabeth Rousset?" spurgte han.

Det gav et sæt i Flommen, hun vendte sig om og svarede:

"Ja, det er mig."

"Den prøjsiske officer vil øjeblikkelig tale med Dem."

"Med mig?"

"Ja, hvis det er Dem, der er Elisabeth Rousset."

Hun blev forvirret, betænkte sig et minut og erklærede derpå rent ud:

"Det kan gerne være, men jeg vil ikke."

Nu blev der uro i lejren, alle gav sig til at diskutere og opkaste spørgsmålet, hvad grunden vel kunne være til denne befaling. Greven gik hen til hende:

"De gør uret, for Deres afslag kan ikke alene bringe Dem selv i betydelige vanskeligheder, men også skade hele Deres rejseselskab. Man skal aldrig sætte sig op mod dem, der er stærkere. Desuden er det næppe sandsynligt, at De skulle udsætte Dem for nogen fare; der er rimeligvis kun tale om en eller anden formalitet, som skal opfyldes."

Hele selskabet sluttede sig til ham. De trængte ind på hende, bad og formanede hende og fik hende til sidst overtalt; for de var alle sammen lige bange for, at hendes ubesindighed kunne få ubehagelige følger for dem. Endelig sagde hun:

"Så gør jeg det. Men det er ene og alene for Deres skyld, det kan De være støt på!"

Grevinden trykkede hendes hånd og sagde:

"Vi er Dem også taknemmelige for det."

Hun gik og de ventede med at sætte sig til bords, indtil hun var kommet tilbage.

Enhver af dem var fortvivlet over, at det ikke var ham, der var blevet sendt bud efter i stedet for det voldsomme og hidsige

kvindemenneske, og forberedte i sine tanker tilstrækkeligt krybende flovser for det tilfælde, at også han skulle blive kaldt ind til prøjseren.

Men efter en halv snes minutter kom hun tilbage pustende og stønnende, ildrød i hovedet og fuldstændig ude af sig selv: "Å, den kæltring! Den gemene kæltring!" fremstammede hun.

De trængte sig alle ivrigt sammen om hende for at få at vide, hvad der var passeret. Men hun ville intet sige, og da greven blev ved at spørge, svarede hun yderst værdigt: "Nej, det kommer ikke Dem ved, jeg kan ikke sige, hvad det er."

Så opgav de det og satte sig ned omkring en stor suppeterrin, hvorfra en liflig duft af kål steg i vejret. Trods den truende skræk, blev stemningen efterhånden munter. Der var god æblemost, som ægteparret Loiseau og de to nonner foretrak af sparsommelighedshensyn. De andre forlangte vin, kun Cornudet drak øl. Han havde en egen måde at trække en flaske op på og få dens indhold til at skumme op i glasset, som han derefter løftede op mod lampen for rigtigt at nyde drikkens farve. Når han drak, syntes hans lange skæg, der havde nøjagtig samme nuance som hans elskede øl, at dirre af begejstring; hans øjne skelede ned mod glasset for ikke at tabe det af syne, og han så ud, som om han på denne måde mente at udfylde en del af den gerning, han var født til. Man skulle næsten tro, at han i tankerne lod sit livs to store lidenskaber: øl og samfundsomvæltning, gå op i en højere enhed. Han kunne sikkert ikke nyde det ene uden at tænke på det andet.

Værten og værtinden spiste selv med ved enden af bordet. Manden stønnede som et sprukkent lokomotiv og havde alt for meget slim i brystet til at kunne tale, mens han spiste, men

konen lod uafbrudt munden løbe. Hun fortalte om sine indtryk ved prøjsernes ankomst, berettede alt, hvad de havde sagt og hvad de havde gjort, og forbandede dem, for det første, fordi de kostede hende penge, og for det andet, fordi hun havde to sønner med ved hæren. Hun henvendte sig især til grevinden, da hun følte sig smigret over at snakke med en så fornem dame.

Undertiden sænkede hun stemmen, for at meddele ting, der ikke egnede sig til at siges højt, og manden afbrød hende da med de ord:

"Du gjorde bedre i at holde din mund, kone," men hun brød sig ikke om ham og snakkede videre:

"Jo, ser De, fru grevinde, de folk bestiller ikke andet end at spise kartofler og svinekød og svinekød og kartofler. Og De må da ikke tro, at de er renlige. – Ork nej! – De lægger såmænd, med respekt at melde, deres skam over alt. Og så skulle De bare se dem eksercere hele timer og dage igennem. De bliver alle sammen stillet op på en mark og så går det løs: "Fremad, march!" og: "Tilbage, march!" og: "Drej til højre!" og "Drej til venstre!" – Hvis de endda dyrkede jorden eller arbejdede på vejene i deres eget land! Men det gør de bare ikke, sådanne soldater gør ingen verdens gavn, og så skal oven i købet en anden fattig én underholde dem, for at de kan lære at slå folk ihjel! – Jeg er kun en gammel kone uden opdragelse, men når jeg sådan ser dem pine og plage sig med at trippe rundt fra morgen til aften, så siger jeg rigtignok til mig selv: Når der er så mange, som gør sig så meget besvær med at opdage ting, som kan gavne menneskene, hvorfor er der så så mange andre, som gør sig lige så meget besvær for at skade dem! For er det dog ikke en afskyelighed at slå folk ihjel, hvad enten det nu er

prøjsere eller englændere eller polakker eller franskmænd? – Hvis man hævner sig på nogen, som har gjort én uret, så er det forkert, eftersom man får straf for det; men når ens sønner bliver skudt ned som vilde dyr, så er det rigtigt, eftersom den, der myrder de fleste, bliver behængt med ordener. – Nej, De må undskylde, det får jeg aldrig ind i mit hoved!"

Cornudet tog højtideligt ordet:

"Krigen er et barbari, når man angriber en fredelig nabo; men når man forsvarer sit fædreland, er det en hellig pligt."

Den gamle kone bøjede hovedet og sagde:

"Ja, når man forsvarer sig, så er det en anden sag, men må jeg spørge, om ikke alle de konger, der laver krig for deres fornøjelses skyld, fortjente at slås ned?"

Cornudets øjne skød flammer:

"Bravo, borgerinde!" råbte han.

Carré-Lamadon sad hensunken i dybe tanker. Skønt han nærede en fanatisk beundring for alle berømte feltherrer, fik bondekonens sunde sans ham dog til at tænke på den velstand, som så megen ubrugt og som følge deraf økonomisk ødelæggende arbejdskraft kunne skabe i et land, hvis den blev anvendt til de store industrielle foretagender, som det kræver århundreder at føre igennem.

Loiseau havde rejst sig fra sin plads og sat sig her ved siden af gæstgiveren for at passiare med ham. Den tykke mand lo, hostede og harkede; hans mægtige mave småhoppede af fryd over hans sidemands vittigheder, og han endte med at afkøbe ham seks fade rødvin, der skulle leveres til foråret, når prøjserne var draget bort.

Lige så snart maden var spist, gik de til ro, da de alle var ødelagte af træthed.

Men Loiseau, som havde gjort sine iagttagelser, lod sin ægtefælle gå først i seng; så anbragte han skiftevis sit øje og sit øre ved nøglehullet for at forsøge at komme under vejr med, hvad han kaldte "gangens mysterier".

Efter omtrent en times forløb hørte han en svag raslen, han skyndte sig at kigge og fik øje på Flommen, der syntes endnu fyldigere i en frisérkåbe af blåt cachemere, kantet med hvide kniplinger. Hun havde et lys i hånden og tog vejen ned mod døren med det sigende tal på helt nede i enden af gangen; men ved siden af blev en dør lukket op på klem, og da hun nogle minutter efter kom tilbage, fulgte Cornudet efter hende med selerne dinglende ned fra benklæderne. De hviskede lidt sammen, så standsede de. Det lod til, at Flommen kraftigt forsvarede indgangen til sit værelse. Loiseau kunne uheldigvis ikke høre, hvad der blev sagt, først da de ved slutningen af samtalen hævede stemmerne, lykkedes det ham at opfange nogle ord. Cornudet trængte heftigt ind på hende; han sagde:

"Men så hør dog. Det er jo dumheder, hvad skulle det kunne gøre Dem?"

Hun så meget vred ud og svarede:

"Nej og atter nej, der er øjeblikke, hvor man ikke tænker på sådan noget, og her ville det være en skam."

Han forstod hende åbenbart ikke og spurgte hvorfor. Så blev hun hidsig og talte endnu højere:

"Hvorfor? Kan De ikke forstå, hvorfor? Når der er prøjsere i huset og måske oven i købet i værelset ved siden af?"

Han tav. At en skøge kunne være i besiddelse af en så udviklet fædrelandskærlig blufærdighed, at hun ikke ville lade sig kærtegne i fjendens nærhed, kom ham åbenbart så overvældende, at det øjeblikkelig igen vakte den svigtende værdighed til live i hans bryst. Han nøjedes med at give hende et kys og listede så forsigtig tilbage til sin egen dør.

Loiseau gik meget oprømt bort fra nøglehullet, gjorde et par dansetrin inde i værelset, tog sin nathue på, slog tæpperne, hvorunder hans tunge ægtemage lå og sov, til side, og vækkede hende med et kys, idet han hviskede: "Holder du af mig, min skat?"

Der var blevet ganske stille i huset. Men snart hævede der sig fra et eller andet sted i ubestemmelig retning, det kunne lige så godt være fra kælderen som fra loftet, en mægtig, enstonig, regelmæssig snorken, en dump og langtrukken hiven, der lød, som om den kom fra en kedel under damptryk. Værten sov.

Da det var en aftale, at rejsen skulle fortsættes næste morgen klokken otte, indfandt de sig alle henad den tid i køkkenet; men vognen stod alene midt i gården uden heste og uden kusk, med et helt tag af sne over ruffet. De søgte forgæves efter kusken i stalden, i foderloen og i vognskuret. Så besluttede herrerne sig til at gå ud og søge efter ham. De kom ud på torvet, hvor kirken sås i baggrunden, og lave huse, hvoromkring det vrimlede med prøjsiske soldater, strakte sig til begge sider. Den første tysker, de fik øje på, stod og skrællede kartofler. Den næste lidt længere borte, gjorde en barberstue ren, en anden, der havde skæg lige op til øjnene, sad med et grædende barn på skødet og forsøgte at vugge det til ro; og de tykke bønderkoner, hvis mænd var ved "krigshæren", gjorde ved tegn de lydige sejrherrer begribeligt,

hvilket arbejde der skulle tages fat på: hugges brænde, hentes vand til suppen, males kaffebønner. En af soldaterne var endog travlt beskæftiget med at vaske sin værtindes, en gammel, næsten lam kones linned.

Greven var forundret og gav sig til at udspørge en kirkebetjent, der kom ud fra præsteboligen. "Å," svarede han, "de der er ikke så slemme; det er ikke prøjsere, efter hvad der siges. De kommer længere borte fra, og de har alle sammen måttet efterlade kone og børn hjemme i deres land. De går såmænd ikke i krig for deres fornøjelses skyld, det er sikkert nok. Jeg er vis på, at dernede græder de lige så meget for deres mænd, og der vil blive lige så megen nød og elendighed som her hos os. Her har vi det endda ikke så galt for øjeblikket, fordi de fremmede soldater ikke gør noget ondt, men arbejder, som de ville arbejde hjemme hos dem selv. Ser De, herre, det er nu en gang således, at fattigfolk må hjælpe hinanden … Det er de store, der laver krigen."

Cornudet gik sin vej harmfuld over den venskabelige forståelse, som var kommet i stand mellem sejrherrerne og de overvundne; han foretrak at spærre sig inde i gæstgivergården; Loiseau kom med en spøg: "De fornyer befolkningen." Carré-Lamadon med et alvorsord: "De bøder på skaden."

Men kusken var stadig ikke til at opdage. Langt om længe fandt de ham i en lille knejpe, hvor han sad nok så broderlig bænket sammen med den prøjsiske officers oppasser.

"Havde De ikke fået ordre til at spænde for klokken otte?" spurgte greven ham.

"Jo vel, det har sin rigtighed – men bagefter fik jeg en anden ordre."

"Om hvad?"

"Om at jeg slet ikke skulle spænde for."

"Hvem gav Dem den befaling?"

"Det gjorde såmænd selve den prøjsiske kommandant."

"Hvad skal det betyde?"

"Det ved jeg ikke. De kan jo selv gå hen og spørge ham ad. Det er blevet mig forbudt at spænde for, og så lader jeg være. – Sådan hænger det sammen."

"Var det ham selv, der sagde det til Dem?"

"Nej, det var gæstgiveren, der overbragte mig ordren fra ham."

"Når skete det?"

"I går aftes, ligesom jeg stod og skulle i seng."

De tre herrer vendte tilbage i en bekymret stemning.

De spurgte straks efter værten, men stuepigen svarede, at herren på grund af sin astma aldrig stod op før klokken ti. Han havde endog udtrykkelig forbudt dem at vække ham tidligere, med mindre huset skulle brænde af over hovedet på dem.

Så ville de tale med officeren, men det var ganske umuligt, skønt han var indkvarteret i gæstgivergården. Værten var den eneste, som var bemyndiget til at henvende sig til ham om sager, der ikke angik tjenesten. De havde altså intet andet at gøre end at give sig til at vente. Damerne gik op på deres værelser og fordrev tiden med intetsigende småbeskæftigelser.

Cornudet satte sig hyggeligt til rette foran køkkenets ildsted, hvor der flammede et mægtigt bål. Han lod et af de små borde inde fra gæstestuen bringe ud til sig tilligemed en flaske øl og tændte sin pibe, som i det demokratiske broderskab nød en anseelse, der næsten svarede til dens ejermands, som om den

ved at berede Cornudet en nydelse gjorde sig fortjent af fædrelandet. Det var en pragtfuld, beundringsværdigt tilrøget merskumspibe, den var lige så sort som dens ejermands tænder, men den duftede og skinnede i en fiks bøjning, som faldt let og bekvemt ind i hånden; den hørte med til hele hans ydre. Han blev siddende uden at røre sig med øjnene skiftevis hvilende på den flammende ild eller på det hvide skum øverst i kruset; hver gang han havde taget sig en slurk, lod han med en veltilfreds mine sine lange magre fingre glide gennem sit lange fedtglinsende hår, mens han snusede til sit overskæg, der hang i skumklædte frynser.

Under påskud af at ville skaffe sig varme i fødderne begav Loiseau sig på turné rundt til byens småhandlende for at afsætte sin vin. Greven og fabriksejeren gav sig til at snakke politik og udtalte spådomme om Frankrigs fremtid. Den ene troede på det orleanske hus, den anden satte sin lid til en ukendt frelser, en helt, som ville dukke op, når alt var rent fortvivlet: en du Guesclin eller en Jeanne d'Arc, eller måske en ny Napoleon. Ja, hvis kejserprinsen bare ikke havde været så ung! Cornudet sad stille og lyttede til med et lunt smil, der skulle sige, at han vidste bedre besked med skæbnens hensigter. Røgen fra hans pibe spredte sin duft ud over køkkenet.

Da klokken slog ti, kom værten ned og blev straks overvældet med spørgsmål; men han vidste intet og kunne kun vedblive at gentage med de samme ord: "Officeren sagde til mig: Vil De forbyde at lade spænde for for de nyankomne rejsendes vogn i morgen tidlig. De må ikke tage herfra uden min tilladelse. Forstår De mig? Så er det godt."

Efter den besked var der ikke andet at gøre end at henvende sig til officeren selv. Greven sendte ham sit kort, hvorpå Carré-Lamadon havde tilføjet sit navn og alle sine titler. Prøjseren lod svare, at de to herrer kunne komme til at tale med ham, når han havde spist frokost, det ville sige henad klokken et.

Damerne kom ned igen og til trods for ængstelsen blev der alligevel spist en lille smule. Flommen lod til at befinde sig ilde og gjorde indtryk af at være meget urolig.

De var i færd med at drikke kaffe, da oppasseren kom for at hente herrerne.

Loiseau sluttede sig til de to andre; men da de forsøgte at lokke Cornudet til at gå med for at gøre deres optræden mere højtidelig, erklærede han stolt, at han ikke agtede nogensinde at have noget som helst at gøre med tyskerne. Derefter satte han sig igen hen foran ilden og forlangte en flaske til.

De tre herrer steg op ad trappen og blev vist ind i gæstgivergårdens bedste værelse, hvor officeren tog imod dem, liggende i en lænestol med fødderne op på kaminhylden og rygende af en lang porcelænspibe. Han var indhyllet i en skrigende slåbrok, øjensynlig et bytte, som var taget fra en eller anden forladt bolig, hvis bortflygtede ejermand måtte have været i besiddelse af en særlig dårlig smag. Han rejste sig ikke, hilste ikke, så ikke en gang på dem. Han frembød i det hele taget en udmærket prøve på den tølperagtighed, der stikker enhver sejrende militær i blodet.

Først efter nogen tids forløb nedlod han sig til at spørge: "Was vil De?"

Greven tog ordet: "Vi ønsker at komme videre, hr. løjtnant –"

"Nej!"

"Turde jeg måske spørge Dem om grunden til dette afslag?"

"Fordi jeg ikke vil hafe det."

"Må jeg tillade mig i al ærbødighed at gøre hr. løjtnanten opmærksom på, at den øverstkommanderende tyske general har udstedt os et pas, der gælder til Dieppe. Jeg kan ikke tro, at vi har gjort os skyldige i noget, som kunne fortjene den strenghed, De behandler os med."

"Jeg vil ikke – det er tilstrækkeligt. De kan træd' af."

De bukkede alle tre og trak sig tilbage.

Eftermiddagen blev yderst uhyggelig. Ingen af dem kunne begribe, hvad der lå til grund for tyskerens lune, og de besynderligste forklaringer tumlede rundt i deres hoveder. De blev alle sammen nede i køkkenet, drøftede sagen om og om igen og fandt på de mest usandsynlige ting. Det var måske meningen at beholde dem som gidsler eller føre dem bort som fanger, men i hvilken hensigt? Mente han at kunne kræve en større sum løsepenge for dem? Ved denne sidste tanke følte de sig grebet af en panisk skræk. De rigeste blandt dem var de mest rædselsslagne; de så sig allerede i ånden tvunget til, for at frelse deres liv, at tømme hele poser fulde af guldpenge ud i den frække officers hænder. De lagde deres hoveder i blød for at finde på antagelige løgne, der kunne dølge deres rigdom og få dem til at gå for at være fattige, meget fattige. Loiseau tog sin urkæde af og skjulte den i sin lomme. Da mørket begyndte at falde på, voksede deres angst. Lampen blev tændt og da der endnu var to timer til middag, foreslog fru Loiseau, at de skulle spille halv tolv for at få tiden til at gå. De gik ind på forslaget; selv Cornudet slukkede af høflighed sin pibe for at tage del i spillet.

Greven blandede kort og gav. Flommen blev født halvtolv, og snart lagde spillets spænding en dæmper på den frygt, der hvilede over dem. Cornudet opdagede, at ægteparret Loiseau var enige om at snyde.

Da de skulle til at sætte sig til bords, kom værten ind til dem og spurgte med sin hæse stemme: "Den prøjsiske officer spørger, om Elisabeth Rousset endnu ikke har betænkt sig."

Flommen blev et øjeblik stående ganske ligbleg; så blev hun pludselig skyllende rød i et anfald af raseri, der var lige ved at kvæle hende. Det var hende næsten ikke muligt at få vejr til at sige noget; endelig brød hun ud: "Vil De hilse den kæltring, det asen, det svinebæst af en prøjser fra mig og sige til ham, at jeg aldrig, hører De, aldrig i evighed går ind på det."

Den tykke vært gik og hele selskabet stimlede sammen om Flommen for at udspørge hende og trygle hende om at afsløre hemmeligheden for dem. Hun gjorde først lidt modstand, men til sidst fik raseriet bugt med hende og hun skreg: "Hvad han vil? ... Hvad han vil? Han vil sammen med mig!"

Den almindelige harme var så stor, at ingen følte sig stødt over det usminkede udtryk. Cornudet satte sit glas så hårdt mod bordet, at det sprang i stykker. Alle var enige om at udråbe deres afsky og foragt for denne militære sjover; man skulle tro, at en del af det offer, som blev fordret af hende, var blevet afkrævet hver enkelt. Greven erklærede med et udtryk af den dybeste væmmelse, at oldtidens barbarer ikke havde båret sig værre ad; og damerne bevidnede i kraftige og deltagende ord Flommen deres inderlige medfølelse. De to nonner, der kun viste sig ved måltiderne, havde bøjet hovedet uden at sige noget.

Da den første forbitrelse nogenlunde havde lagt sig, satte de sig ikke desto mindre alligevel til bords; men der blev ikke sagt meget, enhver sad i stilhed og overvejede.

Damerne trak sig tidligt tilbage og herrerne gav sig til at ryge og fik et parti ecarté i stand. Værten blev indbudt til at tage del i spillet i den hensigt på en behændig måde at få ham udspurgt om, hvorledes de skulle bære sig ad med at overvinde officerens modstand. Men han tænkte kun på sine kort, han hverken hørte eller svarede og gentog uafladelig: "Vi må passe spillet. Vi må passe spillet." Han var så spændt, at han glemte at hoste op, hvad der fik hans bryst til at arbejde som et orgelværk. Hans pibende lunger gengav hele astmaens skala lige fra de dybe og alvorlige noder til de skarpe og klangløse høje toner, der lyder som unge hanekyllinger, der prøver på at gale.

Han ville ikke en gang gå med op, da hans kone, som var lige ved at falde om af søvnighed, kom for at hente ham. Så gik hun alene til ro, hun var nemlig morgenmand og stod op med solen, mens hendes mand derimod var en natteravn, som altid var parat til at sidde længe oppe sammen med gode venner. Han råbte efter hende: "Glem ikke at sætte mit æggeøl til varmen," og henvendte igen al sin opmærksomhed på spillet. Da de andre omsider indså, at der ikke var noget at få ud af ham, erklærede de, at det var på tide at tænke på at komme i seng, og enhver gik til sit.

Atter den næste morgen stod de tidligt op med et ubestemt håb, en endnu større længsel efter at komme videre og en rædsel for at skulle tilbringe en dag til i den skrækkelige gæstgivergård.

Men ak! Hestene stod stadig i stalden og kusken var stadig usynlig. Da de ikke vidste, hvad de skulle tage sig for, blev de ved at trippe rundt om vognen.

Frokosten blev meget bedrøvelig; Stemningen overfor Flommen var blevet ligesom lidt kølnet, for efter at have sovet på sagen var de blevet af en noget anden mening. De var nu ikke langt fra at nære uvilje mod hende, fordi hun ikke i al hemmelighed var gået ind til prøjseren for ved deres opvågnen at kunne berede dem en behagelig overraskelse. Det havde dog været den naturligste ting af verden. Hvem behøvede desuden at have fået det at vide? Hun kunne jo have frelst skinnet ved at få officeren til at sige, at han havde fået medlidenhed med deres stilling. For hende havde det dog så lidt at betyde!

Men ingen af dem turde endnu tilstå sine tanker.

Efter frokost, da de var lige ved at forgå af kedsomhed, foreslog greven en spadseretur i byens omegn. De pakkede sig omhyggeligt ind, og hele det lille selskab drog afsted med undtagelse af Cornudet, der foretrak at blive siddende foran ilden, og de to nonner, som tilbragte hele dagen i kirken eller hos præsten.

Kulden, der blev skarpere dag for dag, bed dem i næse og øren; deres fødder blev så smerteligt stive, at hvert skridt var en lidelse. De var kommet ud af byen, og så ud over markerne, der lå for dem så triste og uhyggelige i deres hvidhed uden grænser, at de alle øjeblikkelig vendte om, gennemisnede til marv og ben og med sammensnøret hjerte.

De fire damer gik foran, herrerne kom lidt bagefter.

Loiseau, der havde en klar forståelse af stemningen, busede på en gang ud med det spørgsmål til herrerne, om "det

fruentimmer" mon havde til hensigt at lade dem blive længe endnu i dette hul. Greven indvendte stadig ridderligt, at man ikke kunne fordre et så pinligt offer af en kvinde, det måtte komme fra hende selv. Carré-Lamadon bemærkede, at hvis franskmændene, som det hed sig, forberedte et angreb fra Dieppe, så ville sammenstødet ufejlbarlig finde sted i Tôtes. Denne betragtning gjorde de to andre yderst bekymrede. "Hvad om vi prøvede på at slippe bort til fods?" spurgte Loiseau. Greven trak på skuldrene: "Hvad tænker De på, i al den sne? Med vore damer? Desuden ville vi øjeblikkelig blive forfulgte og indhentede, inden der var gået ti minutter; for derefter at blive behandlet som fanger efter soldaternes forgodtbefindende." Det var sandt nok, og der blev ikke sagt mere om den ting.

Damerne talte om klæder; men en vis tvang hvilede over dem og gjorde dem uenige.

Pludselig kom officeren til syne nede ved enden af gaden. Hans lange uniformerede hvepseskikkelse tegnede sit omrids mod sneen, der lukkede synskredsen. Han gik med skrævende knæ og den ejendommelige gang, de fleste militære lægger sig til for at undgå at tilsøle deres omhyggeligt blankede støvler.

Idet han gik forbi, hilste han på damerne og kastede et foragteligt blik på herrerne, der dog bevarede så meget af deres værdighed, at de ikke tog til hatten, skønt Loiseau, ved at løfte hånden op mod hovedet, gjorde et tilløb til en hilsen.

Flommen var blevet rød op over begge øren; og de tre damer følte sig i høj grad ydmygede ved, at officeren mødte dem i selskab med det pigebarn, som han havde behandlet så hånligt.

De gav sig til at tale om ham, om hans holdning og hans ansigt. Fru Carré-Lamadon, der havde kendt mange officerer

og bedømte dem som kender, fandt, at han på ingen måde så ilde ud; hun beklagede endog, at han ikke var fransk, fordi han kunne være blevet en flot husar, som alle damer sikkert ville være blevet tossede efter.

Da de var kommet hjem, vidste de ikke mere, hvad de skulle finde på. Der blev vekslet ret bitre ord om ganske ubetydelige ting. Middagen, som blev spist i stilhed, varede kun kort, og de gik alle tidlig til sengs i det håb at kunne sove tiden bort.

Næste morgen kom de ned med trætte miner og raseri i sindet. Damerne henvendte næsten ikke et eneste ord til Flommen.

Kirkeklokkerne begyndte at ringe. Der var barnedåb. Flommen havde et barn, som var sat i pleje hos nogle bønder i Yvetot. Hun så kun til det en gang om året og tænkte aldrig på det; men tanken om det, der skulle døbes, vakte en pludselig og heftig ømhed hos hende for hendes egen lille, og hun ville absolut overvære højtideligheden.

Så snart hun var gået, så de alle på hinanden og rykkede deres stole tættere sammen, for de følte, at der måtte tages en eller anden beslutning. Loiseau fik en indskydelse; han foreslog, at de skulle henstille til officeren at beholde Flommen alene tilbage og lade de andre rejse.

Værten påtog sig at overbringe denne henstilling, men han kom lige straks tilbage. Tyskeren, som alt for godt kendte den menneskelige natur, havde vist ham døren. Det var hans agt at beholde dem alle, lige indtil han fik sit forlangende opfyldt.

Så gav fru Loiseaus tarvelige tænkemåde sig luft: "Er det måske meningen, at vi skal blive her, til vi dør af alderdom? Når det er den tøjtes håndtering at indlade sig med mandfolk, så

kan jeg ikke indse, at hun har mere ret til at sige nej til den ene end til den anden. I Rouen var hun sandelig ikke kræsen; hun var ligeglad, hvem hun fik fat på, om det så var kuske. Det er sandt, hvad jeg siger, hun har haft at gøre med amtmandens kusk. Ja, jeg ved det godt, for han køber sin vin hos os. Og nu, da det drejer sig om at hjælpe os ud af en forlegenhed, så spiller tøsen snerpet … Jeg synes nu, officeren bærer sig meget pænt ad. Han har måske længe måttet undvære kvindeligt selskab; men skønt vi er tre, som han sikkert ville have foretrukket, så tager han dog til takke med hende. Han respekterer os gifte koner. Husk på, han er herre her. Han behøvede kun at sige: "Jeg vil," og ved hjælp af sine soldater kunne han tage os med magt."

De to damer gøs. Den smukke fru Carré-Lamadons øjne strålede og hun blev lidt bleg, som om hun allerede følte sig taget med magt af officeren.

Herrerne, som sad lidt længere borte og drøftede sagen, kom nærmere. Loiseau skummede af raseri og ville udlevere det "elendige fruentimmer" bundet på hænder og fødder til fjenden. Men greven, som var en ætling af tre slægtled af gesandter, og som selv i ydre lignede en diplomat, stemte for at gå snildt til værks. "Vi må se at få hende til at bestemme sig," sagde han.

Så stiftede de en formelig sammensværgelse.

Damerne rykkede endnu tættere sammen og sænkede deres stemmer; samtalen blev almindelig, hver gav sin mening til kende. Det gik i øvrigt yderst korrekt for sig. Især forstod de tre fruer at finde behændige vendinger og elegante udtryk, som i den nydeligste form sagde de dristigste ting. En fremmed ville ikke kunne have forstået, hvad det drejede sig om, så forsigtigt

var ordene valgte. Men da det lette blufærdigheds-overtræk, enhver anstændig dame er forsynet med, kun dækker overfladen, frydede de sig kosteligt over hele dette slibrige eventyr, og morede sig i bunden storartet, følte sig rigtig i deres element og befamlede emnet med samme sanselige glæde, en lækkersulten kok tillaver en andens aftensmad med.

Munterheden kom tilbage af sig selv, så pudsig endte den hele historie med at forekomme dem. Greven kom med et par lidt vovede spøgefuldheder, som han dog sagde så diskret, at han fik damerne til at le. Så kom også Loiseau med nogle tvetydige bemærkninger, som ingen lod til at føle sig stødt over; den tanke, som hans kone brutalt havde udtrykt, da hun sagde: "Siden det nu en gang er hendes håndtering, hvorfor skulle hun så snarere sige nej til ham her, fremfor enhver anden?" beherskede dem alle. Den nydelige fru Carré-Lamadon syntes endog at mene, at hun i Flommens sted mindre ville sige nej til ham her end til en anden.

Blokeringen blev omhyggeligt forberedt, som om det gjaldt en omringet fæstning. Det blev bestemt, hvilken rolle hver skulle spille, hvilke argumenter han skulle bruge og hvilke manøvrer han havde at udføre. Der blev lagt angrebsplan, aftalt krigspuds og vedtaget den slutnings-overrumpling, der skulle tvinge det levende fort til at overgive sig til fjenden.

Kun Cornudet holdt sig stadig afsides uden på nogen som helst måde at blande sig ind i sagen.

De sad alle så spændt optagne, at de ikke hørte Flommen komme tilbage. Men greven udstødte et sagte: "Hys", som fik dem til at se op. Der stod hun. Der blev en pludselig tavshed og en vis forlegenhed skræmte dem fra lige straks at tale til hende,

indtil grevinden, som mere end de andre var vant til at sno sig gennem selskabslivets dobbeltheder, spurgte: "Nå, var det så en morsom barnedåb?"

Flommen, som endnu var ganske rørt, fortalte udførligt, hvem der havde været, og hvorledes de så ud, og hvilket indtryk, kirken havde gjort på hende. "Det gør alligevel godt en gang imellem at komme i Guds hus," sluttede hun.

Lige til frokost indskrænkede damerne sig til at være elskværdige imod hende for at forøge hendes tillid og stemme hende velvillig overfor deres råd.

Så snart de var kommet til bords, begyndte angrebene. Der blev først indledet en samtale om opofrelse i al almindelighed. Der blev hentet eksempler fra oldtiden: Judith og Holofernes, så uden spor af grund Lucretia og Sextus og derpå Kleopatra, som på sit leje tog mod alle de fjendtlige generaler og forvandlede dem til slaver af hendes luner. Derefter oprulledes et fantastisk stykke historie, der var blevet udklækket i disse uvidende millionærers hjerner, som lod Roms borgerinder i Capua vugge Hannibal, hans officerer og hans hele falanks af lejetropper i søvn i deres arme. Så anførtes alle de kvinder, som har standset erobrere ved at gøre deres eget legeme til en valplads, et middel til at herske, et våben, de kvinder, som med deres heltemodige kærtegn har besejret hæslige og forhadte væsener, og som har ofret deres kyskhed til hævnen.

Til sidst taltes der endog i tilslørede udtryk om den fornemme englænderinde, der havde ladet sig indpode en skrækkelig og smitsom sygdom i den hensigt at overføre den på Bonaparte, som dog ved et vidunder blev frelst, fordi en

pludselig upasselighed hindrede ham i at komme til det skæbnesvangre stævnemøde.

Og alt dette blev fortalt på en yderst sømmelig måde og med et vist mådehold, hvorigennem dog af og til brød en beregnet begejstring, som skulle tjene til at vække lysten til efterlignelse.

En uhildet tilhører kunne godt have endt med at tro, at kvindens eneste bestemmelse her på jorden måtte være stadig at opofre sit eget legeme og idelig give sig til pris for rå soldaters luner.

De to nonner syntes ikke at høre noget af, hvad der blev sagt; de sad hensunkne i dybe tanker. Flommen sagde intet.

Hele eftermiddagen lod de hende have fred til at overveje. Når de henvendte sig til hende, var det med et stærkt betonet *frøken*, uden at nogen rigtig vidste hvorfor; det var, som om de ville lade hende synke en grad i den agtelse, hun uvilkårlig havde indgydt dem, og lade hende føle skændselen i hendes stilling.

I det øjeblik, da suppen blev rettet an, viste værten sig igen og gentog sit spørgsmål fra den foregående dag: "Den prøjsiske officer ønsker at vide, om Elisabeth Rousset endnu ikke har betænkt sig?"

Flommen svarede tørt: "Nej, jeg har ikke."

Men under middagen svækkedes forbundets styrke. Loiseau kom til at sige et par uheldige sætninger. For at bøde på det, lagde de alle deres hoveder i blød for at finde på nye eksempler, men de fandt ingen. Så, måske uden noget som helst overlæg, blot fordi hun følte en ubestemt trang til at søge hjælp hos religionen, vendte grevinden sig om mod den ældste af de to nonner, og stillede hende nogle spørgsmål om berømmelige

gerninger i helgenernes liv. Mange af dem har jo begået handlinger, som i vore øjne ville stå som forbrydelser; men kirken tilgiver uden ringeste vanskelighed sådanne misgerninger, når de fuldbyrdes til Herrens ære og næstens vel. Det kunne blive en vægtig bevisgrund, og grevinden benyttede sig af den. Så, hvad enten det nu skete i kraft af tavs forståelse eller af den tilslørede evne til at indynde sig, hvori enhver, som bærer en gejstlig dragt, er en mester, eller det blot var en følge af en heldig mangel på opfattelse eller indsigt, kom den gamle nonne de sammensvorne til virksom undsætning. De havde anset hende for frygtsom, men hun viste sig dristig, veltalende og voldsom. Hun lod sig ikke forvirre af kasuistisk famlen; hendes mening var som en jernstang, hendes tro kendte ikke til tøven og hendes samvittighed ejede ingen skrupler. Hun fandt Abrahams offer ganske naturligt, for hun ville selv øjeblikkelig på en befaling fra oven have dræbt både sin fader og moder; der var intet, som efter hendes anskuelse kunne mishage Herren, når det skete med et rosværdigt formål for øje. Grevinden tog sig den uventede hjælpers indviede myndighed til indtægt og fik hende til at fremkomme med opløftende omskrivninger af den moralske grundsætning: "Hensigten helliger midlet."

Hun spurgte hende:

"De mener altså, søster, at Gud tillader alle veje og tilgiver gerningen, når bevæggrunden er ren?"

"Ja, hvem kunne vel tvivle om det, frue? En handling, som i sig selv burde dadles, bliver ofte fortjenstfuld på grundlag af den tanke, der ligger bag ved."

Og således blev de ved at udrede Guds vilje, forudse hans beslutninger og lade ham tage del i ting, som sandelig ikke

havde synderlig med ham at gøre.

Men alt foregik indsvøbt, klogt og diskret. Hvert ord, der blev sagt under klostersløret, skød en breche i Flommens harmglødende modstand. Så drejede samtalen lidt af, og nonnen gav sig til at tale om de klostre, der hørte til hendes orden, om ordenspriorinden, om sig selv og om sin nydelige ledsagerske, den kære Sankt Nicéphore-søster. Der var sendt bud efter dem fra Havre, hvor de på hospitalerne skulle pleje hundreder af soldater, som var blevet angrebet af kopper. Hun skildrede malende de elendige stakler og udbredte sig over sygdommens enkeltheder. Men mens de nu var standset på deres vej af en prøjsisk officers lune, lå en mængde franskmænd og døde – og de kunne måske have frelst dem! Det var hendes særlige hverv at pleje soldater; hun havde været med på Krim, i Italien og Østrig, og efterhånden som hun fortalte om sine felttog, voksede hun for dem til en af de barmhjertige søstre, som drager i krig med trommen og trompeten, og synes skabt til at følge med hæren for at samle de sårede op midt i slagtumlen, og som bedre end en fører blot med nogle ord forstår at tæmme de vildeste og uregerligste karle; hun forekom dem som en gammel hugaf, der var klædt i nonneklæder, og hvis medtagne, af utallige huller gennemsprukne ansigt så ud som et billede af krigens ødelæggelser.

Ingen talte efter hende, så ypperlig syntes den virkning, hun havde frembragt.

Så snart måltidet var til ende, søgte de alle hastigt til deres værelser for først at vise sig igen sent den næste formiddag.

Frokosten var rolig. De ville give den sæd, som var blevet sået dagen i forvejen, tid til at spire og sætte frugt.

Da de havde spist, foreslog grevinden en spadseretur. Efter aftale bød greven Flommen armen og sørgede for at komme lidt bagefter de andre med hende.

Han talte til hende i den fortrolige, beskyttende og en smule ringeagtende tone, som de mænd, der indtager en særlig stilling i samfundet, ynder at anslå overfor den slags kvinder; han kaldte hende: "Mit kære barn" og behandlede hende med al den overlegenhed, hans rang og uomstødelige hæderlighed forlenede ham med. Han gik straks lige løs på spørgsmålet:

"De er altså fast bestemt på at lade os blive her, udsatte ligesom De selv for de voldsomheder, der for os ville blive følgen, hvis de prøjsiske tropper skulle lide et nederlag, hellere end at samtykke i at vise Dem imødekommende, som De har gjort så mange gange tidligere i Deres liv?"

Flommen svarede ikke.

Han forsøgte at tage hende med det gode, talte fornuft til hende og prøvede på at røre hendes følelser. Han forstod at blive ved at være "greven", samtidig med at han, hvor han mente det nødvendigt, sagde hende komplimenter og spillede galant og elskværdig. Han talte i høje toner om den tjeneste, hun ville gøre dem, og om deres taknemmelighed. Så gav han sig pludselig til muntert at sige Du til hende: "Og ved du hvad, min pige, han kan skam rose sig af at have kendt en smuk kvinde; han finder ikke let mage til dig hjemme i sit eget land."

Flommen svarede stadig ikke, og de sluttede sig til de andre.

Så snart de var kommet hjem, gik hun op på sit værelse og viste sig ikke mere. Uroen var på sit højdepunkt. Hvad agtede hun at gøre? Hvis hun blev ved at stå imod, hvor ubehageligt ville det ikke være!

Middagsklokken ringede; de ventede forgæves på hende. Men så kom værten ind og meddelte, at frøken Rousset følte sig utilpas og bad, om de ville sætte sig til bords uden hende. De spidsede alle øren. Greven gik hen til værten og spurgte hviskende: "Går det?" – "Jo." Af sømmelighedshensyn sagde han intet til sine ledsagere, men indskrænkede sig til et let sigende nik. Straks banede et stort lettelsens suk sig vej fra alles bryst og alle ansigterne lyste op i glæde. Loiseau råbte: "Død og pine! Jeg giver champagne, hvis der findes noget i denne anstalt;" – og fru Loiseau blev grebet af bekymring, da værten kom tilbage med fire flasker i hænderne. Alle var på en gang blevet meddelsomme og støjende; en overgiven lystighed holdt sit indtog hos dem. Greven syntes pludselig at få øje for, at fru Carré-Lamadon var overordentlig nydelig, og fabriksejeren gjorde sig behagelig for grevinden. Samtalen blev livlig og kåd og krydredes med spøgefulde indfald.

Pludselig løftede Loiseau med urolig mine hånden og råbte: "Hys, stille!" De tav alle sammen, overraskede og straks forskrækkede. Så lod han, som om han lyttede efter noget, tyssede igen på dem, hævede øjnene mod loftet, lyttede på ny og sagde derpå med sin naturlige stemme: "Vær kun rolig, alt går godt."

De vidste ikke rigtig, om de skulle være ved, at de havde forstået ham, men snart trængte smilet sig frem.

Efter et kvarters forløb begyndte han på de samme løjer, og gentog dem ret ofte i aftenens løb. Han lod, som om han talte til en i etagen oven over og gav tvetydige råd, som tydeligt røbede den handelsrejsende i hans tankegang og vid. Af og til tog han en trist mine på og sukkede: "Stakkels pigebarn" – eller han

mumlede rasende mellem tænderne: "Det asen til prøjser." Et par gange, når deres tanker var helt andre steder, udstødte han med sitrende stemme: "Hold op! Hold op!" og tilføjede, som om han talte til sig selv: "Gud ved, om vi nogensinde får hende at se igen. Bare den skurk ikke tager livet af hende!"

Skønt disse vittigheder var i høj grad smagløse, morede de alligevel og ingen følte sig såret over dem, for sædelig harme afhænger som alt andet af omgivelserne, og der havde lidt efter samlet sig en atmosfære, som var ladet med slibrige tanker.

Ved desserten begyndte endog damerne at komme med åndfulde og fint turnerede hentydninger. Alles blikke lyste, der var blevet drukket en del. Greven, som selv i sine letsindige øjeblikke bevarede sin ydre alvor, udfandt en smuk sammenligning, der gjorde stor lykke, mellem deres stilling og slutningen på en overvintring ved Nordpolen, når de indefrosne ser en vej åbne sig mod syd.

Loiseau, der var kommet i vældig stemning, rejste sig med sit champagneglas i hånden: "Jeg drikker på en lykkelig forløsning!" Hele selskabet rejste sig og klappede i begejstring. Selv de to nonner bekvemmede sig efter mange overtalelser fra damerne til at væde deres læber i den mousserende vin, som de aldrig før havde smagt. De erklærede, at den mindede dem om bruslimonade, men at den dog havde en finere smag.

Loiseau fandt et betegnende udtryk for situationen: "Det er kedeligt, at vi ikke har et klaver, så kunne vi have fået os en svingom."

Cornudet havde ikke sagt et ord og ikke rørt sig af pletten; han syntes tilmed fordybet i meget alvorlige tanker og trak af og til med en rasende bevægelse i sit lange skæg, som om han ville

gøre det endnu længere. Da de endelig hen imod midnat bestemte sig at gå hver til sit, gav Loiseau, der ikke kunne gå lige, ham et dask på maven og sagde lallende: "De er nok ikke rigtig i humør i aften; De siger ikke noget, hvad borger?" – Cornudet så pludselig op og kastede et funklende og truende blik rundt på selskabet: "Jo, jeg siger, at De alle sammen har begået en nederdrægtighed!" Han rejste sig, gik hen til døren, vendte sig om og gentog endnu en gang: "En nederdrægtighed!" og forsvandt.

Det lagde i første øjeblik en dæmper på stemningen. Loiseau blev forbløffet stående og så dum ud; så fik han atter sin sikkerhed tilbage, brød ud i en skraldende latter, og gentog gang på gang: "De er sure, min ven, de er sure." – Da ingen forstod grunden til hans munterhed, fortalte han om "gangens mysterier". Så blev der igen en voldsom lystighed. Damerne morede sig, som de var besatte. Greven og Carré-Lamadon fik tårer i øjnene af latter og ville næppe tro, hvad han sagde.

"Hvad for noget! Er De vis på det? Ville han? ..."

"Jeg siger Dem jo, at jeg så det med mine egne øjne."

"Og hun sagde nej ..."

"Ja, fordi prøjseren lå i værelset ved siden af."

"Det er ikke muligt."

"Jeg tør gøre min ed på det."

Greven var lige ved at kvæles og fabriksejeren holdt sig med begge hænder på maven. Loiseau fortsatte: "Så kan De jo nok forstå, at han ikke finder dette her i aften sådan videre fornøjeligt."

Og de lo forfra, så de næsten blev syge og knapt kunne få vejret. Men fru Loiseau, der nok kunne være giftig, spurgte, da

de gik i seng, sin mand, om han ikke havde lagt mærke til, at den lille fru Carré-Lamadons latter hele aftenen ikke havde lydt rigtig ægte: "Du ved nok, for de kvinder, som ikke kan stå for en uniform, er det ligegyldigt, om det er en franskmand eller en prøjser, der stikker i den. Er det ikke rædsomt at tænke sig!"

Men hele natten hørtes ude fra den mørke korridor en knirken og trippen som af bare ben og næsten umærkelige lyde, som om nogen hviskede. Og selskabet faldt sikkert først meget sent i søvn, for endnu længe efter gled lysstriber inde fra værelserne gennem dørsprækkerne ud i gangen. Den slags virkninger har champagne; den forstyrrer søvnen, siges der.

Næste morgen kastede en høj, klar vintersol et blændende skær henover sneen. Endelig holdt omnibussen forspændt for døren; en flok hvide duer med røde øjne med en sort prik lige i midten spankede, brystende sig i deres tætte fjerdragt, værdigt om mellem de seks hestes ben og pikkede efter føde i den friske dampende gødning.

Kusken sad indhyllet i sin fåreskindspels på bukken i færd med at tænde sin pibe. Alle de rejsende strålede; i en fart fik de pakket noget mad sammen til resten af turen.

De ventede nu kun på Flommen. Endelig kom hun.

Hun så lidt forlegen og skamfuld ud. Da hun frygtsomt gik hen til sine rejsefæller, vendte de alle med samme bevægelse ryggen til hende, som om de slet ikke havde set hende. Greven bød værdigt sin hustru armen for at fjerne hende fra denne urene berøring.

Flommen blev stående ganske målløs; så samlede hun alt sit mod og henvendte sig til fabriksejerens kone med et ydmygt fremmumlet: "Godmorgen, frue." Til svar fik hun et næsten

umærkeligt nik, ledsaget af et blik fuldt af krænket dyd. De syntes alle at have ganske umådelig travlt og holdt sig langt borte fra hende, som om hun havde været befængt med smitte. Derpå skyndte de sig op i vognen og lod hende komme alene til sidst; i stilhed indtog hun den plads, hun havde siddet på under den første del af rejsen.

De andre lod stadig, som om de ikke så hende og ikke kendte hende. Kun fru Loiseau tilkastede hende på afstand forargede blikke og sagde med dæmpet stemme til sin mand: "Det er heldigt, at jeg ikke er kommet til at sidde ved siden af hende."

Den tunge vogn satte sig i bevægelse.

I begyndelsen var der ingen, som talte. Flommen turde ikke se op. Hun følte sig på samme tid opfyldt af harme mod sine rejsefæller og ydmyget over at have givet efter og ladet sig besudle af de kys, hun havde måttet tåle af prøjseren, som de på en så hyklerisk måde havde kastet hende i armene på.

Men grevinden brød snart den pinlige tavshed; hun vendte sig til fru Carré-Lamadon og spurgte:

"De kender, så vidt jeg ved, fru d'Étrelles?"

"Ja, det er en af mine veninder."

"Hvor er hun dog elskværdig!"

"Henrivende. Hun er virkelig en sjælden kvinde; hun har mange kundskaber og hun er kunstnerinde lige til fingerspidserne; hun synger bedårende og tegner ganske fortrinligt."

Fabriksejeren passiarede med greven, nu og da hævede enkelte ord sig over vinduernes raslen: "Kuponer … forfaldstid … præmier … på kredit."

Loiseau, som i kroen havde hugget et gammelt spil kort, der var fedtet af fem års slid hen over slet aftørrede borde, spillede bezique med sin kone.

De to nonner tog den lange rosenkrans, som hang ved deres bælte, gjorde samtidig korsets tegn og gav sig pludselig til at bevæge læberne hastigere og hastigere som om deres utydelige mumlen betød et væddeløb af bønner; fra tid til anden holdt de et øjeblik inde for at kysse en medaljon eller korse sig, så begyndte de forfra på deres endeløse mumlende remse.

Cornudet sad ubevægelig og tænkte.

Da de havde kørt i tre timer, samlede Loiseau sine kort sammen og sagde: "Klokken går vist til mad."

Hans kone tog en pakke, omvundet med sejlgarn, frem under sædet. Den viste sig at indeholde et stykke koldt kalvekød; hun skar det sirligt for i tynde og faste skiver, hvorpå de begge gav sig til at spise.

"Hvad om vi gjorde det samme?" spurgte grevinden, og efter at have indhentet det fornødne samtykke gav hun sig til at pakke den mad ud, som var lavet i stand til dem selv og Carré-Lamadons i fællesskab. I en aflang skål, på hvis låg der som et kendetegn på dens indhold hvilede en porcelænshare, lå en lækker og saftig harepostej, hvis brune indhold var gennemstribet af hvidt spæk og forskellig slags fint hakket kødmad. Et dejligt firkantet stykke schweizerost, som havde været indsvøbt i en avis, havde endnu på sin fede overflade en lille rest papir, hvorpå der stod trykt: Ulykkestilfælde.

De to nonner halede en tyk pølse frem, som lugtede af hvidløg; og Cornudet stak på en gang begge hænderne ned i sidelommerne på sin sækkevide overfrakke og trak fire

hårdkogte æg op fra den ene lomme og en skive brød fra den anden. Han pillede æggeskallerne af og smed dem ned i halmen under sine fødder, så bed han i æggene, så at små krummer af blommen trillede ned i hans vældige skæg, hvor de blev siddende og lyste som gule stjerner.

Flommen var kommet op i en sådan hast og forfjamskelse, at hun ikke havde kunnet tænke på noget som helst, og hun sad nu ganske ude af sig selv og lige ved at kvæles af raseri og stirrede på alle de andre, der i rolig ophøjethed tog til sig af retterne. Hun arbejdede sig efterhånden op til en sådan hidsighed, at hun åbnede munden for at sige dem besked gennem en strøm af skældsord, men hendes forbitrelse var så stærk, at den berøvede hende mælet.

Ingen så på hende, ingen skænkede hende en tanke. Hun følte sig druknet i den ringeagt, der udstrømmede mod hende fra alle disse pæne og hæderlige folk, som først havde opofret hende for bagefter at kaste hende fra sig som noget urent og unyttigt. Hun kom til at tænke på sin store kurv, der havde været fuld af alle de gode sager, de så grådigt havde slugt, på sine to dejlige høns i den skinnende gelé, på sine postejer, sine pærer og sine fire flasker rødvin; og pludselig lagde hendes raseri sig, ligesom en for stærkt spændt streng, der brister, og hun følte, at hun var lige ved at græde. Hun gjorde en voldsom anstrengelse for at stemme imod og sluge gråden i sig ligesom et barn, men den steg og steg, banede sig vej ud under hendes øjenlåg og to store lysende tårer løsnede sig fra øjenhårene, der forgæves søgte at dæmme op for dem, og trillede langsomt ned ad hendes kinder. Flere fulgte efter med stedse stærkere fart. Ligesom vanddråber, der siver ned gennem en klippe, og faldt

regelmæssigt ned på hendes brysts fyldige runding. Hun blev siddende stiv som en pind med et hårdt og blegt ansigt og stirrede lige ud i det håb, at ingen ville lægge mærke til hende.

Men grevinden så det og blinkede til sin mand. Han trak på skulderen, som om han ville sige: "Hvad kommer det os ved, jeg kan jo ikke gøre for det." Fru Loiseau satte et triumferende smil op og hviskede: "Hun græder over sin skam."

De to nonner havde igen givet sig til at bede efter at have pakket resterne af deres pølse ind i et stykke papir.

Så strakte Cornudet, der havde siddet og fordøjet sine æg, sine lange ben ind under sædet lige overfor, lænede sig tilbage, lagde armene over kors, smilede som en mand, der har fundet på nogle rigtige løjer og gav sig til at fløjte Marseillaisen.

Alles ansigter formørkedes; det var tydeligt, at denne folkelige frihedshymne ikke smagte hans rejsefæller. De blev nervøse og irriterede, og så ud, som om de havde mest lyst til at give sig til at hyle, ligesom hunde, der hører en lirekasse. Han mærkede det godt, men han holdt ikke op. Af og til nynnede han endda ordene:

> Du kraft, som folkehjertet ejer,
> o, led vor arms hævnende sværd!
> Elskte frihed, før os til sejer,
> styrk din tapre, kæmpende hær!

Vognen kørte nu hurtigere, da sneen var blevet hårdere; og lige til Dieppe, i de lange sløve timer, der endnu var tilbage af rejsen, mens det lakkede ad aften og senere, da det var blevet helt mørkt inde i omnibussen, fortsatte han under vognens skumplen med ubarmhjertig ihærdighed sin ensformige og hævnende fløjten, som tvang de trætte og forbitrede sind til at

følge med melodien om og om igen og huske hvert af sangens ord, som de uvilkårligt passede ind i takten.

Men Flommen blev ved at græde, og nu og da hævede en hulken, som hun ikke havde kunnet undertvinge, sig mellem to verslinjer ud i mørket.

Min ven Patience

"Ved du, hvad der er blevet af Leremy?"

"Han er ritmester ved sjette dragonregiment."

"Og Pinson?"

"Underpræfekt."

"Og Racollet?"

"Død."

Vi søgte efter andre navne, der fik unge ansigter under kække soldaterhuer til at dukke frem i vor hukommelse. Senere hen i livet havde vi af og til stødt på nogle af vore kammerater, skæggede, skaldede, ægtemænd og fædre til flere børn, og ethvert sådant møde med svundne dages forandrede venner havde fået os til at gyse af ubehag, fordi det så tydeligt viste os, at livet er kort, at alt forgår, og at alt forandres.

"Og Patience, den tykke Patience?" spurgte min ven.

Jeg udstødte et uartikuleret råb:

"Åh, hvad ham angår, så skal du bare høre. For en fire-fem år siden var jeg på en inspektionsrejse kommet til Limoges, hvor jeg foreløbig havde den opgave at fordrive tiden indtil middag. Jeg havde slået mig ned foran den store café på teaterpladsen og kedede mig gudsjammerligt. Byens handlende kom slentrende to, tre eller fire sammen for at få deres absint eller vermouth; de afhandlede højrøstet deres egne og andres affærer og lo støjende eller sænkede stemmen for at betro hinanden noget vigtigt eller delikat.

Jeg sagde til mig selv: "Hvad skal jeg dog finde på efter middag?" Og jeg udmalede mig den lange aften, jeg ville

komme til at tilbringe i denne provinsby, den slentrende og uhyggelige spadseretur gennem de ukendte gader, den overvældende uhygge, der stirrer den ensomme rejsende i møde fra alle de mennesker, som går forbi, og som er fremmede for ham i alt, lige fra det provinsielle snit på deres jakke, deres hat og deres benklæder, til deres vaner og tonefald; også fra husene trænger uhyggen ind på én, fra butikkerne, fra de løjerligt formede vogne, fra alle de mange lyde, som er en uvante, og til sidst er det, som om man blev jaget af uhygge; lidt efter lidt fremskynder man uvilkårligt sine skridt, som om man var faret vild i et farligt land, der rent tager vejret fra en, og længslen efter at komme hjem til hotellet vokser frem, det skrækkelige hotel, hvor værelset gemmer på minderne af mistænkelige dunste, hvor sengen vækker afsky og hvor et hår sidder klæbet fast i snavset på bunden af vandfadet.

Jeg tænkte på alt dette, mens jeg så gassen blive tændt, og ef terhånden som skyggerne faldt dybere, tiltog min triste ensomhedsfølelse. Hvad skulle jeg dog fordrive tiden med efter middag? Jeg var alene, ganske alene, sørgelig forladt af alle.

En tyk mand kom gående og satte sig ved bordet ved siden af mig.

"Opvarter, min bitter!" råbte han med en rungende kommandostemme.

Dette *min* drønede i sætningen som et kanonskud. Jeg forstod straks, at alt var hans her i livet, hans og ikke nogen andens, at han havde sin karakter, Fanden stå i det, sin appetit, sine benklæder, sit ligegyldigt hvad på en særlig, ubetinget måde, mere fuldstændigt end nogen som helst andre.

Han så sig omkring med en tilfreds mine. Han fik sin bitter og befalede:

"Min avis!"

Jeg spurgte mig selv: "Hvilken avis er monstro hans?" Dens navn ville sikkert oplyse mig om hans politiske mening, hans teorier, hans principper, hans kæpheste og graden af hans godtroenhed.

Opvarteren bragte *Le Temps*. Jeg blev overrasket. Hvorfor *Le Temps*, det alvorsfulde, farveløse, doktrinære og besindige blad? Jeg tænkte:

Det er altså en fornuftig mand, en mand med strenge sæder, regelmæssige vaner, kort sagt, en god borger.

Han satte et par guldlorgnetter på næsen og lænede sig tilbage, men inden han begyndte at læse, så han endnu en gang rundt på sine omgivelser. Han fik øje på mig og gav sig øjeblikkelig til at stirre på mig på en højst påtrængende og generende måde. Jeg var endog lige ved at gå hen og bede ham gøre mig regnskab for grunden til denne opmærksomhed, da han fra sin plads råbte til mig:

"Næ, nu har jeg min salighed nok af det, er det ikke Gontran Lardois?"

"Jo," svarede jeg, "det er ganske rigtigt, De tager ikke fejl."

Han rejste sig pludseligt og kom hen imod mig med begge hænder strakt frem:

"Hvordan har du det, gamle dreng?"

Jeg følte mig ikke så lidt forlegen, da jeg aldeles ikke genkendte ham. Jeg stammede:

"Tak … rigtig godt … og … De?"

Han slog en høj latter op:

"Jeg tør vædde på, at du ikke kan kende mig igen."

"Nej, ikke rigtigt … det forekommer mig unægtelig … at …"

Han slog mig på skulderen:

"Nå, ingen dikkedarer. Jeg er Patience, Robert Patience, din ven, din kammerat."

Nu kendte jeg ham først. Ja, Robert Patience, som jeg havde gået i skole sammen med. Det var ham lyslevende. Jeg trykkede den hånd, han strakte ud imod mig:

"Og du, går det dig godt?"

"Mig, storartet."

Hans smil var triumferende.

"Men hvad bestiller du her?" spurgte han.

Jeg forklarede ham, at jeg var ansat i finansministeriet og at jeg var på inspektionsrejse.

Han pegede på mit ordensbånd:

"Du har nok haft lykken med dig?"

Jeg svarede:

"Åh ja, det går an. Og du?"

"Jeg er kommet brillant efter det."

"Hvad bestiller du?"

"Jeg har lagt mig efter forretningerne."

"Tjener du penge?"

"Masser, jeg er meget rig. Men kom og spis frokost hos mig i morgen klokken tolv, Hanegalsgaden nr. 17; så kan du se, hvorledes jeg bor."

Han syntes at betænke sig et øjeblik, så tilføjede han:

"Du er vel stadig den samme gemytlige fyr som i gamle dage?"

"Ja … det håber jeg i alt fald!"

"Og du er ikke gift?"

"Nej!"

"Så meget desto bedre. Og du holder stadig af at more dig og af at spise godt?"

Jeg begyndte at finde ham sørgelig simpel; men jeg svarede alligevel:

"Vist så."

"Og af kønne pigebørn?"

"Ja, hvad det angår, kan jeg ubetinget svare ja."

Han gav sig til at le med en godmodig og tilfreds latter:

"Så meget bedre, så meget bedre. Kan du huske da vi første gang slog os løs, i Bordeaux, da vi spiste til aften hos Roupie? Det var et sold, hvad?"

Jeg huskede godt den aften og erindringen om den oplivede mig. Andre minder dukkede frem hos mig og endnu flere kom til. Samtalen tog fart.

"Og den gang, du, da vi havde lukket klasselæreren inde i fa'r Latoques kælder?"

Han lo og dunkede med den knyttede hånd i bordet:

"Ja ... ja ... ja; og husker du det ansigt geografilæreren, hr. Marin, satte op, da vi lod en kineser futte af op i hans globus, just som han stod midt i et langt foredrag om jordklodens vigtigste vulkaner?"

Jeg afbrød ham for at spørge:

"Og du, er du gift?"

"Jeg har været gift i ti år, kære, og jeg har fire børn, fire herlige unger; du skal få dem at se sammen med moderen."

Vi talte meget højt; flere af de omsiddende vendte sig og så forbavset på os.

Pludselig trak min ven sit ur op af lommen og så på det; det var et kronometer på størrelse som et lille græskar.

"Så for pokker," udbrød han, "det er nederdrægtig kedeligt, men jeg bliver nødt til at forlade dig; om aftenen er jeg optaget."

Han rejste sig, greb begge mine hænder, rystede dem, som om han ville rive mine arme af led og sagde:

"Altså er det en aftale, i morgen klokken tolv!"

"Jeg skal være der."

Jeg tilbragte hele morgenen med at arbejde hos overskatteopkræveren. Han ville beholde mig til frokost, men jeg sagde, at jeg skulle spise hos en af mine venner. Da han selv havde noget at besørge ude, fulgte han med ned ad gaden.

Jeg spurgte ham:

"Ved De, hvor Hanegalsgaden er?"

Han svarede:

"Ja, det er kun fem minutter herfra. Jeg har ikke noget, der haster, så jeg kan godt følge Dem derhen."

Vi nåede snart den omtalte gade. Den var bred og smuk og lå lige på grænsen mellem byen og markerne. Jeg så på husene og fik hurtigt øje på nr. 17. Det lå frit, omgivet af en have, der strakte sig længere bag ud. Facaden, som var smykket med basrelieffer i italiensk stil, forekom mig ret smagløs. Der vrimlede af gudinder, hvoraf nogle stod med hældende urner, andre var halvt indhyllede i skyer, der dækkede deres mere skjulte skønheder. To sten-amoriner bar husnummeret.

Jeg takkede skatteopkræveren og sagde:

"Det er her, jeg skal ind."

Og jeg rakte hånden frem for at sige farvel til ham. Han gjorde en kort og løjerlig bevægelse, som om han ville sige noget, men han betænkte sig, tav og trykkede blot den hånd, jeg havde strakt frem.

Jeg ringede. En pige kom og lukkede op.

"Er det her, hr. Patience bor," spurgte jeg.

"Jo, det er rigtig nok," svarede hun, "... er det ham selv, De ønsker at tale med?"

"Ja, tak."

Forstuen var ligeledes prydet med malerier, der åbenbart skyldtes en eller anden lokal pensel. En mængde Paul og Virginier sad og kyssedes under palmetræer, badet i rosenrødt skær. En gyselig orientalsk lygte hang ned fra loftet. Flere døre var dækkede med tæpper i skrigende farver.

Men der var især en ting, som slog mig, den lugt, der fyldte hele huset; en kvalmende, sød lugt, der på en gang mindede om gamle parfumer, pudder og muggen kælderstank; en uforklarlig lugt, tung og lummer, som luften i et dampfyldt badekammer, hvor menneskelegemer bliver gnedet. Jeg gik bag efter pigen op ad en marmortrappe, som var dækket af et spraglet tæppe, ligeledes i orientalsk mønster, og blev lukket ind i et pragtfuldt udstyret værelse.

Pigen lod mig alene og jeg så mig omkring.

Stuen var rigt møbleret, men en slibrig parvenusmag havde øjensynlig rådet over det hele. I øvrigt ret smukke stik fra forrige århundrede fremstillede kvinder, som halvnøgne med høje pudrede frisurer lod sig overraske i pikante stillinger af galante kavalerer. Et sted lå en kvinde henslængt på en oprodet seng og legede med foden med en lille hund, der næsten blev

helt borte mellem lagenerne. På en tegning forsøgte en hyrdinde på skrømt at vriste sig ud af sin tilbeders dristige favntag. Langs alle væggene i det mægtige værelse stod bløde divaner, og luften kvalmedes af den samme sødlige og flove lugt, der allerede havde forundret mig. Det var som om noget mistænkeligt åndedes ud fra væggene, fra stofferne, fra den overdrevne luksus, fra alt.

Jeg gik hen til vinduet for at se ned i haven, hvis træer ragede op uden for ruderne. Den var stor, skyggefuld og prægtig. En bred sti snoede sig omkring en græsplæne, i hvis midte et vandspring sendte sine stråler højt i vejret, så gled den bort ind under tykningen og kom atter til syne noget længere borte. Og pludselig, helt nede i baggrunden mellem to buskadser, kom tre kvinder til syne. De holdt hinanden omslyngede og gik ganske langsomt; de var iført lange hvide morgenkjoler med et brus af kniplinger. De forsvandt næsten straks igen inde under træerne. Jeg blev stående, grebet og fortryllet over dette korte og dårende syn, der havde fået en hel verden af poesi til at dukke frem i mig. De havde lige vist sig, netop i den belysning, der skulle til, i den nødvendige ramme af løv og med den dybe og hemmelighedsfulde park som baggrund. I et sekund havde jeg genset et svundent århundredes skønne damer, som de strejfede om under elmetræerne, de skønne damer, om hvis flagrende elskovseventyr billederne rundt om mig fortalte. Og jeg tænkte på den lykkelige, åndfulde og sværmeriske tid, da sæderne var så milde og læberne så ligetil …

En grov stemme fik mig til at fare sammen. Patience var kommet ind og rakte strålende begge hænderne ud mod mig.

Han så mig ind i øjnene med en listig mine, som om han ville delagtiggøre mig i en eller anden elskovshemmelighed, så viste han med en stor, cirkelrund bevægelse, en bevægelse som var en Napoleon værdig, på sin pragtfulde salon, sin park og de tre kvinder, der atter viste sig i baggrunden, og sagde med en triumferende stemme, som rungede af stolthed:

"Og når jeg så tænker mig, at jeg er begyndt med næsten intet … kun min kone og min svigerinde."

Medgiften

Der var ingen, som blev forundret over Simon Lebruments giftermål med frøken Jeanne Cordier. Lebrument havde lige købt advokat Papillons klientel, selvfølgelig måtte han derfor have penge til at betale det med, og frøken Jeanne Cordier repræsenterede en sum på tre hundrede tusinde francs i kontanter og obligationer lydende på ihændehaveren.

Advokat Lebrument var ikke alene en køn fyr, der var også noget flot over ham, en lidt notaragtig flothed, en lidt provinsiel flothed, men alligevel – flot var han, og det er yderst sjældent i Boutigny-le-Rebours.

Frk. Cordier var både i besiddelse af ynde og friskhed, en lidt kejtet ynde og en lidt udpyntet friskhed, men som helhed måtte hun alligevel siges at være en smuk og indtagende pige, som nok fortjente at blive lagt mærke til.

Brylluppet satte hele Boutigny på den anden ende.

Det blev højlig beundret, at de nygifte foretrak straks at skjule deres lykke i deres fremtidige hjem og erstatte bryllupsrejsen med en ganske almindelig lille parisertur, som skulle finde sted efter nogle dages ensomhed.

Det blev herlige dage, for Lebrument havde vidst at omgive sine første tilnærmelser til sin unge kone med en sjælden takt og finfølelse. Han havde taget til valgsprog: Den, der kører med stude, kommer også med. Han forstod på samme tid at være tålmodig og rede til at handle. Hans sejr blev hurtig og fuldstændig.

Da der var gået fire dage, tilbad fru Lebrument sin mand. Hun kunne ikke længere undvære ham; hele dagen måtte han være i hendes nærhed for at hun kunne kærtegne ham, kysse ham, klappe hans hænder og trække ham i skægget og i næsen. Hun satte sig på hans skød, greb fat i begge hans øren og sagde: "Luk munden op og øjnene i." Han åbnede lydigt munden, lukkede øjnene halvt i og fik et langt og kærligt kys, som gøs helt ned igennem ham. Og han på sin side havde ikke kærtegn nok, ikke læber nok, ikke hænder nok, ikke nok i hele sig selv til at tilbede sin hustru fra morgen til aften og fra aften til morgen.

Da den første uge var gået, sagde han til sin unge livsledsagerske:

"Hvis du har lyst, så foreslår jeg, at vi tager til Paris næste tirsdag. Vi vil gøre akkurat lige som et par elskende, der ikke er gifte, gå på restauranter, i teatret, på varietéer, alle vegne, over alt."

Hun hoppede i vejret af glæde.

"Å ja! Å ja! Lad os komme af sted så snart som muligt."

Han tilføjede:

"Men for ikke at komme til at glemme det, så sig til din fader, at han må sørge for at have din medgift parat; så kan jeg selv tage den med og med det samme betale advokat Papillon."

Hun svarede:

"Jeg skal nok huske at sige det til ham i morgen tidlig."

Og han tog hende i sine arme for atter at begynde på den elskovsleg, der i de svundne otte dage havde opfyldt hende så helt.

Den påfølgende tirsdag fulgte svigerfader og svigermoder deres datter og svigersøn til banegården for at sige de unge det sidste farvel inden deres afrejse til hovedstaden.

Svigerfaderen sagde:

"Jeg forsikrer Dem for, at det er meget uforsigtigt at gå med så mange penge i sin tegnebog."

Men den unge sagfører smilte:

"Bryd Dem bare ikke om det, svigerfar, det er jeg vant til. De kan nok forstå, at i min stilling er det ofte hændt mig at have op imod en million hos mig. På den måde undgår vi i det mindste en hel mængde formaliteter og forsinkelser. De behøver aldeles ikke at ængste Dem."

Konduktøren råbte:

"De rejsende til Paris behager at stige ind!"

De kom hovedkulds ind i en kupé, hvor der sad to gamle damer.

Lebrument hviskede til sin kone:

"Det er kedeligt, nu kan jeg ikke ryge."

Hun svarede ganske sagte:

"Ja, jeg er også meget ked af det, men ikke på grund af din cigar."

Toget fløjtede og kørte. Under jernbaneturen, der tog en time, sagde de ikke noget videre til hinanden, for de to gamle damer sov ikke.

Så snart de kom ud fra Saint-Lazare banegården, sagde Lebrument til sin kone:

"Synes du ikke, min skat, at vi først skulle tage ned på boulevarden og spise frokost? Så kan vi senere komme ganske

roligt tilbage for at få fat på kufferten og lade den bringe hen til et hotel."

Hun samtykkede lige straks:

"Ja, lad os gå hen på en restaurant og spise frokost. Er det langt?"

Han svarede:

"Ja, ikke ganske nær, men vi kører med omnibussen."

Hun blev forundret:

"Hvorfor skal vi ikke hellere tage en droske?"

Han gav sig smilende til at skænde på hende:

"Er det på den måde, du viser din sparsommelighed? En droske for fem minutters vej, seks sous i minuttet, du generer dig såmænd ikke."

"Det er sandt," sagde hun lidt flov.

En stor omnibus kørte forbi, trukket af tre heste i trav. Lebrument råbte:

"Konduktør! Hej! Konduktør!"

Den tunge vogn standsede. Den unge advokat skød sin kone frem og sagde meget hurtigt til hende:

"Sæt dig indenfor, jeg går ovenpå for i det mindste at få røget en cigaret inden frokost."

Hun fik ikke tid til at svare, konduktøren, der havde grebet hende i armen for at hjælpe hende op ad trinnet, skubbede hende ind i vognen, hvor hun forfjamsket faldt ned på sædet, mens hun gennem bagruden så sin mands fødder klavre op ad stigen og forsvinde.

Hun blev siddende uden at kunne røre sig mellem en tyk herre, der stank af tobak, og en gammel kone, som lugtede af hunde.

Alle de øvrige passagerer, der sad i to stumme rækker – en urtekræmmerdreng, en arbejderske, en infanterisergent, en herre med guldbriller og høj silkehat, hvis uhyre brede skygge var bøjet om som en tagrende, to damer, der sad med en overlegen og vigtig mine, som syntes at sige: Vi sidder nok her, men vi hører ganske andre steder hjemme, to nonner, en pige med bart hoved og en ligbærer – lignede et udvalg karikaturer, et museum af groteske masker, en samling parodier på det menneskelige ansigt, to rækker af de komiske dukker, som på markeder frembydes til skive for kastebolde.

Vognens skumplen rystede deres hoveder og fik den laskede hud på deres kinder til at bævre; hjulenes støj sløvede dem og fik dem til at se søvnige og idiotiske ud.

Den unge kone sad stadig lige ubevægelig:

"Hvorfor satte han sig ikke ind sammen med mig?" sagde hun til sig selv. En ubestemt sørgmodighed tyngede på hende: "Han havde da virkelig nok kunnet undvære den cigaret."

Nonnerne gjorde tegn til at få standset, så gik de ud den ene foran den anden, idet de udbredte en fad lugt af gamle skørter.

Vognen satte sig atter i bevægelse og standsede igen. En kokkepige steg op, rød og forpustet. Hun satte sig og tog sin store kurv med indkøbene på skødet. En stærk stank af opvaskevand fyldte pludselig omnibussen.

"Det er længere, end jeg troede," tænkte Jeanne.

Ligbæreren gik ud og blev afløst af en kusk, der lugtede af stalden. Den barhovedede kvinde blev efterfulgt af et bybud, hvis fødder udsendte en svedig dunst.

Advokatfruen følte sig ubehagelig til mode, hun fik kvalme og var lige ved at græde uden at vide hvorfor.

Andre passagerer steg ud og andre ind. Omnibussen kørte stadig videre gennem uendelige gader, holdt ved stoppesteder og kørte igen.

"Hvor det er langt!" sagde Jeanne til sig selv. "Bare han ikke glemmer at stige af! Eller er han faldet i søvn! Han kan nok have lov til at være træt efter de sidste dage."

Lidt efter lidt forsvandt alle passagererne. Hun blev alene, ganske alene. Konduktøren råbte: "Vaugirard!"

Da hun ikke rørte sig, gentog han:

"Vaugirard!"

Hun så på ham og forstod, at det måtte være henvendt til hende, da der ikke mere var andre i vognen. For tredje gang råbte manden:

"Vaugirard!"

Så spurgte hun:

"Hvor er vi?"

Han svarede i en brøsig tone:

"Vi er i Vaugirard, for fanden. Nu har jeg sagt det mindst tyve gange."

"Er det langt fra boulevarden?" sagde hun.

"Hvilken boulevard?"

"Boulevard des Italiens naturligvis."

"Ja, der er vi forbi for lang tid siden."

"Å – – De vil måske være så god at sige det til min mand?"

"Deres mand? Hvor er han?"

"Ovenpå."

"Ovenpå! Der har ikke været nogen ovenpå det sidste kvarter."

Hun gjorde en forskrækket bevægelse:

"Hvad for noget? Det er ikke muligt. Han steg op sammen med mig. Se godt efter, han må være der!"

Konduktøren blev grov:

"Hør, lille De, nu er der snakket nok om den ting, mister man et mandfolk, finder man ti. Er han væk, så er det forbi. De finder minsandten nok en anden, der er nok på gaden."

Tårerne steg op i hendes øjne, hun trængte ind på ham:

"De tager fejl, jeg forsikrer Dem for, at De tager fejl. Han havde en tyk mappe under armen."

Konduktøren gav sig til at le:

"En tyk mappe. Nå ja, han steg af ved Madeleinekirken. Det er lige meget, stukket fra Dem, det er han, ha ha ha – –!"

Vognen var standset. Hun stod ud og uvilkårligt kastede hun et blik ovenpå omnibussen; der var fuldstændig tomt.

Så gav hun sig til at græde ganske højt uden at tænke på, at der var nogen, der hørte det og så på hende.

"Hvad skal der blive af mig? Hvad skal der blive af mig?" råbte hun fortvivlet.

Omnibusstationens inspektør nærmede sig:

"Hvad er der i vejen?"

Konduktøren svarede grinende:

"Det er en dame, hvis mand er stukket fra hende undervejs."

Den anden svarede:

"Godt, det kommer ikke os ved. Pas bare Deres tjeneste."

Han drejede sig om på hælene og gik ind i ventesalen.

Hun gav sig til at gå lige frem, alt for forvildet og alt for overvældet til rigtig at forstå, hvad der var hændt hende. Hvor skulle hun gå hen? Hvad skulle hun gøre? Hvad var der blevet af

ham? Hvorledes kunne en sådan distraktion, en sådan glemsomhed, en sådan fejltagelse være mulig?

Hun havde lige to francs i lommen. Hvem skulle hun henvende sig til? Pludselig kom hun til at huske på sin fætter Barral, der var underdirektør i Marineministeriet.

Hun havde nok til at tage en droske, og hun lod sig køre hen til ham. Hun mødte ham et stykke fra hans gadedør, han var på vej til ministeriet. Ligesom Lebrument havde han en tyk mappe under armen.

Hun fo'r ud af vognen.

"Henry!" råbte hun.

Han standsede forbløffet.

"Jeanne ... her ... og alene? ... Hvad skal det betyde? Hvor kommer du fra?"

Hun stammede med øjnene fulde af tårer:

"Min mand er blevet borte for lidt siden."

"Blevet borte, hvor?"

"Oven på en omnibus."

"På en omnibus? ... Så ...?"

Hun fortalte ham grædende, hvad der var hændt. Han hørte på hende og grundede lidt:

"Var han fuldstændig rolig i morges?" spurgte han.

"Ja, det var han."

"Godt, havde han mange penge på sig?"

"Han havde hele min medgift."

"Din medgift? Hel og holden?"

"Ja, alt sammen ... Han skulle op ad dagen hen for at betale den advokat, der havde afstået ham sit klientel."

"Nå, ja, kære kusine, det gør mig ondt at måtte sige dig det, men for øjeblikket må din mand være på vejen til Belgien."

Hun forstod ham ikke lige straks. Hun stammede: "Min mand ... mener du, at ...?"

"Jeg mener, at din mand er løbet med din ... din kapital ... det er soleklart."

Hun blev stående og snappede efter vejret:

"Men så ... så er han ... så er han jo en skurk!"

Hun følte, at det svimlede for hende, lod sig falde ind mod sin fætters vest og gav sig til at hulke.

Da de forbigående stod stille for at se på hende, skubbede han hende blidt ind i porten til sit hus, lagde varsomt sin arm om hendes liv og fik hende til at stige op ad trappen. Da hans pige forbavset lukkede døren op, befalede han:

"Sophie, løb over på restauranten lige overfor og hent frokost til to. Jeg går ikke i ministeriet i dag."

Lykke

Det var tetid, lidt før lamperne blev bragt ind.

Villaen lå med vid udsigt ud over havet; solen, som var forsvundet under horisonten, havde efterladt en rosenrød himmel, der så ud, som om den var drysset over med guldpudder; og Middelhavet lå uden en rynke, uden en krusning, glat og lysende i den døende dag som en uhyre, blankpoleret metalplade.

I det fjerne til højre aftegnede takkede bjerge deres sorte profil mod solnedgangens blegnende purpur.

Der blev talt om kærlighed, det gamle emne blev omhyggelig drøftet, og der blev sagt ting, som allerede var blevet sagt mange gange før. Tusmørkets blide vemod gjorde ordene mere dvælende og fremkaldte en egen stille stemning; og dette ord: "kærlighed", der bestandig kom igen, snart udtalt af en kraftig mandsrøst og snart sagt med en kvindestemmes lyse klang, syntes at fylde hele stuen, at flagre om derinde som en fugl og at svæve over den som en ånd.

Kan man elske flere år i træk?

"Ja," påstod nogle.

"Nej," forsikrede andre.

Der blev udskilt særlige tilfælde, draget grænselinjer og citeret eksempler; alle, både mænd og kvinder, opfyldtes af forvirrende minder, som trængte sig frem til deres læber, men som de ikke vovede at tale om, og alle drøftede de den samtidig fortærskede og højeste ting, den ømme og gådefulde forening

af to væsener, med en dyb sindsbevægelse og glødende interesse.

Men pludselig udbrød en, som havde siddet og stirret ud i det fjerne:

"Næh, se dernede! Hvad er det?"

En uhyre, ubestemmelig og grå masse hævede sig frem over havet langt nede i horisonten.

Damerne havde rejst sig og betragtede uden at kunne forstå, hvad det kunne være, det overraskende syn, som de aldrig før havde været vidne til.

En herre sagde:

"Det er Korsika! Man kan få øje på øen to eller tre gange om året i visse atmosfæriske undtagelsestilfælde, når luften bliver fuldstændig gennemsigtig og ikke mere skjuler den bag de dampe, der stiger op fra havets overflade og indhyller det fjerne i et tågeslør."

De kunne nu skelne bjergkamme og mente at skimte sneen på tinderne. Og alle blev stående overraskede, forvirrede og næsten forskrækkede over den pludselige tilsynekomst, over det spøgelse, der således rejste sig af havet. Måske var det blot et af den slags gøglebilleder, som viste sig for dem, der som Colombus sejlede om på ukendte have.

En gammel herre, der endnu ikke havde talt, tog ordet:

"På den samme ø, der her hæver sig for os, som for at give svaret på vort spørgsmål ved at vække et ejendommeligt minde hos mig, har jeg mødt et beundringsværdigt eksempel på udholdende kærlighed, på en kærlighed, som stik imod al sandsynlighed ejede lykken. Nu skal De høre:

For fem år siden gjorde jeg en rejse til Korsika. Denne vilde ø er os mere ukendt og ligger os langt fjernere end Amerika, skønt vi dog undertiden kan se den fra Frankrigs kyst således som nu i dag.

Forestil Dem en verden, der endnu ikke er nået ud over sit kaos, et uvejr af bjerge, adskilte ved snævre kløfter, hvori stride strømme bruser; ikke en slette, kun uhyre granitbølger og kæmpemæssige jorddønninger dækket med uigennemtrængelig kratskov eller med høje kastanje- og fyrretræer. Det er et uberørt, oprindeligt og øde land, selv om man nu og da kan få øje på en landsby, der ligner en samling klipper hobede sammen på toppen af et bjerg. Ingen kultur, ingen industri, ingen kunst. Aldrig støder man på et stykke opdyrket skov eller en stump tilhugget sten, aldrig et minde om tidligere tiders barnlige og forfinede smag for smukke og yndefulde ting. Det er endog det, der mest slår en på denne pragtfulde og strenge ø: den arvelige ligegyldighed overfor den higen mod skønne former, som kaldes kunst.

Italien, hvor hvert palads, der er fyldt med mesterværker, selv er et mesterværk, hvor marmor, træ, jern, metaller og stene vidner om menneskeligt geni, hvor de mindste genstande, som stammer fra svundne og uænsede tider, flyder rundt i husene, røber den guddommelige skønhedsstræben, er for os det hellige land, vi elsker, fordi det frem for noget andet viser os den skabende ånds frugter, storhed, magt og sejr.

Og lige over for Italien ligger det vilde Korsika, således som det lå i sine første dage. Menneskene derovre lever i deres plumpe huse ligegyldige for alt, som ikke vedrører deres egen tilværelse eller deres familiestridigheder. Og de har beholdt de

ukultiverede racers fejl og egenskaber, de er voldsomme, hadefulde, ubevidst grusomme, men også gæstfrie, gavmilde, opofrende og troskyldige, rede til at åbne deres dør for enhver, som går forbi, og til at give et trofast venskab i bytte for det mindste tegn på sympati.

Men for at komme tilbage til min historie, i en hel måned havde jeg gennemstrejfet den prægtige ø med en følelse af, at jeg befandt mig ved verdens ende. Ingen kroer, ingen værtshuse, ingen landeveje. Ad stier, der er trådt af muldyr, når man op til landsbyerne, som klynger sig til bjergenes sider, og ser ud over forvredne afgrunde, fra hvis dyb man om aftenen hører en vedholdende larm, bjergstrømmens dybe og dumpe røst. Man banker på husenes døre og beder om mad og om ly for natten. Og man sætter sig ved det fattige bord, og sover under det fattige tag; og om morgenen trykker man blot til afsked hånden, som af værten rækkes ud imod én, når han har fulgt én til landsbyens grænse.

En aften nåede jeg efter ti timers march en lille bolig, der lå ganske ene på bunden af en snæver dal, som en mil længere borte endte foran havet. Dens to stejle skrænter, som var beklædte med krat, nedstyrtede klippestykker og høje træer, lukkede som to mørke mure om den uhyggelige og triste dal.

Omkring hytten lå en lille have, hvori der voksede nogle vinstokke, og længere borte stod nogle kastanjetræer, kort sagt nok til livets ophold, en ren formue i det fattige land.

Konen, som tog imod mig, var gammel, streng og undtagelsesvis ren. Manden, der sad på en stråstol, rejste sig for at hilse på mig og satte sig igen. Det var hende, som tog ordet:

"De må undskylde ham; han er nu helt døv. Han er to og firsindstyve år."

Hun talte fransk, således som det tales i Frankrig. Det overraskede mig.

Jeg spurgte hende:

"De er ikke fra Korsika?"

Hun svarede:

"Nej, vi er begge fra fastlandet. Men vi har boet her i halvtredsindstyve år."

En følelse af skræk og beklemthed greb mig ved tanken om disse halvtreds år, som var rundet hen i den skumle dal, så langt fra byer, hvor der lever mennesker. En gammel hyrde vendte hjem og vi satte os til at spise middagens eneste ret, en tyk suppe, hvori kartofler, flæsk og kål var kogt sammen.

Da det korte måltid var endt, satte jeg mig ud foran døren; det mørke landskabs tungsind fik mit hjerte til at snøre sig sammen og jeg følte mig som et bytte for den modløse stemning, der af og til på visse sørgmodige aftener og på visse trøstesløse steder kan bemægtige sig de rejsende. Så forekommer det én, at alt er ved at høre op, tilværelsen og hele universet. Livets skrækkelige elendighed står pludselig skarpt for en og man ser på en gang, hvorledes alle står ene, hvorledes alt er intet, og hvorledes hjertet i sin sorte ensomhed vugger sig selv ind i drømme, som kun fører til døden.

Den gamle kone kom ud til mig, og idet hun øjensynlig gav efter for den nysgerrighed, som altid lever på bunden af selv den sjæl, der har opgivet mest spurgte hun mig:

"De kommer altså fra Frankrig?"

"Ja, jeg rejser for min fornøjelse."

"De er måske fra Paris?"

"Nej, jeg er fra Nancy."

Det forekom mig, at en usædvanlig bevægelse gennemrystede hende, men om jeg så det eller snarere følte det, ved jeg ikke.

Hun gentog langsomt:

"De er fra Nancy?"

Manden kom til syne i døren, uanfægtet af sine omgivelser som alle døve.

"Det gør ikke noget, han kan ikke høre det," tilføjede hun. Efter nogle sekunders forløb spurgte hun igen:

"Så kender De måske nogen i Nancy?"

"Ja, jeg kender næsten alle."

"Også familien Sainte-Allaize?"

"Ja, rigtig godt; det var min faders venner."

"Hvad hedder De?"

Jeg sagde mit navn. Hun stirrede stift på mig, så sagde hun med den egne stemme, som dæmpes af gamle minder:

"Ja, ja, nu husker jeg det. Og Brisemares, hvad er der blevet af dem?"

"De er alle sammen døde."

"Å! ... Og Sirmonts, kendte De dem?"

"Ja, den yngste af dem er nu general."

Så sagde hun skælvende af bevægelse og angst og tilskyndet af, jeg ved ikke hvilken forvirret, mægtig og hellig følelse, af, jeg ved ikke hvilken trang til at tilstå, til at sige alt og tale om de ting, hun indtil nu havde holdt indesluttet på bunden af sit hjerte, og om de mennesker, hvis blotte navn satte hendes sjæl i oprør.

"Ja, Henri de Sirmont, det ved jeg nok, det er min broder."

Jeg så op på hende ganske forbløffet af overraskelse. Og pludselig huskede jeg det alt sammen aldeles tydeligt.

Det havde i sin tid forårsaget en stor skandale i hele Lothringen. En ung, smuk og rig pige, Suzanne de Sirmont, var blevet bortført af en underofficer ved det regiment, som stod under hendes faders kommando.

Den soldat, som således havde forført oberstens datter, var en køn karl, bondesøn, men ganske flot at se på i sin blå dolman. Hun havde formodentlig lagt mærke til ham og begyndt at elske ham, når hun så eskadronerne defilere forbi. Men hvorledes var hun kommet til at tale med ham? Hvorledes havde de båret sig ad med at mødes, og hvorledes var de blevet enige? Og hvorledes havde hun turde ladet ham forstå, at hun elskede ham? Alt det fik ingen nogensinde at vide.

Ingen havde gættet noget og ingen havde haft nogen som helst anelse om, hvad der forestod. Den aften, hans soldatertjeneste var udløbet, forsvandt han sammen med hende. Der blev søgt efter dem, men uden held. Der kom aldrig senere nogen efterretning om hende og hun blev betragtet som død.

Nu genfandt jeg hende altså her i denne uhyggelige dal. Jeg svarede hende:

"Ja, jeg husker det godt. De er frøken Suzanne."

Hun nikkede. Et par tårer randt ned ad hendes kinder. Så viste hun med et blik hen på oldingen, der var blevet stående ubevægelig på hyttens tærskel:

"Det er ham."

Jeg forstod, at hun stadig elskede ham, at hun endnu så på ham med tilbedende øjne.

Jeg spurgte:

"Er De i det mindste lykkelig?"

Hun svarede med en stemme, der kom fra hendes inderste hjerte:

"Å ja, meget lykkelig. Han har gjort mig meget lykkelig. Jeg har aldrig fortrudt noget."

Jeg så på hende, bedrøvet, overrasket, forundret og betaget over kærlighedens almagt! Den rige pige havde fulgt denne mand, som kun var bonde. Hun var steget ned til ham. Hun havde viet sig til et liv uden tillokkelser, uden luksus, uden nogen som helst forfinelse; hun havde bøjet sig ind under hans primitive vaner. Og hun elskede ham endnu. Hun havde taget hue og lærredsskørt på og var blevet arbejdskone. Hun spiste af et lerfad på et træbord, siddende på en stråstol, nok så fornøjet et sammenkog af kål, flæsk og kartofler. Hun sov på en halmmadras ved hans side.

Hun havde aldrig tænkt på andet end ham! Hun havde hverken savnet smykker, stoffer og elegante toiletter eller magelige stole, tæppeforede stuers lune, fint duftende hygge og bløde dyner, hvor legemet synker hen i hvile. Hun havde aldrig følt sig draget mod andet end ham; når blot han var der, savnede hun intet.

Hun var ganske ung, da hun havde forladt livet og verden og alle de, som havde opdraget hende og elskede hende. Hun var kommet alene med ham til denne vilde kløft. Og han var blevet alt for hende, det, man drømmer om, og det, man længes mod,

det, man venter uden ophør, og det, man håber uden frist. Hele hendes tilværelse havde han fyldt med lykke.

Hun havde ikke kunnet være blevet lykkeligere.

Og hele natten, mens jeg hørte den gamle soldats hæse snorken henne fra det usle leje, hvor han sov ved siden af hende, der havde fulgt ham så langt, lå jeg og tænkte på denne mærkelige og fordringsløse oplevelse, på den lykke, som var så hel og skabt af så lidt.

Da solen stod op, tog jeg afsted efter først at have trykket de to gamle ægtefællers hænder.

Fortælleren tav. En af damerne sagde:

"Det er lige meget. Hendes ideal var alt for usammensat, hun har haft alt for jævne tilbøjeligheder, alt for ligefremme fordringer. Hun må have været en lille gås."

En anden svarede med langsom stemme:

"Hvad gør det! Hun var lykkelig."

Men langt ude i horisonten sank Korsika ind i natten, trak sig langsomt tilbage bag havet og udslettede sin store skygge, der havde vist sig som for selv at fortælle historien om de to ydmyge elskende, der levede i ly under dets bjerge.

Smykket

Hun var en af de smukke og bedårende unge piger, der som ved en fejltagelse af skæbnen er kommet til verden i en embedsfamilie. Hun havde ingen medgift, ingen forhåbninger, intet middel til at blive kendt, forstået, elsket og ægtet af en rig og fornem mand; og hun lod sig gifte med en lille assistent i Kultusministeriet.

Hun var tarvelig klædt, da hun intet havde at pynte sig med, og hun var ulykkelig som en forstødt, thi for kvinderne gives der hverken kaste eller race, deres skønhed og ynde er deres fødsels- og familieadkomster. Deres medfødte finhed, deres instinktmæssige trang til elegance og deres åndssmidighed er deres eneste hierarki og ophøjer folkets døtre til de fornemste damers lige.

Hun led bestandig, for hun følte sig født til luksus og overdådighed. Hun led ved sit hjems fattigdom, ved de nøgne vægge, ved stolenes slid, ved stoffernes hæslighed. Alle den slags ting, som en anden kvinde af hendes stand ikke en gang ville have tænkt på at lægge mærke til, pinte og oprørte hende. Synet af den lille bretagnerinde, som passede hendes beskedne husholdning, vakte trøstesløse savn og vanvittige drømme til live hos hende. Hun tænkte på stille forværelser, dæmpede med orientalske tæpper, høje bronzekandelabre i hjørnerne og to liberiklædte tjenere, der sidder og småsover i brede lænestole, dyssede i slummer af den tunge hede fra varmerørene. Hun udmalede sig store saloner, betrukne med gammeldags silke, smykkede med kostbare møbler, som bærer kunstværker til

ufattelige værdier, og små kokette duftende kabinetter, hvor husets fortroligste venner, kendte og berømte mænd, hvis venskab misundes og efterstræbes af alle andre kvinder, kan samles til den hyggelige passiar ved femteen.

Når hun ved middagen satte sig ved det runde bord, som var dækket med en tre dage gammel dug, overfor sin mand, der tog låget af terrinen og veltilfreds udbrød: "Åh, hvilken dejlig ærtesuppe, der er intet, jeg holder mere af ... " så forestillede hun sig elegante dinéer med lysende sølvtøj på bordet og på væggene pragtfulde gobeliner, hvor middelalderlige skikkelser vandrede om i eventyrskove og lyttede til fremmedartede fugles skønne sang; hun tænkte på lækre retter, serverede på dyrt sølvservice, og på de åndfuldt turnerede galanterier, der hviskes én i øret, mens man spiser en rosenrød ørred eller en hjerpevinge.

Hun havde ingen toiletter, ingen juveler, ingenting. Og det var det eneste, hun brød sig om, det eneste, hun følte sig skabt til. Hendes højeste ønske var at behage, at blive misundt, at være bedårende og feteret.

Hun havde en rig veninde, en kammerat fra klosterskolen, men hun kunne næsten aldrig bekvemme sig til at besøge hende, hun led alt for meget, når hun igen kom hjem; så kunne hun hele dage igennem græde af sorg, savn, fortvivlelse og elendighed.

En aften kom hendes mand sejrstrålende ind ad døren. Han havde en stor konvolut i hånden.

"Se her," sagde han, "her er noget til dig."

Hun flåede den ivrigt op og trak et trykt kort frem, hvorpå der stod:

"Ministeren for den offentlige undervisning Georges Ramponneau og frue beder hr. og fru Loisel gøre dem den ære at tilbringe aftenen, mandag den 18. januar, i ministerboligen."

I stedet for at blive henrykt, således som hendes mand havde ventet, kastede hun foragteligt indbydelsen hen ad bordet og mumlede:

"Hvad skal jeg med den?"

"Men, min skat, jeg troede, at du ville blive glad. Du kommer aldrig ud, og nu er der da en anledning til det, og det oven i købet en ganske enestående anledning! Jeg har haft et forfærdeligt besvær med at skaffe en indbydelse. Alle vil med; det er meget eftertragtet og der bliver ikke indbudt mange af os i ministeriet. Du vil få hele den officielle verden at se."

Hun så harmfuld på ham og spurgte utålmodigt:

"Hvad mener du, at jeg skulle tage på den aften?"

Det havde han aldeles ikke tænkt på. Han fremstammede:

"Ja, det ved jeg ikke, for eksempel den kjole, du plejer at gå i teatret med. Jeg synes den er overordentlig nydelig …"

Han tav ganske forbløffet ved at se, at hans kone græd. To store tårer trillede langsomt ned ad hendes kinder, ned mod mundvigene; han spurgte:

"Hvad er der i vejen? Hvad er der i vejen?"

Men med en voldsom kraftanstrengelse havde hun tvunget sin sorg tilbage; hun tørrede sine våde kinder og svarede med rolig stemme:

"Ingenting. Jeg har bare ingen dragt og kan derfor ikke gå med til festen. Giv kortet til en anden af dine kolleger, hvis kone

er bedre udstyret end jeg."

Han forsøgte at trøste hende:

"Hør en gang, Mathilde. Hvor meget ville sådan et passende toilette, som du kunne bruge igen ved andre lejligheder, så enkelt som muligt, omtrent kunne komme til at koste?"

Hun tænkte efter i nogle sekunder, stillede sit regnestykke op og overvejede samtidig, hvor meget hun kunne forlange uden at fremkalde et øjeblikkeligt afslag, ledsaget af et forfærdelsesudbrud fra sin sparsommelige ægtemand.

Endelig svarede hun tøvende:

"Jeg ved ikke rigtig, men jeg tror nok, at jeg kunne klare mig med fire hundrede francs."

Han var blevet lidt blegere, for det var netop den sum, han havde lagt sig til side, for at anskaffe sig et gevær og kunne tage ud på nogle jagtture den kommende sommer sammen med et par venner, der om søndagen tog til Nanterre for at skyde lærker. Alligevel sagde han:

"Lad gå. Jeg giver dig de fire hundrede francs. Men sørg så for at få en smuk kjole."

Festdagen nærmede sig, men fru Loisel syntes mere og mere sørgmodig, urolig og beklemt, skønt hendes dragt for længst var færdig. En aften sagde hendes mand til hende:

"Hvad fejler du? Du har været så løjerlig i de sidste dage."

Hun svarede:

"Jeg er ked af ikke at have et eneste smykke, ikke en eneste juvel at kunne tage på. Jeg vil komme til at se ynkelig ud. Jeg vil næsten hellere helt lade være at gå."

Han foreslog:

"Du kan tage friske blomster på. Det er meget chikt på denne årstid. For ti francs kan du få to eller tre pragtfulde roser."

Men hun lod sig ikke overbevise:

"Nej … Der er ikke noget så ydmygende som at se fattig ud midt imellem rige damer."

"Hvor du er dum!" udbrød hendes mand, "du behøver jo bare at gå hen til din veninde, fru Forestier, og bede hende om at låne dig nogle smykker. Du står på en tilstrækkelig god fod med hende til at kunne gøre det."

Hun udstødte et glædesskrig:

"Ja, det er sandt. Det havde jeg slet ikke tænkt på."

Den næste dag besøgte hun sin veninde og fortalte hende om sin forlegenhed.

Fru Forestier gik hen til sit glasskab, tog et stort skrin frem, lukkede det op og sagde til fru Loisel:

"Vælg selv, kære."

Hun så først en del armbånd, så et perlehalsbånd, og så et venetiansk guldkors, besat med ædle stene, et beundringsværdigt arbejde. Hun prøvede det alt sammen foran spejlet, betænkte sig og kunne næsten ikke bestemme sig til at tage det af og give det tilbage. Hun spurgte uafbrudt:

"Har du ikke flere?"

"Jo vist, søg blot. Jeg ved ikke, hvad du vil synes bedst om."

Pludselig opdagede hun i en sort silkeæske et prægtigt diamantsmykke, og hendes hjerte gav sig til at banke af begærlighed. Hendes hænder rystede, idet hun tog det op. Hun fæstede det omkring sin hals oven på den højhalsede kjole og blev stående henfalden i beundring over sig selv.

Så spurgte hun tøvende og ængstelig:

"Vil du låne mig det, kun det og ikke andet."

"Ja, med glæde."

Hun fløj sin veninde om halsen, kyssede hende heftigt og skyndte sig bort med sin skat.

Festdagen oprandt. Den blev en sejr for fru Loisel. Hun var smukkere end alle de andre, elegant, yndefuld, smilende og sanseløs af glæde. Alle herrerne så på hende, spurgte om hendes navn og søgte at blive forestillede for hende. Ministerens sekretærer valsede med hende og ministeren selv lagde mærke til hende.

Hun dansede ivrig og begejstret, beruset af fornøjelse uden at tænke på noget som helst, opfyldt af triumf over sin skønhed, svævende i en slags lykkesky dannet af al den hyldest, al den beundring og al det begær, der steg op omkring hende; hun gav sig helt hen i bevidstheden om at have vundet en fuldstændig sejr, den kæreste følelse for et kvindehjerte.

De tog hjem henimod klokken fire om morgenen. Lige siden midnat havde hendes mand siddet og halvsovet inde i et lille tomt kabinet, sammen med tre andre herrer, hvis koner også morede sig meget.

Han lagde over hendes skuldre det overtøj, han havde taget med til hjemturen, beskedne klædningsstykker, som stod i god samklang med deres daglige liv, men hvis tarvelighed skurrede mod det elegante baltoilette. Hun følte det og ville skynde sig bort for ikke at blive set af de andre damer, som indhyllede sig i rigt pelsværk.

Loisel ville holde hende tilbage:

"Vent dog lidt. Du bliver forkølet. Lad mig få fat på en droske."

Men hun hørte ikke efter, hvad han sagde, og ilede blot hurtigt ned ad trappen. Da de var kommet ned på gaden, var der ingen vogne; de gav sig til at søge efter en og vinkede ad de kuske, som kørte forbi længere borte.

De gik ned mod Seinen, fortvivlede og rystende af kulde. Endelig fandt de på kajen en af de gamle udtjente drosker, der først dukker frem, når mørket er faldet på, som om de skammede sig for at vise deres usselhed om dagen.

Den kørte dem til deres dør i Rue des Martyrs, og de gik triste op ad trappen. For hende var det forbi, og han tænkte på, at han skulle være i ministeriet klokken ti.

Hun tog overtøjet af foran spejlet for endnu en gang at se sig selv i al sin herlighed. Men pludselig udstødte hun et højt skrig. Hun havde ikke mere sit smykke om halsen.

Hendes mand, der allerede var halvt afklædt, spurgte:

"Hvad er der?"

Hun vendte sig forfærdet om imod ham:

"Jeg har ... jeg har ... jeg har tabt fru Forestiers halsbånd."

Han fo'r rædselsslagen op:

"Hvad! ... Hvad for noget! ... Det er ikke muligt!"

Og de søgte i folderne på kjolen, på kåben, i lommerne, allevegne, men de fandt det ikke.

Han spurgte:

"Er du vis på, at du endnu havde det, da vi gik fra ballet?"

"Ja, jeg rørte ved det i ministeriets forhal."

"Men hvis du havde tabt det på gaden, så ville vi have hørt det falde. Det må være i drosken."

"Ja, det er sandsynligt. Så du på nummeret?"

"Nej. Og du, lagde du heller ikke mærke til det?"

"Nej."

De så lamslåede på hinanden. Loisel klædte sig på igen.

"Jeg vil," sagde han, "lede det stykke vej igennem, vi gik til fods for at se, om jeg ikke skulle kunne finde det."

Han gik. Hun blev siddende på en stol og frøs uden at have kræfter til at tage sin baldragt af og gå i seng, og uden en gang at kunne tænke en tanke.

Hendes mand kom igen henad klokken syv. Han havde intet fundet.

Han gik til politiet, til bladene for at udlove en belønning, til droskekompagnierne, kort sagt over alt, hvor blot en skygge af håb drev ham hen.

Hun ventede hele dagen i den samme tilstand af modløs fortvivlelse over den skrækkelige ulykke.

Om aftenen kom Loisel hjem bleg og indfalden, han havde intet opdaget.

Han sagde:

"Du må skrive til din veninde, at du har brækket låsen på smykket, og at du vil lade det sende hen og gøre i stand. Det vil give os tid til at finde på råd."

Hun skrev efter hans diktat.

Da der var gået en uge, havde de mistet alt håb. Og Loisel, der var blevet fem år ældre, erklærede:

"Vi må på en eller anden måde se at få smykket erstattet."

Dagen efter tog de æsken, hvori det havde været, og gik hen til den juvelér, hvis navn stod inden i låget. Han slog efter i sine bøger:

"Det er ikke mig, frue, der har solgt det halsbånd; jeg har kun leveret skrinet."

Så gik de, af yderste evne anspændende deres hukommelse, fra juvelér til juvelér for at søge efter et smykke, som lignede det andet, begge to syge af angst og sorg.

Endelig fandt de i en butik i Palais Royal en diamantkæde, der forekom dem ikke at være til at skelne fra den, de søgte. Prisen var fyrre tusind francs. De kunne få den for seks og tredive tusind.

De bad juveléren om at vente tre dage med at sælge den. Og de satte som betingelse, at han skulle tage den igen for fire og tredive tusinde francs, hvis den anden blev fundet inden udgangen af februar måned.

Loisel ejede atten tusind francs, som hans fader havde efterladt ham. Resten ville han låne.

Han lånte, bad om tusind francs hos en, om fem hundrede hos en anden, om hundrede her og om tres der. Han udstedte veksler, påtog sig vanvittige forpligtelser, henvendte sig til ågerkarle og alle arter af långivere. Han gik ind på ordninger, der for bestandig måtte ødelægge hans liv, han risikerede sin underskrift uden en gang at vide, om han kunne indfri den, og lammet af rædsel for fremtiden og for den sorte elendighed, han gik ind til, af udsigten til alle de kommende fysiske savn og moralske kvaler, gik han hen for at hente det nye smykke og lagde de seks og tredive tusinde francs på juvelérens disk.

Da fru Loisel bragte halsbåndet tilbage, sagde fru Forestier lidt krænket til hende:

"Du kunne gerne have givet mig det lidt hurtigere; jeg kunne da have haft brug for det."

Hun lukkede ikke æsken op, som hendes veninde var bange for hun skulle gøre. Hvis hun havde opdaget forbytningen, hvad ville hun så have tænkt? Hvad ville hun have sagt? Ville hun ikke have mistænkt hende for at have stjålet det?

Fru Loisel lærte de trængendes skrækkelige tilværelse at kende. For øvrigt havde hun straks heltemodigt taget sit parti. Den forfærdelige gæld måtte betales. Hun ville betale den. Pigen blev sagt op; de skiftede lejlighed og flyttede hen i et kvistkammer helt oppe under taget.

Hun påtog sig alt det grove husholdningsarbejde, alt det afskyelige køkkenslid. Hun vaskede op og sled sine rosenrøde negle stumpe mod fedtet i bunden af krukker og kasseroller. Hun vaskede selv det snavsede linned, skjorter og viskestykker og hængte det til tørring over snore; hver morgen bragte hun affaldet ned på gaden og bar selv vand op i spande, der var så tunge, at hun ved hver trappeafsats måtte stå stille for at puste. Klædt som en arbejderske gik hun selv til grønthandleren, urtekræmmeren og slagteren med sin kurv på armen, tingede og udsatte sig for deres forhånelser, kæmpede for hver eneste øre af sine usle penge.

Hver måned var der veksler, som forfaldt og skulle betales og andre, der skulle fornyes for at vinde tid.

Om aftenen var hendes mand optaget med at føre bøger for en handlende, og ofte arbejdede han til langt ud på natten med renskrivning til en latterlig betaling.

Og dette liv varede i ti år.

Da ti år var gået, var alt blevet betalt, alt med renter og renters renter og hele den blodige ågerafgift.

Fru Loisel var kommet til at se gammel ud. Hun var blevet svær, hård og barsk og talte højt som alle tarvelige husmødre.

Uredt, med nederdelen siddende skævt og røde hænder skrubbede hun løs på sine gulve. Men af og til, når hendes mand var på kontoret, kunne hun sætte sig hen ved vinduet og endnu drømme om hin strålende aften, om det bal, hvor hun havde været så smuk og var blevet så fejret.

Hvad ville der være sket, hvis hun ikke havde tabt det smykke? Hvem ved? Hvem ved? Hvor livet er underligt og omskiftende! Hvor lidt der dog skal til for at føre en til fortabelse eller frelse!

En søndag, da hun var gået ud for at spadsere en tur i Champs-Élysées i den hensigt at hvile lidt ud oven på ugens arbejde, fik hun pludselig øje på en dame, der gik med et barn ved hånden. Det var fru Forestier, lige ung, lige smuk og lige forførende.

Fru Loisel blev heftig bevæget. Skulle hun tale til hende? Jovist, nu da alt var betalt, kunne hun godt sige hende det hele. Hvorfor ikke?

Hun gik hen til hende.

"God dag, Jeanne."

Den anden kendte hende ikke og blev forundret ved at blive tiltalt så fortroligt af en tarveligt klædt kone. Hun fremstammede:

"Undskyld ... men jeg ved ikke rigtig ... De tager vist fejl."

Hendes veninde udstødte et skrig:

"Nej, jeg er Mathilde Loisel."

"Åh! ... Stakkels Mathilde, hvor du er forandret!"

"Ja, jeg har gået meget igennem, siden jeg sidste gang så dig; … og det er alt sammen din skyld!"

"Min skyld? … Hvorledes det?"

"Kom, lad os sætte os, så skal jeg fortælle dig det alt sammen. Kan du huske det diamantsmykke, du lånte mig til festen i ministeriet?"

"Ja, hvad det?"

"Det … det tabte jeg."

"Hvad for noget! Du bragte mig det jo tilbage."

"Jeg bragte dig et, der lignede det aldeles. I ti år har vi betalt af på det. Du kan nok forstå, at det ikke var let for os, som intet havde … Nå, nu er det overstået, og du kan tro, at jeg er glad."

Fru Forestier var blevet bleg:

"Du siger, at du har købt et diamantsmykke og lagt det i stedet for mit?"

"Ja, du har slet ikke lagt mærke til det, vel? De var heller ikke til at kende fra hinanden."

Og hun smilte i troskyldig og stolt glæde.

Dybt rørt tog fru Forestier begge hendes hænder:

"Å, stakkels Mathilde! Mit var uægte. Det var allerhøjest fem hundrede francs værd! …"

Seng nr. 29

Når kaptajn Epivent gik ned ad gaden, vendte alle kvinder sig om efter ham. Han var også fuldt ud en type på en flot husarofficer. Derfor stillede han også bestandig sig selv til skue, brystede sig overlegent og var meget omhyggelig for at hans ben, hans figur og hans overskæg skulle komme til sin ret. Det var også nok værd at vise både overskægget, figuren og benet. Det første var blondt af en farve som en moden kornmark, meget svært og skyggede krigersk, men fint og elegant snoet over læben og buede derefter ned på begge sider af munden i to sving, der var noget af det kækkeste, man kunne tænke sig. Hans figur var slank, som om han gik med korset, og over den smalle midje videde brystet sig ud i svulmende manddomskraft. Hans ben var beundringsværdige, ægte danser- og gymnastben, hvis faste muskler tegnede hver eneste bevægelse ganske tydeligt under de snævre røde benklæder.

Han gik med strakte knæ, fødderne ud til siden og armene rundede ud efter, med den lidt gyngende gang, der er egen for alle ryttere, en gang, som ypperligt fremhæver benenes og overkroppens linjer, og som til en uniform bliver altbesejrende, men simpel til en diplomatfrakke.

Som så mange officerer tog kaptajn Epivent sig slet ikke ud i civil. Så snart han kom i almindelige grå eller sorte klæder lignede han en søndagspyntet kommis. Men i uniform var han uimodståelig. Han havde i øvrigt også et kønt ansigt, en tynd bøjet næse, blå øjne og lige pande. Desto værre var han skaldet, uden at han nogensinde havde kunnet begribe, hvorfor hans

hår var faldet af. Han trøstede sig med, at et flot overskæg og en lidt nøgen isse passer ganske godt sammen.

Han foragtede hele menneskeheden i almindelighed, men der var mange grader i hans foragt.

For det første eksisterede alle civile aldeles ikke for ham. Han så på dem på samme måde som man ser på dyr, uden at skænke dem mere opmærksomhed, end man som regel lader spurve og høns blive til del. Kun officerer talte med her i verden, men han havde ikke den samme agtelse for alle officerer. I det hele taget respekterede han kun dem, der tog sig godt ud, et stateligt ydre måtte være en militærs første og væsentlige pligt. En soldat skulle være en rask karl for pokker, en kæk fyr, skabt til krig og kærlighed, en mand med solide næver, kraftigt skæg og stærke lænder, intet mere. Han delte den franske armés generaler i forskellige klasser, i forhold til deres vækst, deres holdning og skægprocenten i deres ansigt. Bourbaki stod for ham som tidens største krigsmand.

Han lo hånligt af de korte og tykke fodfolksofficerer, som bliver forpustede af at marchere, men især nærede han en uovervindelig, til modbydelighed grænsende ringeagt for "splejsene fra Polyteknisk Læreanstalt", som han kaldte dem; de små magre, kejtede, kluntede og bebrillede fyre var efter hans mening lige så lidt skabt til at bære en uniform som en kanin til at læse messe. Det var ham en gåde, at der i arméen tåltes sådanne misfostre, der ligesom krabber kravler rundt på deres tynde ben, ikke drikker, ikke har ordentlig appetit og synes at foretrække aritmetiske ligninger for kønne pigebørn.

Kaptajn Epivent havde altid lykken med sig hos det smukke køn og hentede den ene sejr hjem efter den anden.

Hver gang han spiste til aften sammen med en dame, betragtede han det som givet, at de måtte ende natten på den samme hovedpude, og, hvis uovervindelige vanskeligheder hindrede ham i at nå det forventede resultat samme aften, var han altid vis på, at det ville gå efter reglen: "Fortsættelsen følger i morgen". Kammeraterne holdt ikke af at føre ham sammen med deres elskerinder, og de handlende, der havde en smuk kone siddende ved kassen, kendte ham, frygtede ham og nærede et blindt had til ham.

Når han gik forbi, vekslede den smukke kassererske uvilkårligt et blik med ham gennem butiksruden, et af den slags blikke, som siger mere end de ømmeste ord, og som indeholder en kalden eller et svar, et ønske eller en tilståelse. Og advaret af sit instinkt vendte manden sig gerne brat om og kastede et rasende blik efter officerens stolte og ranke silhuet. Når kaptajnen så smilende og tilfreds med den virkning, han havde frembragt, var passeret forbi, erklærede manden, mens han tildelte de genstande, der lå foran ham på disken, nogle arrige knubs:

"Sikken han spanker afsted, akkurat som en kalkunsk hane! Når monstro man får nok af at give alle de militære dagdrivere, der slæber deres jernkram rundt i gaderne, føde og klæder? Hvad mig angår, så foretrækker jeg langt en slagter for en soldat. Hvis han har blod på sit forklæde, så er det dog kun dyreblod; han gør da allenfals nytte, og hans kniv er ikke bestemt til at slagte mennesker. Jeg forstår ikke, at man på offentlig spadserevej finder sig i at se disse officielle mordere traske rundt med deres dødsinstrumenter. De er nødvendige, det ved jeg nok, men så burde de i det mindste holdes skjult i

stedet for at blive klædt på til maskerade med røde bukser og blå trøje. Bøddelen får ikke lov til at gå med generalsuniform, vel?"

Uden at svare trak konen umærkeligt på skulderen, og manden, der gættede bevægelsen uden at se den, råbte:

"At nogen gider gøre et skridt for at se på sådanne fyre!"

Kaptajn Epivents anseelse som kvindeerobrer var i øvrigt grundfæstet i hele den franske armé.

I 1868 kom hans regiment, det 102. husarregiment, til at ligge i garnison i Rouen.

Han blev snart kendt af hele byen. Hver eftermiddag henimod klokken fem indfandt han sig i teatercaféen og drak sin absint efter først forinden at have gjort et slag ned over promenaden for at vise sine ben, sin figur og sit overskæg.

Rouens handlende plejede også gerne at spadsere på samme tid; de gik med hænderne på ryggen, ivrigt optaget af deres forretninger og drøftede med høj røst kursernes stigen og falden, alligevel kunne de ikke lade være med at kaste et blik på ham og mumle:

"Det var en satans flot karl."

Eller, når de kendte ham:

"Der har vi kaptajn Epivent, pokker til fyr alligevel, hvad?"

Når kvinderne mødte ham, gjorde de en lille pudsig bevægelse med hovedet, som om en bly skælven for gennem dem, som om de følte sig modstandsløse eller afklædte i hans nærhed. De slog øjnene ned, mens skyggen af et smil strejfede om deres læber, og ønskede, at han ville se på dem og finde dem bedårende. Hvis han gik sammen med en kammerat,

undlod kammeraten aldrig, hver gang den samme manøvre gentog sig, skinsyg og misundelig at mumle:

"Det asen til Epivent, altid har han held med sig."

Mellem byens letlevende pigebørn var der en sand væddekamp, om hvem der kunne få lokket ham med sig. Klokken fem, når officererne plejede at indfinde sig, stillede de alle foran caféen og to og to sammen slæbte de deres kjoler fra den ene ende af promenaden til den anden, mens løjtnanter, kaptajner og kommandanter, ligeledes parvis, lod deres sabler klirre frem og tilbage over stenbroen, før de gik ind i caféen.

En aften lod den skønne Irma, som, efter hvad der blev sagt, var den rige fabriksejer Templier-Papons elskerinde, sin vogn holde ud for teatercaféen og lod, som om hun gik ind til boghandleren Paulard for at købe papir eller bestille visitkort, blot for at kunne komme forbi officerernes borde og tilkaste kaptajn Epivent et blik, der så tydeligt sagde: "Når som helst De vil," at oberst Prune, som nød den grønne drik sammen med sin oberstløjtnant, ikke kunne bare sig for at brumme:

"Det fordømte bæst! Har han nu ikke heldet med sig, det asen!"

Oberstens ord fløj videre; og kaptajn Epivent, der forstod at påskønne denne overordnede anerkendelse, vandrede dagen efter i fuld uniform flere gange forbi den skønnes vinduer.

Hun så ham, viste sig og smilede.

Samme aften var han hendes elsker.

De lagde ikke skjul på noget, lod sig se sammen og sørgede for gensidigt at kompromittere hinanden, begge lige stolte over en sådan forbindelse.

I hele byen blev der snart ikke talt om andet end kaptajnens og den smukke Irmas kærlighedshistorie. Den eneste, som ikke anede det fjerneste, var Templier-Papon.

Kaptajn Epivent strålede af triumf; hvert øjeblik fik han anbragt:

"Irma har fortalt mig ... Irma sagde til mig i nat ... I går, da jeg spiste til middag sammen med Irma ..."

Over et helt år skiltede og pralede han i Rouen med dette forhold, som med en fane, der er taget fra fjenden. Han følte sig større gennem denne sin erobring, misundt og mere sikker på sin fremtid, mere sikker på det ridderkors, han så brændende ønskede sig, thi alles øjne var hæftede på ham, og det er tilstrækkeligt at være et mål for mange blikke, så bliver man ikke glemt.

Men så var det, at krigen brød ud; kaptajnens regiment var et af de første, der blev sendt til grænsen. Afskeden var oprivende. Den varede en hel nat.

Der var vendt op og ned på værelset som efter et slag, sabel, benklæder, kepi og dolman lå smidt tværs over en stol, på gulvtæppet flød kjoler, skørter og silkestrømper i forvirret blanding med forskellige uniformsgenstande. Med opløst hår og sanseløs af fortvivlelse hang Irma om officerens hals, hun trykkede ham krampagtigt ind til sig, så slap hun ham, kastede sig om på gulvet, rullede sig omkring, væltede møblerne, flåede frynserne fra lænestolene og bed i stolebenene, mens kaptajnen dybt bevæget, men uden at vide, hvorledes han skulle bære sig ad med at trøste, gentog:

"Irma, lille Irma, der er ikke noget at gøre ved det. Det er nødvendigt."

Med mellemrum borttørrede han med spidsen af fingeren en tåre, som banede sig vej fra hans øjne.

Ved daggry skiltes de. Hun fulgte til vogns sin elsker lige til det sidste provianteringsholdt, og i afskedsøjeblikket næsten kyssede hun ham lige for hele regimentet. Det blev endog fundet meget rigtigt, værdigt og rørende, og kammeraterne trykkede kaptajnens hånd og sagde til ham:

"Dit heldige asen, hun havde alligevel hjerte, den små."

De så ligefrem fædrelandskærligheden skinne gennem hendes opførsel.

Regimentet kom til at gå meget igennem under felttoget. Kaptajnen viste sig som en helt og fik omsider sit ridderkors. Da krigen var endt, blev han atter lagt i garnison i Rouen.

Så snart han kom tilbage, spurgte han efter Irma, men ingen kunne give ham bestemte oplysninger om hende.

Nogle sagde, at hun havde ført et lystigt liv sammen med den prøjsiske generalstab; andre, at hun havde trukket sig tilbage hos nogle slægtninge, små agerdyrkere i omegnen af Yvetot.

Han sendte endog sin ordonnans hen på rådhuset for at undersøge dødsprotokollerne; men hans elskerindes navn stod der ikke. Tabet af hende voldte ham en virkelig sorg, og han betænkte sig ikke på at vise den. Han skrev sin ulykke på fjendens regning, mente, at prøjserne, som havde besat byen, var skyld i den unge kvindes forsvinden og erklærede:

"Vent bare til næste krig, så skal de få det betalt, de slyngler!"

En morgen, da han ved frokosttid trådte ind i officersmessen, rakte et gammelt bluseklædt bybud med voksdugskasket ham en konvolut. Han rev den op og læste:

"Min egen elskede!
Jeg ligger på hospitalet og er meget, meget syg. Vil du ikke komme og besøge mig? Det ville være mig sådan en stor glæde!

Irma."

Kaptajnen blev bleg og grebet af medlidenhed udbrød han:

"Fanden stå i det, stakkels pigebarn! Jeg vil gå derhen, lige så snart jeg har spist frokost."

Og under hele bordet fortalte han til højre og venstre, at Irma lå på hospitalet, og at han, den onde hente ham, nok skulle få hende ud. Det var igen de prøjsiske djævles skyld. Hun havde naturligvis stået ganske alene uden en øre, og været lige ved at dø af sult, thi de havde sikkert plyndret hende for alle hendes møbler.

"Åh, de infame kæltringer!"

Alle officererne blev ganske bevægede ved at høre på ham.

Så snart han havde foldet sin serviet sammen og lagt den ind i ringen, rejste han sig, tog sin sabel ned fra knagerækken, skød brystet frem for at gøre sig tynd og få gehænget hægtet om livet, og skyndte sig bort med ilsomme skridt for at gå hen til det kommunale sygehus.

Han havde ventet straks at få adgang, men det gik ikke så let, der blev bestemt nægtet ham tilladelse til at komme ind og han måtte henvende sig til selve obersten og forklare ham sagen, hvorefter han fik et par ord med til direktøren.

Efter i nogen tid at have ladet den smukke kaptajn stå og vente i sit forværelse tog direktøren omsider imod ham, udstedte den ønskede tilladelse, og overrakte ham den med en kold og misbilligende hilsen.

Så snart han var kommet inden for døren til dette elendighedens, lidelsens og dødens tilflugtssted følte han sig ilde berørt. En sygepasser viste ham vej.

Han gik, for ikke at gøre støj, på tåspidserne gennem lange korridorer, som var gennemtrængte af en kvalm lugt af mug, sygdom og medicin. Nu og da hævede sig en mumlen af stemmer, den eneste lyd, der forstyrrede sygehusets store stilhed.

Af og til kom kaptajnen gennem en åben dør til at se ind i en sovesal, hvor der stod en række senge, under hvis lagener legemernes form tydeligt aftegnede sig. Her og der sad rekonvalescenter på en stol ved fodenden af deres leje, de var klædt i en uniform af gråt lærred og havde en hvid kappe på hovedet.

Pludselig standsede hans fører foran en af de sale, der var fulde af syge. På døren stod med store bogstaver: "Syfilis". En skælven fo'r igennem kaptajnen og han følte, at han blev rød. En sygeplejerske stod foran et lille træbord lige ved indgangen og var i færd med at lave noget medicin til.

"Jeg skal vise Dem hen," sagde hun, "det er seng nr. 29."

Hun gik foran officeren.

Så pegede hun på en seng:

"Der er det."

Der var intet andet at se end en hævning under tæpperne, hovedet var skjult under lagenet.

Over alt rejste ansigter sig op fra sengene, blege og forbavsede ansigter, der alle var rettet mod kaptajnens uniform, kvindeansigter, gamle og unge kvinder, som alle syntes lige hæslige og simple i den reglementerede uskønne nattrøje.

Kaptajnen, der var blevet ganske forvirret, stod med sin hue i den ene hånd og holdt sablen i den anden.

"Irma," mumlede han.

Der blev bevægelse i sengen, og hans elskerindes ansigt dukkede frem, så forandret, så udslidt og så magert, at han næsten ikke kunne kende hende igen.

Hun snappede efter vejret, halvkvalt af rørelse og sagde:

"Albert! ... Albert! ... Er det dig! ... Åh! ... Det var godt ... Det var godt! ..."

Og tårerne strømmede ud af hendes øjne.

Sygeplejersken bragte en stol:

"Vær så god at tage plads."

Han satte sig og stirrede på det blege og elendige ansigt, der tilhørte den samme kvinde, som han havde forladt så smuk og frisk.

Han spurgte:

"Hvad fejler du?"

Hun svarede grædende:

"Det har du vel nok set, det står jo på døren."

Hun skjulte sine øjne under kanten af lagenet.

Han følte sig yderst skamfuld og forlegen:

"Men hvor har du fået det fra, stakkels pige?"

Hun hviskede:

"Det er de banditter til prøjsere, de tog mig næsten med magt og ødelagde mig fuldstændig."

Han fandt intet mere at sige. Han sad og så på hende og drejede huen mellem sine knæ.

De andre syge stirrede stadig på ham, og han syntes at mærke en stank af råddenskab, forpestede legemer og skændsel, der fyldte hele denne sal, som var fuld af kvinder, der alle var ramt af den forfærdelige og modbydelige sygdom.

Hun mumlede:

"Jeg tror ikke, at jeg slipper over det. Lægen siger, at det er meget alvorligt."

Så fik hun øje på korset på officerens bryst og udbrød:

"Åh! Du er blevet dekoreret. Hvor jeg er glad for det! Hvor jeg er glad for det! Åh, hvis jeg kunne kysse dig!"

En skælven af frygt og væmmelse løb ned ad kaptajnens ryg ved tanken om dette kys.

Han havde mest lyst til at gå sin vej, til at komme ud i luften for at undgå at se mere på hende. Han blev alligevel siddende uden at vide, hvorledes han skulle bære sig ad med at rejse sig og sige farvel til hende. Han fremstammede:

"Har du da ikke gjort noget for at komme dig?"

En flamme skød ud fra Irmas øjne: "Nej, jeg ville hævne mig, om jeg så skulle være kreperet af det! Og jeg har også ødelagt dem alle, alle, så mange, jeg kunne overkomme. Så længe de var i Rouen, har jeg intet gjort for at blive rask."

Han erklærede i en forlegen tone, hvorigennem der skinnede en smule morskab:

"Hvad det angår, så har du handlet rigtigt."

Hun livede efterhånden op og fik røde pletter på kinderne:

"Å ja, du kan tro, at mere end én har opgivet ånden, takket være mig. Jeg svarer dig for, at jeg har hævnet mig."

Han sagde igen:

"Så meget bedre."

Så rejste han sig:

"Nå, jeg må forlade dig, fordi jeg klokken fire skal være hos obersten."

Hun blev heftigt bevæget:

"Allerede! Du går allerede! Men du er jo lige kommet! ..."

Men han ville for enhver pris bort og sagde:

"Du så nok, at jeg kom lige straks, men jeg må absolut være hos obersten klokken fire."

Hun spurgte:

"Er det stadig oberst Prune?"

"Ja, det er stadig ham. Han er blevet såret to gange."

Hun spurgte videre:

"Og dine kammerater, er der nogen dræbt af dem?"

"Ja, Saint-Timon, Savagnat, Poli, Sapreval, Robert, de Courson, Pasafil, Santal, Caravan og Poivrin er døde. Sahel har fået armen revet af, og Courvoisin et ben knust; Paquet har mistet det højre øje."

Hun hørte ivrigt optaget efter.

Så fremstammede hun pludselig:

"Vil du kysse mig? Vil du, førend du går din vej? Sygeplejersken er her ikke."

Trods den afsky, der steg op i ham, trykkede han sine læber mod hendes gustenblege pande, mens hun slyngede begge sine arme om ham og oversåede det blå klæde i hans dolman med vanvittige glødende kys.

Hun spurgte atter:

"Du kommer igen? Ikke sandt, du kommer igen? Lov mig, at du vil komme."

"Ja, det lover jeg dig."

"Når da? Kan du torsdag?"

"Ja, på torsdag."

"Torsdag klokken to?"

"Ja, torsdag klokken to."

"Lover du mig det?"

"Det lover jeg dig."

"Farvel, du elskede."

"Farvel."

Og han gik ganske flov under blikkene fra sovesalen; han bøjede sin høje skikkelse sammen for at gøre sig mindre. Da han var kommet ud på gaden, trak han vejret dybt.

Om aftenen spurgte hans kammerater ham:

"Nå, og Irma?"

Han svarede i en forlegen tone:

"Hun har brystbetændelse, hun er meget dårlig." Men en lille løjtnant fik ved at se hans forvirrede mine færten af, at der stak noget under. Han skaffede sig oplysninger, og næste dag, da kaptajnen trådte ind i officersmessen, blev han modtaget af en salve af latter og spotterier. Endelig kunne de få lejlighed til at hævne sig.

De havde ydermere fået at vide, at Irma havde ført et skrækkeligt vildt liv sammen med hele den prøjsiske generalstab, at hun til hest var faret hele egnen rundt med en oberst ved de blå husarer og med endnu mange andre, og at

hun i hele Rouen ikke var gået under andet navn end: "Prøjserpigen".

I otte dage var kaptajnen et offer for hele regimentet. Med posten fik han sendende forklarende anvisninger, recepter, forskrifter fra specialister og endog lægemidler, hvis natur stod skrevet uden på pakken.

Obersten, der var blevet sat ind i sagen, erklærede i en streng tone:

"Nå, det må jeg sige, det var et nydeligt bekendtskab, kaptajnen der havde. Jeg gratulerer ham til det."

Da der var gået en halv snes dage, fik han igen et brev fra Irma, hvori hun bad ham om at komme til hende. Han rev det rasende i stykker og svarede ikke.

Otte dage senere skrev hun igen, at hun havde det rent dårligt, og at hun ville sige farvel til ham.

Han svarede ikke.

Efter endnu nogle dages forløb fik han besøg af præsten, som var ansat ved sygehuset.

Pigen Irma Pavolin, der lå på sit dødsleje, bønfaldt ham om at komme.

Han turde ikke nægte at følge med præsten og gik med ham til sygehuset med hjertet svulmende af hadefuldt nag, såret forfængelighed og krænket stolthed.

Han syntes ikke, at hun var videre forandret og troede, at hun havde holdt ham for nar.

"Hvad vil du mig?" spurgte han.

"Jeg ville sige farvel til dig. Det lader til, at det er lige på det sidste."

Han troede hende ikke.

"Hør en gang, du gør mig til spot og spe for hele regimentet, og jeg finder mig ikke i, at det skal blive ved."

Hun spurgte:

"Hvad har jeg dog kunnet gøre dig?"

Han blev arrig over ikke at have noget at svare: "Tro bare ikke, at jeg agter at komme her hen igen for at stille mig til skive for alle og enhver!"

Hun så på ham med sine udslukte øjne, hvori vreden begyndte at lue op, og gentog:

"Hvad har jeg dog kunnet gøre dig? Har jeg måske ikke altid opført mig pænt imod dig? Uden dig var jeg blevet sammen med Templier-Papon, og så ville jeg ikke have ligget her nu. Næ, ser du, hvis der er nogen, der kan komme med bebrejdelser til mig, så er det ikke dig."

Han svarede med rystende stemme:

"Jeg gør dig ingen bebrejdelser, men jeg kan ikke blive ved med at komme og se til dig, når din opførsel med prøjserne har været en skandale for hele byen."

Hun satte sig med et ryk op i sengen:

"Min opførsel med prøjserne? Men jeg har jo sagt til dig, at det var dem, der tog mig, og jeg har sagt til dig, at når jeg ikke har gjort noget for at komme mig, så er det, fordi jeg ville ødelægge dem alle sammen. Hvis jeg ville være blevet rask, så havde det minsandten ikke været så vanskeligt! Men jeg ville dræbe dem, og jeg har dræbt adskillige af dem!"

Han var blevet stående op:

"I hvert tilfælde, er det skammeligt," sagde han.

Hun var lige ved at kvæles, så fortsatte hun:

"Hvad er det, der er skammeligt, at jeg har ladet mig selv dø for at gøre det af med dem? Sådan talte du ikke, da du kom og besøgte mig i Rue Jeanne d'Arc! Fy, det er skændigt! Du har såmænd ikke udrettet nær så meget, du med dit ridderkors! Det fortjente jeg meget mere end du, ser du, meget mere end du, for jeg har dræbt flere end du, af prøjserne!"

Han kunne ikke finde ord til at svare hende, han rystede af harme:

"Åh! Ti ... ti ... ti ... hører du ... for den slags ting ... ser du ... den slags ting ... dem tåler jeg ikke ... at man rører ved ..."

Men hun hørte næsten ikke efter, hvad han sagde: "Og så skal det hedde sig, at I har gjort prøjserne noget! Ville alt det være sket, hvis I havde hindret dem i at komme til Rouen, ville det? Det var jer, som skulle have standset dem, hører du. Og jeg har gjort dem meget mere skade end du, ja meget, efter som jeg nu skal til at dø, mens du bare spiller op og tager dig ud for at gøre kvinderne tossede efter dig ..."

Et hoved var dukket op fra hver seng og alles øjne var rettede mod den uniformsklædte mand, der ikke kunne finde andet at sige end:

"Ti dog ... Men så ti dog ... Ti ..."

Men hun tav ikke. Hun råbte:

"Ja vist, du er en nydelig herre, er du. Jeg kender dig, kan du tro. Jeg kender dig. Og jeg siger dig, at jeg har udrettet meget mere end du, jeg alene har dræbt flere end hele dit samlede regiment ... gå du bare ... din kujon!"

Han havde givet tabt og gik, flygtede så hurtigt hans lange ben kunne bære ham mellem de to rækker senge, hvor de syge

rørte nysgerrigt på sig. Og han hørte Irmas stønnende og pibende stemme, der forfulgte ham:

"Flere end dig, ja, jeg har dræbt flere end dig, flere end dig ..."

Han tog fortumlet trappen i fire spring og løb hjem og lukkede sig inde.

Dagen efter fik han at vide, at hun var død.

En duel

Krigen var endt; tyskerne holdt Frankrig besat; landet skælvede som en overvunden bryder under sin sejrende modstanders knæ.

De første tog gik fra det udsultede, fortvivlede og forvirrede Paris ud mod de nye grænser, ganske langsomt kørte de gennem landet og byerne. De første rejsende så fra kupévinduerne ud over de ødelagte marker og afsvedne flækker. Foran dørene til de huse, som var blevet stående, sad prøjsiske soldater med deres sorte pikkelhuer på hovedet overskrævs på stole og røg deres piber. Andre arbejdede eller passiarede, som om de hørte med til familien. Når toget kørte igennem byer, så de hele regimenter, som eksercerede på torvene, og til trods for hjulenes støj nåede de hæse kommandoord af og til ind til dem.

Dubuis, som under hele Paris' belejring havde været medlem af Nationalgarden, var taget afsted for at slutte sig til sin kone og datter, som inden fjendens indtrængen af forsigtighedshensyn var blevet sendt til Schweiz.

Træthed og hungersnød havde ikke formindsket den rige og fredeligt sindede handelsmands tykke mave. Han havde gennemlevet de forfærdelige begivenheder med en fortvivlet resignation og bitre sætninger om menneskenes barbari. Nu, da krigen var forbi, og han kørte hen imod grænsen, så han for første gang prøjserne, skønt han fuldt ud havde gjort sin pligt på voldene og mange gange stået vagt i de kolde nætter.

Med harmfuld ærgrelse iagttog han de bevæbnede og skæggede mænd, der lod, som om de var fuldstændig hjemme på Frankrigs jord, og han følte i sit inderste en slags feber af afmægtig fædrelandskærlighed, samtidig med den nye stærke, instinktmæssige forsigtighedstrang, der ikke siden har forladt os franskmænd.

I hans kupé sad to englændere; de var kommet for at gøre iagttagelser og sad og stirrede nysgerrigt ud gennem vinduet. De var også begge vel ved magt; de talte sammen på deres eget sprog og bladede nu og da i deres rejsehåndbog, som de læste i med høj stemme, mens de samtidig søgte at genkende de steder, der stod omtalt i bogen.

Toget var standset ved en lille station, døren blev pludselig revet op og med vældig sabelklirren steg en prøjsisk officer ind i vognen. Han var høj, stramt indsnøret i sin uniform, og lige op til øjnene havde han et rødt skæg, der lyste som flammer, hans noget blegere moustache skar sig som en lige streg tværs over hans ansigt.

Englænderne gav sig straks til at betragte ham og smilede af tilfredsstillet nysgerrighed. Dubuis lod, som om han læste i sin avis. Han trykkede sig tæt ind i sit hjørne som en tyv, der befinder sig lige over for en gendarm.

Toget satte sig atter i gang. Englænderne blev ved at passiare og lede efter de steder, hvor der var blevet kæmpet; men pludselig, da en af dem rakte armen ud og pegede over mod horisonten på en landsby, sagde den prøjsiske officer på fransk, idet han strakte sine lange ben fra sig og lænede sig tilbage:

"Djai har dræbt tolf franskmænd i den landsby. Djai har taget over hundert fanger."

Englænderne blev straks interesserede og spurgte:

"Aoh! hvorledes den hedder, den by?"

Prøjseren svarede: "Pharsburg."

Han fortsatte:

"Djai har taget de esler til franskmænd ved deres ører."

Og han slog en hovmodig latter op og stirrede stift på Dubuis.

Toget rullede stadig afsted gennem landsbyer, der holdtes besat af tyskerne. Allevegne sås soldater, på landevejene, langs markerne, stående ved jernbaneleddene eller siddende og passiarende uden for beværtningerne. De dækkede jorden som afrikanske græshopper.

Officeren slog ud med hånden.

"Hvis djai hafde kommandoen, djai hafde taget Paris und brennt alt sammen und dræbt alle mennesker. Keine Frankrig mere!"

Englænderne indskrænkede sig til af høflighed at svare:

"Aoh! yes."

Han vedblev:

"Om tife år vil det ganske Europa, det alt sammen, tilhøre os. Prøjsen stærkere end alle andre."

Englænderne blev urolige og svarede ikke mere. Deres ansigter var blevet helt ubevægelige og så ud, som om de var dannet af voks mellem deres lange bakkenbarter. Så gav den prøjsiske officer sig til at le. Og stadig slængt langt tilbage i sædet begyndte han at spotte. Han spottede det knuste Frankrig, forhånede de slagne fjender, han spottede over det i sin tid overvundne Østrig, han hånede provinsernes udholdende og afmægtige forsvar, hånede de frivillige

borgertropper og det unyttige artilleri. Han sagde pralende, at Bismarck ville bygge en jernby af de erobrede kanoner. Og pludselig smed han sine ben op på sædet ved siden af Dubuis, så tæt, at hans store støvler tilsmudsede franskmandens frakkeskød. Dubuis blev ildrød i hovedet og vendte øjnene bort.

Englænderne syntes at være blevet ligegyldige for alt omkring dem, som om de med ét var blevet hensat til deres ø, langt fra den øvrige verdens larm og støj.

Officeren trak sin pibe frem og så sin genbo lige ind i ansigtet.

"De hafe ikke noget tobak?"

Dubuis svarede:

"Nej, min herre!"

Tyskeren fortsatte:

"Djai beter Dem stig' ud und købe noget, wenn toget standser."

Og han lo igen.

"Djai skal nok gifve Dem drikkepenge."

Toget fløjtede og sagtnede sin fart. Det gled forbi en stations afsvedne bygninger, – så standsede det helt.

Tyskeren lukkede kupédøren op og tog Dubuis i armen:

"Gå und besørg' mit ærind, schnell! schnell!"

En afdeling prøjsere holdt stationen besat. Andre soldater stod opstillede langs skovhegnet. Lokomotivet fløjtede allerede igen til afgang. Med et ryk rev Dubuis sig løs, fo'r ud på perronen og sprang til trods for stationsforstanderens advarende råb ind i kupeen ved siden af.

Han var alene! Hans hjerte bankede så stærkt, at han måtte knappe sin vest op. Han tog sit lommetørklæde frem og tørrede

stønnende sveden bort fra sin pande.

Toget holdt atter ved en station. Og pludselig viste officeren sig i døren og steg op, fulgt af de to englændere, der lod sig lede af deres nysgerrighed. Tyskeren satte sig stadig leende lige overfor franskmanden:

"De har ikke villet besørg' mit ærind?"

Dubuis svarede:

"Nej, monsieur."

Toget havde på ny sat sig i bevægelse.

Officeren sagde:

"Djai vil skær' af Deres moustacher for at stoppe min pibe."

Og han strakte hånden ud mod den andens ansigt.

Englænderne sad bestandig lige ubevægelige og så til med stive øjne.

Tyskeren havde allerede fået fat i spidsen af hans overskæg og var begyndt at trække i det, da Dubuis med bagsiden af sin hånd slog hans arm til side, greb ham i kraven og kastede ham baglæns om på sædet. Han var ude af sig selv af vrede, hans tindinger svulmede og hans øjne var blodsprængte; uden at slippe sit tag i tyskerens strube gav han sig med knyttet næve til som en rasende at slå løs på hans ansigt. Prøjseren slog om sig, gjorde forsøg på at trække sin sabel og få sine arme sluttet fast om modstanderen, der lå oven på ham. Men Dubuis holdt ham nede ved vægten af sin vældige mave og slog og slog uden at give sig tid til at trække vejret og uden at bryde sig om, hvor slagene ramte. Blodet flød, halvkvalt rallede prøjseren, spyttede og sparkede og prøvede forgæves på at få den tykke, ophidsede mand, der gennempryglede ham, væltet fra sig.

Englænderne havde rejst sig og var gået nærmere for bedre at komme til at se. De stod opfyldte af glæde og nysgerrighed, parate til at vædde for og imod hver af de to kæmpende.

Pludselig rejste Dubuis, som var blevet udmattet af den voldsomme anstrengelse, sig op og satte sig uden at sige et ord tilbage på sin plads.

Tyskeren kastede sig ikke over ham, han var alt for forfjamsket og målløs af forbavselse og smerte. Da han igen havde fået vejret, sagde han:

"Hvis De ikke vil gifve mig revanche mit pistol, så djai vil dræbe Dem."

Dubuis svarede:

"Når som helst det passer Dem. Det har jeg ikke det mindste imod."

Officeren vedblev:

"Nu kommer vi til Strassburg, djai vil tage to officerer til sekundanter, vi hafve tid nok, før toget går igen."

Dubuis, der pustede lige så stærkt som lokomotivet, spurgte englænderne:

"Vil De være mine vidner?"

De svarede begge på samme tid:

"Aoh! yes!"

Og toget standsede.

På et minut havde prøjseren fundet to kammerater, der bragte pistoler, og de begav sig alle hen til voldene.

Hvert øjeblik trak englænderne uret frem for at passe på tiden, de gik hurtigere til og fremskyndede forberedelserne i angst for ikke at komme tidsnok tilbage til toget.

Dubuis havde aldrig haft en pistol i hånden. Han blev stillet op i tyve skridts afstand fra sin fjende.

"Er De parat?" blev han spurgt.

Idet han svarede: "Ja, jeg er," lagde han mærke til, at den ene af englænderne havde slået sin paraply op for at beskytte sig mod solen.

En stemme kommanderede:

"Fyr!"

Dubuis skød uden at tøve på lykke og fromme sin pistol af, og til sin forbløffelse så han prøjseren, som stod lige overfor ham, vakle, løfte armene i vejret og falde lige på næsen. Han havde dræbt ham.

En af englænderne udstødte et: "Aoh!" der var gennemtrængt af glæde, tilfredsstillet nysgerrighed og lettet spænding. Den anden, som havde beholdt uret i hånden, greb Dubuis' arm og trak ham i taktfast løb med sig henimod banegården.

Den forreste englænder, som løb med hænderne knyttede og albuerne sluttet tæt ind til kroppen, markerede takten:

"En, to! En, to!"

Og til trods for deres maver fo'r de afsted som tre karikaturer i et illustreret vittighedsblad.

Toget var allerede i gang. De sprang ind i deres vogn.

Så tog englænderne deres rejsehuer af, svingede dem over deres hoveder og råbte tre gange i træk:

"Hip, hip, hip, hurrah!"

Derpå trykkede de alvorligt, den ene efter den anden, Dubuis' højre hånd og gik igen hen og satte sig side om side i deres hjørne.

Rose

De to unge kvinder ser ud, som om de var begravet under en blomsterdynge. De er alene i den store landauer, der som en kæmpemæssig blomsterkurv er fyldt med buketter. På sædet foran dem står to små hvide silkekurve fyldt med violer, og på bjørneskindstæppet, som dækker deres knæ, ligger bunker af roser, mimoser, levkøjer, margueritter og orangeblomster, bundet sammen med smalle silkebånd, og tynger på de to yndefulde legemer. Kun skuldrene, armene og lidt af kjolelivet, hvoraf det ene er blåt og det andet lilla, rager op over denne blændende og duftende seng.

Om kuskens pisk snor sig anemoner, hestenes seletøj er prydet med gyldenlak, hjulenes eger er beklædte med reseda, og ind ved siden af lygterne er stukket to uhyre, runde buketter, der ser ud, som om de var øjnene på den mærkelige rullende og blomstrede skabning.

I rask trav følger vognen Rue d'Antibes. Foran og bagved er en mængde andre guirlandesmykkede vogne, hvori kvinder forsvinder under et væld af violer. Det er blomsterfesten i Cannes.

De når til Boulevard de la Foncière, hvor kampen finder sted. Hele vejen gennem den lange allé kører blomsterprydede ekvipager, nede ved enden vender de og kører tilbage, det er som et bånd uden ende. Fra vognene bombarderer man hinanden med blomster. De flyver gennem luften som kugler, rammer de friske ansigter og falder ned i støvet, hvor en hær af gadedrenge samler dem op.

En tæt, støjende mængde står opstillet inde på fortovet og ser til, holdt i orden af ridende gendarmer, der brutalt støder de nysgerrige fodgængere tilbage, som for at hindre de uværdige i at blande sig med de rige.

Fra vognene genkender man hinanden, råber til hinanden og ødsler med roser som kasteskyts. En charabanc fyldt med smukke damer og klædt i rødt som teaterdjævle, tiltrækker og bedårer alles blikke. En herre, der ligner billederne af Henrik den Fjerde, kaster med lystig ivrighed en mægtig buket, der er holdt fast med en elastik. Angst for at blive ramt lukker damerne øjnene til og herrerne dukker hovedet, men det yndefulde projektil beskriver hurtigt og lydigt en bue og vender tilbage til sin ejer, som straks igen slynger det ud mod et nyt ansigt.

De to unge kvinder tømmer med begge hænder deres arsenal og får til gengæld en haglbyge af buketter; så da de efter en times kamp omsider bliver lidt trætte, befaler de kusken at følge vejen om bugten ud mod havet.

Solen forsvinder bag ved Esterel, det lange bjergs takkede silhuet tegner sig sort mod den ildrøde baggrund. Klar og blå breder den rolige havflade sig lige ud til horisonten, hvor den smelter sammen med himlen. Eskadren, som ligger for anker midt i bugten, ligner en hjord uhyggeligt vanskabte dyr, sære apokalyptiske fremtoninger, pansrede og puklede, med master, spinkle som fjer på hovedet, og øjne, der tændes, når mørket falder på.

De to unge kvinder ligger næsten udstrakte under det tunge pelsværk og ser drømmende ud for sig. Endelig siger den ene:

"Hvor aftenerne dog kan være vidunderlige, hvor alt dog er dejligt! Ikke sandt, Margot?"

Den anden svarer:

"Ja, dejligt! Men der mangler dog alligevel altid noget." "Hvad skulle det være? Jeg føler mig fuldt ud lykkelig. Jeg ønsker intet mere."

"Jo, du gør. Du tænker blot ikke på det. Hvor behageligt et velvære vort legeme så end hviler ud i, længes vi dog bestandig efter noget mere … for hjertet."

Den anden smilte:

"Lidt kærlighed?"

"Ja."

De tav lidt, så sagde hun, der hed Marguerite, halvt sagte: "Livet synes mig ikke værd at leve uden det. Jeg må have nogen, som elsker mig, selv om det kun er en hund. Således er vi for øvrigt alle sammen, hvad du så end siger, Simone."

"Nej, vist ikke, kære. Jeg foretrækker slet ikke at være elsket frem for at lige meget hvem nærer kærlighed til mig. Tror du, at det for eksempel ville være mig behageligt at blive elsket af … af …"

Hun tænkte efter, hvem hun vel kunne blive elsket af, mens hun lod sit blik søgende glide hen over landskabet. Efter at hendes øjne havde vandret hele horisonten rundt, faldt de til sidst på de to metalknapper, der lyste på kuskens ryg, og hun fortsatte leende: "af min kusk."

Fru Margot smilede næsten umærkeligt og svarede med dæmpet stemme:

"Jeg forsikrer dig, at det er meget morsomt at blive elsket af en tjener. Det er hændt mig to eller tre gange. De ruller så

pudsigt med øjnene, at det er til at le sig ihjel over. Jo mere forelskede de er, desto strengere skal man naturligvis optræde overfor dem, og under det første antagelige påskud må man smide dem på døren, fordi man ville blive latterlig, hvis nogen lagde mærke til det!"

Fru Simone havde hørt på hende med blikket stift hæftet frem for sig, så erklærede hun:

"Nej, absolut nej, min kammertjeners hjerte ville ikke forekomme mig tilstrækkeligt. Fortæl mig, hvorledes du opdagede, at de var forelskede i dig."

"Jeg opdagede det ligesom hos de andre mænd, fordi de pludselig blev dumme."

"De andre forekommer mig slet ikke så dumme, når de elsker mig."

"De bliver rene idioter, kære, ude af stand til at kunne passiare, til at svare og til at forstå noget som helst."

"Men du, hvad virkning kan det have på dig at vide dig elsket af en tjener? Du bliver hvad … bevæget … smigret?"

"Bevæget? nej – smigret – ja, en lille smule. Man bliver altid smigret ved en mands kærlighed, hvem manden så end er."

"Nej, ved du hvad, Margot!"

"Jo, vist gør man så. Jeg vil fortælle dig et besynderligt eventyr, som jeg selv har oplevet, og du skal få at se, hvor det, der i et sådant tilfælde foregår i os, er mærkeligt og forvirret.

Nu til efteråret bliver det fire år siden. Jeg stod uden kammerpige. Jeg havde prøvet en fem-seks efter hinanden, de havde alle været lige umulige, og jeg var nær ved at fortvivle, da jeg i en avis så en annonce, hvori der stod, at en ung pige, som

kunne sy, brodere og frisere, søgte en plads; hun kunne fremvise de bedste anbefalinger. Ydermere talte hun engelsk.

Jeg skrev til den angivne adresse og dagen efter fremstillede den unge pige sig. Hun var temmelig høj, slank, lidt bleg og så noget forskræmt ud. Hun havde smukke sorte øjne, en henrivende teint, og jeg syntes lige straks godt om hende. Jeg spurgte om hendes anbefalinger, hun rakte mig en, der var affattet på engelsk, for hun kom lige fra lady Rymwells hus, hvor hun havde været i ti år.

Anbefalingen attesterede, at den unge pige frivilligt havde forladt sin tjeneste for at vende tilbage til Frankrig, og at der aldrig i al den tid, hun havde opholdt sig i huset, havde været andet at bebrejde hende end en lille smule fransk koketteri.

Denne ægte engelske sippede vending fik mig til at trække på smilebåndet, og jeg fæstede kammerpigen lige på stedet.

Samme dag tiltrådte hun sin nye plads, hun hed Rose.

Da der var gået en måned, tilbad jeg hende.

Det var et rent fund, hun var en perle, et fænomen.

Hun kunne frisere med udsøgt smag; hun kunne sætte kniplinger på en hat bedre end den bedste modehandlerinde, og hun kunne endog sy hele kjoler.

Jeg var himmelfalden over hendes dygtighed; aldrig hverken før eller senere er jeg blevet så godt betjent.

Hun klædte mig på i en forbavsende hurtighed og med en vidunderlig let hånd. Aldrig mærkede jeg hendes fingre på min hud, og intet er mig så meget imod som at blive berørt af min tjenestepige. Jeg vænnede mig snart til at blive utilladeligt doven, så behageligt var det mig at lade mig klæde på fra hoved til fod, fra chemisen til handskerne af det høje, kraftige, sky

pigebarn, som altid rødmede og aldrig talte. Når jeg havde taget mit bad, tørrede hun mig og gav mig massage, mens jeg lå hensunken i en halv døs på divanen; jeg endte til sidst med snarere at betragte hende som en veninde af lavere stand end som et simpelt tjenestetyende.

En morgen bad portneren meget hemmelighedsfuldt om at få mig i tale. Jeg blev overrasket og lod ham komme ind. Det var et menneske, jeg vidste, jeg kunne stole på, en gammel soldat, min mands forhenværende oppasser.

Han syntes at være forlegen ved, hvad han havde at meddele. Endelig fik han stammende sagt:

"Frue, kvarterets politiassistent er her."

Jeg spurgte skarpt:

"Hvad vil han?"

"Han vil foretage en husundersøgelse."

Jeg indrømmer, at politiet er en nyttig indretning, men jeg kan ikke fordrage det. Jeg finder ikke, det er en rigtig fin bestilling. Og jeg svarede lige så harmfuld som krænket:

"Hvad skal den undersøgelse til? I hvilken anledning? Han får ikke lov til at komme ind."

Portneren indvendte:

"Han påstår, at her er en forbryder skjult."

Denne gang blev jeg bange, og jeg befalede ham at vise politiassistenten ind til mig, for at jeg kunne få en forklaring. Han var virkelig særdeles velopdragen og havde Æreslegionens bånd i knaphullet. Han bad om tilgivelse, fordi han så sig tvunget til at forårsage en sådan forstyrrelse, og bekræftede portnerens ord: imellem de folk, der stod i min tjeneste, var en undvegen tugthusfange.

Jeg blev oprørt; jeg svarede, at jeg ville indestå for hver eneste af mine tjenestefolk, og jeg gik dem igennem:

"Portneren Pierre Courtin, forhenværende soldat."

"Det er ikke ham."

"Kusken, François Pingau, fra Champagne, søn af en af min faders forpagtere."

"Det er ikke ham."

"Så er der en rideknægt, som ligeledes er kommet fra Champagne, og som også er søn af bønder, jeg kender, og endelig kammertjeneren, som De så, da De kom."

"Det er heller ikke ham."

"Så ser De altså, min herre, at De har taget fuldstændig fejl."

"Undskyld, frue, jeg er ganske vis i min sag, og da det drejer sig om en meget farlig forbryder, ville De måske bevise mig den elskværdighed at lade alt Deres tyende komme herind foran Dem og mig."

Jeg gjorde først modstand, men endte med at give efter og lod alle mine folk, mænd og kvinder, kalde.

Politiassistenten kastede et flygtigt undersøgende blik på dem, så erklærede han:

"Det er ikke dem alle."

"Undskyld, min herre, der mangler kun min kammerjomfru, en ung pige, som De ikke kan forveksle med en tugthusfange."

Han spurgte:

"Kan jeg også få hende at se?"

"Ja, med fornøjelse."

Jeg ringede på Rose, der straks viste sig. I samme øjeblik hun trådte ind, gav assistenten et tegn, og to mænd, som jeg ikke havde set, men som havde stået skjult bag døren, kastede sig

over hende, greb hendes hænder og bandt dem sammen med et tov.

Jeg udstødte rasende et skrig og ville styrte frem for at forsvare hende. Assistenten standsede mig:

"Denne pige, frue, er en mand, som hedder Jean-Nicolas Lecapet, og som i 1879 blev dømt til døden for mord med forudgående voldtægt. Hans straf blev mildnet til livsvarigt tugthus. For fire måneder siden lykkedes det ham at undvige, og lige siden har vi søgt efter ham."

Jeg var som lamslået og ganske ude af mig selv. Jeg ville ikke tro det. Assistenten fortsatte leende:

"Jeg kan kun give Dem et bevis. Den undvegne fange var tatoveret på højre arm." Ærmet blev smøget op. Det var sandt. Politimanden tilføjede ret smagløst:

"Med hensyn til det øvrige må De overlade det til os."

Og de trak afsted med min kammerpige!

Nå, hvad tror du vel så, der rørte sig i mig? Det var ikke vrede over at være blevet således skuffet, bedraget og latterliggjort, der beherskede mig; det var heller ikke skam over at være blevet klædt af og på, krammet og berørt af denne mand … men det var en følelse af dyb ydmygelse … af en ydmygelse, der var blevet tildelt kvinden i mig. Forstår du mig?"

"Nej, ikke ganske?"

"Jo vist … Tænk rigtigt efter … Fyren var blevet dømt … for voldtægt … Nå ja! jeg tænkte … på hende, hans … offer … og det … det ydmygede mig … Der har du det … Forstår du mig nu?"

Men fru Marguerite svarede ikke. Hun sad og så lige ud; med et stift og besynderligt udtryk var hendes blik hæftet på de to blanke livréknapper foran hende og om hendes mund lå det

gådefulde sfinkssmil, der undertiden leger om kvindernes læber.

Den første sne

Den lange Croisettepromenade runder sig ud langs det blå vand. Nede til højre skyder Esterel sig langt ud i havet. Det spærrer for udsigten og lukker horisonten med sine talrige sære og spidse tinders skønne sydlandske fremtoning.

Til venstre hviler øerne Sainte-Marguerite og Saint-Honorat på vandet, begges rygge er dækkede med fyrreskove.

Og over alt langs med den brede bugt og langs med de store bjerge, der hæver sig omkring Cannes, synes et hvidt folk af villaer at slumre i solskinnet. Langt borte fra kan man se de lyse huse, der fra øverst til nederst er sået ud over bjergene, som snepletter i det mørke grønne.

De, der ligger nærmest vandet, åbner deres gitterlåge lige ud til den mægtige promenade, som på Den anden side begrænses af bølgernes rolige skvulpen. Der er godt, der er mildt. Det er næppe nok, at en kølig luftning fødes i den lune vinterdag. Orange- og citrontræer belæssede med gyldne frugter fylker sig i haverne. Damer bevæger sig med langsomme skridt henover alleernes sand, fulgt af børn, som triller med tøndebånd, eller passiarende med elegante herrer.

En ung dame er kommet ud fra sit lille, kokette hus, hvis indgang vender ud til Croisette. Hun standser et øjeblik for at se på de spadserende, smiler og slæber sig besværligt hen til en tom bænk ud mod havet. Hun er træt af at have gået de tyve skridt og hun sætter sig forpustet. Hendes blege ansigt ser ud,

som om det tilhørte en død. Hun hoster og fører sine gennemsigtige fingre op til munden som for at dæmme op for hosten, der gennemryster og udmatter hende.

Hun lader sit blik vandre hen over den solskinsmættede himmel, hvor svalerne leger i dristig flugt, over Esterels lunefulde tinder og over havet lige foran hende, så blåt, så stille og så skønt.

Hun smiler atter og mumler:

"Åh! hvor jeg er lykkelig!"

Og dog ved hun, at hun skal dø, at hun aldrig mere vil få foråret at se; hun ved, at de samme mennesker, der nu glider forbi hende, næste år igen vil vandre op og ned ad den brede promenade for at indånde det milde lands lune luft sammen med deres børn, der er blevet lidt større, og deres hjerter vil stadig være fyldt af håb, kærlighed og lykke, mens det stakkels legeme, hun endnu har tilbage, vil ligge og rådne på bunden af egetræskisten, indtil kun knoglerne er igen i den silkekjole, hun har valgt til sit ligklæde.

Hun skal ikke længere være til. Alle livets ting vil blive ved for andre. For hende vil det være forbi, forbi for bestandig. Hun skal ikke længere være til. Hun smiler og indånder med sine syge lungers anspændte kraft den krydrede duft, vinden fører med sig inde fra haverne.

Og hun giver sig til at tænke.

Hun fordyber sig i sine minder. Det er nu fire år siden, hun blev giftet bort til en normannisk adelsmand. Det var en kraftigt bygget, skægget fyr med stærke farver, bred over skuldrene, snæver i sit syn og med et jævnt og muntert humør.

De blev smedet sammen af pekuniære grunde, som hun ikke kendte noget til. Hun ville lige så gerne have sagt "nej", men hun nikkede et "ja" for ikke at gøre sin fader og moder imod. Hun var pariserinde, glad af sind og lykkelig ved at leve.

Hendes mand førte hende ud til sit slot i Normandiet. Det var en uhyre stenbygning, omgivet af store, ældgamle træer. Lige for facaden spærrede en høj grantykning for blikket. Til højre åbnede en gennemskæring en udsigt ud over en ganske bar slette, der strakte sig lige over til nogle fjerne forpagtergårde. På tværs foran indkørselsporten gik en vej, som tre kilometer længere borte stødte ud til hovedlandevejen.

Åh! hun husker alt: sin ankomst, den første dag i den nye bolig og sit ensomme liv sidenefter.

Da hun steg ud af vognen, undersøgte hun nysgerrigt den gamle bygning og erklærede leende:

"Den ser ikke videre lystig ud!"

Hendes mand lo også og svarede:

"Pyt! det vænner man sig til. Du skal bare se, hvor let det går. Jeg keder mig aldrig derinde."

Hele den dag tilbragte de tiden med at kysses, og hun fandt på ingen måde, at den var for lang. Dagen efter begyndte de forfra igen, og hele ugen blev bogstavelig spist af kærtegn.

Så gav hun sig til at indrette sig i sit nye hjem. Det varede vel en måned. Den ene dag gik efter den anden med ubetydelige, men alligevel alt opslugende beskæftigelser. Hun lærte at forstå værdien og vigtigheden af livets små bagateller. Det gik op for hende, at man kunne interessere sig for de få centimers svingninger, som de forskellige årstider frembringer i æggepriserne.

Det var om sommeren. Hun gik ud i markerne for at se folkene høste. Den glade sol vedligeholdt munterheden i hendes hjerte.

Efteråret kom. Hendes mand gav sig til at gå på jagt. Tidlig om morgenen drog han ud med sine to hunde Médor og Mirza. Hun blev siddende alene hjemme uden for øvrigt at føle sig alt for bedrøvet over Henrys fraværelse. Hun holdt nok af ham, men var han borte, savnede hun ham ikke. Når han kom hjem igen, var det især hundene, hun ødslede sin ømhed på. Med en moders kærlighed tog hun sig af dem, hun klappede og kærtegnede dem uden ophør og gav dem tusinde små kælne navne, som det aldrig ville være faldet hende ind at bruge overfor sin mand.

Han fortalte hende ufravigelig alt, hvad han havde oplevet på sin jagt. Han aflagde omhyggeligt regnskab for, på hvilke steder han havde truffet agerhøns; forundrede sig over ikke at have fundet harer i Joseph Ledentus kløver, eller forargedes over den opførsel, som udvistes af denne fyr fra Havre, denne Lechapelier, der bestandig sneg sig langs med gærderne omkring hans jorder for at skyde på det vildt, som han, Henry de Parville, havde jaget op.

Hun svarede:

"Ja, det er virkelig i høj grad mærkværdigt," og tænkte samtidig på helt andre ting.

Vinteren, den normanniske vinter kom, kold og regnfuld. Endeløse byger strømmede over det skarpkantede skifertag, der som en klinge truede op mod himlen. Vejene lignede floder af dynd, og alle markerne var forvandlet til en stor dyndslette; der hørtes ingen anden lyd end lyden af faldende vand, og den

eneste bevægelse i landskabet var ravnenes kredsende flugt, der rullede sig op som en sky, sænkede sig ned på en mark og hævede sig igen.

Ved firetiden slog hele skaren af de mørke fugle sig ned i de høje bøge til venstre for slottet og udstødte øredøvende skrig. I næsten en hel time flagrede de fra trætop til trætop, syntes at slås, skræppede og bragte sort liv mellem de grålige grene.

Hver dag sad hun og så ud på dem, mens hendes hjerte sammensnøredes af trist uhygge, og natten sænkede sig over de øde jorder.

Så ringede hun for at få lampen bragt ind, og satte sig nærmere hen til ilden. Hun brændte dynger af brænde, uden at det lykkedes hende at få de vældige værelser, som var gennemtrængt af fugtighed, nogenlunde varme. Hun frøs hele dagen igennem, over alt, i dagligstuen, ved måltiderne, i sit værelse. Hun frøs lige ind til marven, syntes hun. Hendes mand kom først sent hjem til middag, for han var stadig på jagt, eller også var han optaget af såning, pløjning, af alt, hvad der vedrørte hans jordbrug.

Glad og tilsølet af dynd kom han ind i stuen, gned sig i hænderne og erklærede:

"Det var dog et nederdrægtigt vejr!"

Eller:

"Det gør godt med sådan et bål."

Af og til kunne han også spørge:

"Nå, hvad har så den små at fortælle i dag? Er hun fornøjet?"

Han var lykkelig, havde et godt helbred, ingen ønsker og ingen drømme om noget andet end dette jævne, rolige og sunde liv.

Henimod december, da sneen indfandt sig, led hun endnu mere ved slottets isnende luft. Det forekom hende, at den gamle bygning, efterhånden som århundrederne var gledet hen over den, var blevet koldere og koldere, ligesom menneskenes blod med årene. En aften kunne hun ikke længere holde det ud og sagde til sin mand:

"Hør, Henry, du skulle lade et varmeapparat lægge ind; det ville tørre murene. Jeg forsikrer dig, at lige fra morgen til aften er jeg ikke et eneste øjeblik gennemvarm."

Han blev stående som himmelfalden over den forrykte ide at skulle lade et varmeapparat lægge ind i sit slot. Det ville have været langt naturligere, syntes han, at lade hundene spise af sølvservicet. Så slog han af sine lungers fulde kraft en vældig latter op og gentog:

"Et varmeapparat her! Et varmeapparat her! Ha! ha! ha! Det var meget godt fundet på!"

Hun trængte ind på ham:

"Jeg forsikrer dig, min ven, her er ikke til at være for kulde. Du mærker det ikke, fordi du hele tiden er i bevægelse, men jeg er ganske stivfrossen."

Han svarede, stadig leende:

"Pyt! det vænner man sig til, og det er desuden storartet for sundheden. Det bliver du bare meget raskere af. Vi er da for pokker ikke parisiske skrællinger, som skal leve mellem gløder! Og forresten er der jo ikke så længe til foråret."

I begyndelsen af januar blev hun ramt af en stor sorg. Hendes fader og moder døde ved en ulykke på en køretur. Hun

rejste ind til Paris til begravelsen. Og i næsten et halvt år havde hun kun tanke for sin fortvivlelse.

De smukke dages skønhed endte med at ryste hende lidt op, og i en mild vemodstilstand lod hun tilværelsen glide forbi sig lige til efteråret.

Da kulden kom igen, så hun for første gang sin fremtid i ansigtet. Hvad havde hun at udrette? Intet. Hvad ville der fremtidig hændes hende? Intet. Hvad kunne hun vente, hvilket håb kunne skabe liv i hendes hjerte? Intet som helst. En læge, som var blevet rådspurgt, havde erklæret, at hun aldrig ville kunne få børn.

Kulden var endnu skarpere, endnu mere gennemtrængende end det foregående år. Hun led uophørligt under den. Hun rakte sine stivfrosne hænder frem over flammerne. Ilden brændte hendes ansigt, men iskolde vindpust syntes at snige sig ned over hendes ryg, bore sig ind mellem klæderne og huden. Og hun rystede fra hoved til fod. Alle værelserne syntes fyldt med gennemtræk, en levende gennemtræk, listig og hårdnakket som en fjende. Hvert øjeblik mødte hun den; uafladeligt udåndede den sit lumske og isnende had imod hende, snart over hendes ansigt, snart over hendes hænder og snart over hendes hals.

Hun gav sig igen til at tale om et varmeapparat; men hendes mand hørte på hende med en mine, som om hun forlangte månen ned fra himlen. Et sådant apparats installation forekom Parville lige så umulig som opdagelsen af de vises sten.

Da han en dag havde været i Rouen for at afgøre nogle forretninger, havde han et fikst lille varmebækken af kobber med hjem til sin hustru; han kaldte det spøgende "et vandrende

varmeapparat" og mente, at det måtte være mere end tilstrækkeligt til for fremtiden at hindre hende i at fryse.

Henimod slutningen af december følte hun, at hun ikke kunne holde ud altid at leve således, og en aften foreslog hun ham med en frygtsom spørgende mine:

"Hør en gang, min ven, synes du ikke, at vi inden foråret skulle tage en uge eller to ind til Paris?"

Han blev ganske forbløffet:

"Til Paris? til Paris? Hvad i al verden skulle vi der? Næh, ved du hvad, det manglede bare! Vi har det minsandten alt for godt herhjemme hos os selv. Det var dog nogle løjerlige indfald, du sommetider kan få!"

Hun stammede:

"Det ville adsprede os lidt."

Han forstod hende aldeles ikke:

"Hvad behøver du da for at adsprede dig? Teatre, soiréer, middagsselskaber? Du vidste jo i forvejen, da du kom hertil, at du ikke kunne vente dig adspredelser af den art!"

Hun så en bebrejdelse i hans ord og i den tone, hvori de blev sagt. Hun tav. Hun var blid og frygtsom, uden trods og uden vilje.

I januar tog kulden til med fornyet voldsomhed. Så lagde sneen sit dække over jorden.

En dag, da hun i skumringen sad og stirrede ud på ravnenes kredsende sky, der foldede sig ud omkring træerne, gav hun sig uvilkårligt til at græde.

Hendes mand kom ind i det samme. Overrasket spurgte han:

"Hvad er der i vejen med dig?"

Han var lykkelig, fuldt ud lykkelig, aldrig havde han længtes efter et andet liv, andre glæder. Han var født og vokset op i denne triste egn. Her følte han sig hjemme og veltilpas både på legeme og sind.

Han forstod ikke, at man kunne ønske, at der skulle indtræffe en eller anden begivenhed, at man kunne drømme om andre fornøjelser; han forstod ikke, at der er visse væsener, som det ikke falder ganske naturligt at blive på de samme steder alle fire årstider igennem. Han syntes ikke at vide, at foråret, sommeren, efteråret og vinteren for en mængde mennesker i nye egne rummer nye glæder.

Hun kunne ingenting svare og tørrede hastigt sine øjne. Endelig stammede hun fortabt:

"Jeg … jeg er blot en smule bedrøvet … jeg … jeg keder mig lidt."

Men i samme øjeblik blev hun grebet af rædsel over, hvad hun havde sagt, og tilføjede skyndsomst:

"Og så … så … så fryser jeg en smule."

Den sidste bemærkning irriterede ham:

"Nå ja, – det er igen din fikse ide med det varmeapparat. Herregud, du har jo ikke en gang haft så meget som en forkølelse i den tid, du har været her."

Natten kom. Hun gik op til sig selv, for hun havde fordret at få sit eget værelse. Hun gik i seng. Men endog i sin seng frøs hun. Hun sagde til sig selv:

"Således vil det altid blive ved at være, altid, lige til døden."

Og hun tænkte på sin mand. Hvorledes havde han kunnet sige:

"Du har jo ikke en gang haft så meget som en forkølelse i den tid, du har været her."

Hun måtte altså være syg, hun måtte hoste, for at han ville forstå, at hun led!

Vreden arbejdede sig frem i hende, den vilde forbitrede vrede, som undertiden kan bemægtige sig de mennesker, der ellers er svage og frygtsomme.

Hun måtte hoste. Ellers ville han ikke få medlidenhed med hende. Godt! Hun skulle komme til at hoste; han skulle få at høre, at hun hostede; han skulle få lov til at kalde lægen; han skulle få at se, hendes mand, han skulle få at se!

Hun var stået ud af sengen med bare ben og bare fødder, et barnagtigt indfald fik hende til at smile:

"Jeg vil have et varmeapparat, og jeg skal nok få det. Jeg skal hoste så meget, at han bliver nødt til at lægge et ind."

Og næsten nøgen satte hun sig på en stol. Hun ventede en time, to timer. Hun rystede af kulde, men hun blev ikke forkølet. Så bestemte hun sig til at benytte et kraftigere middel.

Uden at gøre støj listede hun sig ud af sit værelse, gik ned ad trappen og åbnede døren ud til haven.

Den snedækkede jord lå, som om den var død. Med en rask beslutning stak hun sin fod frem og satte den ned i det lette, isnende mos. En kuldefornemmelse, der smertede hende som et sår, gennemrystede hende; alligevel lod hun det andet ben følge efter og gav sig langsomt til at stige ned ad trinnene.

Så gik hun videre tværs over plænen, idet hun sagde til sig selv:

"Jeg vil gå helt over til granerne."

Hun trippede stønnende afsted med små, korte skridt; hver gang hun satte sin nøgne fod ned i sneen, var vejret lige ved at gå fra hende.

Hun rørte med sin hånd ved det første grantræ som for at overbevise sig selv om, at hun havde ført sit forsæt igennem; så gik hun tilbage. To eller tre gange troede hun, at hun skulle falde om, al følelse var veget fra hendes lemmer og det svimlede for hende. Alligevel satte hun sig, inden hun gik ind, ned i det isnende skum og tog endogså en håndfuld af det op og gned sit bryst med.

Så listede hun sig op og gik i seng. Da der var gået en time, forekom det hende, at hun havde en myretue i halsen. Andre myrer krøb op og ned ad hendes legeme. Ikke desto mindre faldt hun i søvn.

Dagen efter hostede hun og var ude af stand til at stå op.

Hun fik en lungebetændelse. Hun talte vildt, og i sin vildelse bad hun atter og atter om et varmeapparat. Lægen fordrede, at der blev lagt et ind. Henry gav efter, men harmfuld og modvillig.

Hun kunne ikke helbredes. Hendes lunger var så medtagne, at der var frygt for hendes liv.

"Hvis hun bliver her, lever hun ikke til varmen kommer næste gang," sagde lægen.

Hun blev sendt til syden.

Hun kom til Cannes, lærte solen at kende, elskede havet og indåndede orangeblomsternes duft.

Da foråret kom, vendte hun tilbage til norden.

Men fra nu af levede hun i stadig frygt for igen at blive rask, i stadig angst for Normandiets lange vintre, og så snart som hun havde det en smule bedre, lukkede hun om natten sit vindue op og tænkte på Middelhavets lune strande – – –

Nu skal hun til at dø; hun ved det. Hun er lykkelig.

Hun folder en avis ud, som hun endnu ikke havde åbnet, og læser overskriften: "Den første sne i Paris".

Hun skælver uvilkårligt, så smiler hun. Hun ser over mod Esterel, som den nedgående sol gyder over med et rosenskær. Hun ser op på himlen, der er så blå, så blå, og det vældige hav, som er så blåt, så blåt, og rejser sig.

Så går hun hjem med langsomme skridt; nu og da står hun stille for at hoste, for hun er blevet lidt for længe ude, og hun har frosset en lille bitte smule.

Der er kommet et brev fra hendes mand. Stadig smilende lukker hun det op og læser:

> "Kære lille ven!
> Jeg håber, at du har det godt, og at du ikke alt for meget savner vort smukke land. I de sidste dage har vi haft en herlig frost, som bebuder sne. Du ved, at jeg er henrykt over et sådant vejr, og du kan nok forstå, at jeg tager mig vel i agt for at fyre op i det fordømte varmeapparat ..."

Hun holder op at læse, ganske lykkelig ved tanken om, at hun alligevel fik sit varmeapparat. Hendes højre hånd, som holder brevet, synker langsomt ned i hendes skød, mens hun fører den venstre op til munden som for at dæmpe den vedholdende hoste, der sønderslider hendes bryst.

Håret

Cellens hvidkalkede vægge var ganske nøgne. Et smalt med jerngitter forsynet vindue, der sad så højt oppe, at man ikke kunne nå op til det, oplyste det lille lyse og dog så uhyggelige rum. Den gale sad på en stråstol og stirrede på os med et flakkende og forvildet blik. Han var meget mager, hans kinder var hule og man gættede, at hans hår, der næsten var helt hvidt, var hvidnet på nogle få måneder. Hans klæder så ud som om de var alt for vide til hans hentørrede lemmer, hans indsnævrede bryst og hans sammenfaldne mave. Man følte, at denne mand var blevet ødelagt, udhulet af sine tanker, af *én tanke*, ligesom en frugt af en orm. Hans vanvid, hans fikse idé havde fæstnet sig derinde i hans hoved og sad og gnavede vedholdende, spottende, altopslugende. Lidt efter lidt fortærede den legemet. Den usynlige, ugribelige idé underminerede kødet, drak blodet, udslukte livet.

Hvilket mysterium ligger der ikke skjult i en sådan mand, som dræbes af en tanke! Hvor opvækker det ikke ens frygt, medlidenhed og sorg at se en sådan stakkels besat! Hvilken besynderlig, rædselsvækkende og dødbringende drøm kunne vel skjule sig bag ved den stakkels pande, som han uophørlig trak sammen i aldrig hvilende rynker?

Lægen sagde til mig:

"Han har skrækkelige anfald af raseri. Det er en af de mest mærkelige sindssyge, jeg nogensinde har set. Han lider af erotiske anfægtelser blandede med dødningeforestillinger. Han er en slags nekrofil. Han har for øvrigt selv nedskrevet sine

såkaldte "oplevelser", der tydeligst af alt viser os arten af hans sygdom. Hans vanvid er deri, om man så må sige, til at tage og føle på. Hvis det kan interessere Dem, kan De godt få lov til at løbe hans optegnelser igennem."

Jeg fulgte med doktoren ind i hans arbejdsværelse, og han overrakte mig den ulykkelige mands manuskript.

"Læs," sagde han, "og sig mig, hvad De mener om det."

Her er hæftets indhold:

Indtil jeg var to og tredive år levede jeg et roligt liv uden kærlighed. Livet forekom mig ganske ligefremt, behageligt og let at leve. Jeg var rig. Jeg havde smag for mange ting, men jeg kunne ikke føle lidenskab for en eneste. Det var rart at leve! Hver dag vågnede jeg lykkelig for at beskæftige mig med de ting, som morede mig, og om aftenen sov jeg roligt ind i fredelig forventning om, at dagen i morgen ligesom hele min fremtid ville blive uden bekymringer.

Jeg havde haft nogle elskerinder uden nogen sinde at have følt mit hjerte blive vanvittigt af attrå eller min sjæl gennembæves af kærlighed efter besiddelsen. Det er herligt at leve således. Det er bedre endnu at elske, men det er forfærdeligt. De, der elsker, som alverden elsker, kan endda føle en berusende lykke, men den er måske alligevel mindre end min, for kærligheden kom til mig på en utrolig måde.

Da jeg var rig, kunne jeg tilfredsstille min lyst til at samle på gamle møbler og antikke genstande, og jeg tænkte ofte på de ukendte hænder, som havde befølt alle disse ting, på de øjne, der havde beundret dem, på de hjerter, som havde elsket dem, for man kan også elske ting. Jeg kunne ofte sidde time efter

time og stirre på et lille ur fra det forrige århundrede. Det var så nydeligt, så yndefuldt med sin emalje og sit ciselerede guld. Og det gik endnu ligesom den dag, da en kvinde havde købt det i begejstring over at eje en så smuk juvel. Det var aldrig hørt op at dikke, havde aldrig standset sit mekaniske liv og vedblev stadig sit regelmæssige tik-tak fra det svundne århundrede. Hvem havde første gang båret det på sin barm, gemt mellem lune stoffer, hvorigennem urets hjerte bankede mod kvindens? Hvilken hånd havde holdt det mellem sine varme fingre, havde vendt og drejet det og derefter aftørret de små porcelænshyrder, som berøringen med huden et øjeblik havde gjort matte? Hvilke øjne havde på den blomstersmykkede skive spejdet efter den længselsfuldt ventede time, den elskovsfyldte, den guddommelige time?

Hvor ville jeg gerne have kendt hende, set hende, den kvinde, som havde valgt denne sjældne og udsøgte genstand! Hun er død! Jeg plages af attrå efter svundne dages kvinder; jeg elsker, fjernt i tiden, alle de, som har elsket! Historier om en forbigangen elskov fylder mit hjerte med længsel. Oh! Skønhed, smil, kærtegn og unge håb! Burde alt det ikke være evigt!

Hvor har jeg ikke grædt lange nætter igennem over fortidens stakkels kvinder, som var så skønne, så elskovsvarme, så ømme, som åbnede deres arme mod kysset og som er døde! Men kysset er udødeligt! Det fortsætter sin gang fra læbe til læbe, fra århundrede til århundrede, fra menneskealder til menneskealder. Mændene indhøster det ydmygt, giver det og dør.

Fortiden drager mig til sig, nutiden indgyder mig rædsel, fordi fremtiden er døden. Jeg længes tilbage mod alt det, der er

sket, jeg græder over alle de, som har levet; jeg ville ønske, jeg kunne standse timerne, standse tiden, men den går og går og glider forbi; fra sekund til sekund bringer den lidt af mig selv nærmere mod tilintetgørelsen. Og jeg vil aldrig komme til at leve om igen.

Farvel alle I, som hører fortiden til. Jeg elsker jer.

Men jeg er ikke til at beklage. Jeg har fundet hende, jeg længtes efter; og gennem hende har jeg nydt ufattelige glæder.

En solskinsmorgen slentrede jeg om i Paris, min fod var ubekymret og min sjæl var festklædt. I forbigående kastede jeg nu og da et ligegyldigt blik ind ad butiksvinduerne. Pludselig fik jeg hos en antikvitetshandler øje på et italiensk møbel fra det syttende århundrede. Det var meget smukt og meget sjældent. Jeg anslog det til at være lavet af en venetiansk kunstner Vitelli, som på dette tidspunkt var meget berømt.

Så fortsatte jeg min gang.

Hvorfor blev erindringen om dette møbel ved med at forfølge mig med en sådan magt, at jeg til sidst vendte om og gik tilbage? Jeg standsede igen foran butikken for at se på det, og jeg følte, at det fristede mig.

Er fristelsen ikke en underlig ting! Man står og ser på en genstand og lidt efter lidt udøver den sin indflydelse over én, den forvirrer én, tager en med vold, ligesom et kvindeansigt. Dens trylleri får magt over en, et ejendommeligt trylleri, der udgår fra dens form, dens farve, hele dens udseende, og allerede er man begyndt at elske den, man attrår den, man vil have den. En trang til besiddelse vinder indgang hos én, en trang, som først er blid og ligesom sky, men som vokser sig

større og større, indtil den tvinger én med uimodståelig voldsomhed.

Og de handlende synes af udtrykket i éns blik at gætte éns hemmelige og tiltagende lyst.

Jeg købte møblet og lod det lige straks bringe hjem til mig. Jeg stillede det i mit soveværelse.

Åh, hvor jeg beklager de mennesker, der ikke kender de hvedebrødsdage, som en samler tilbringer med den genstand, han lige har købt. Man kærtegner den med øjne og hænder, som om den var et levende væsen; hvert øjeblik vender man tilbage til den, og hvor man så siden går hen eller hvad man så siden foretager sig, bestandig tænker man på den. Mindet om den følger en på gaden, i selskab, over alt; og når man igen kommer hjem, går man, endnu inden man har fået hat og handsker af, hen og betragter den med en elskers ømhed.

I otte dage ligefrem tilbad jeg det møbel. Hvert øjeblik lukkede jeg dets skuffer og skabe op og i; det var mig en henrykkelse at røre ved det og jeg nød alle besiddelsens inderligste glæder.

Så en aften, da jeg ville føle efter en af de indvendige skabsbeklædningers tykkelse, opdagede jeg, at der måtte være et skjult gemme. Mit hjerte gav sig til at banke, og jeg tilbragte hele natten med at lede efter hemmeligheden, uden at det var mig muligt at finde den.

Næste morgen lykkedes det mig ved at stikke en kniv ind i en revne i træværket. En plade gled til side, og jeg fik øje på et vidunderlig skønt kvindehår, der lå udbredt over en bund af sort fløjl!

Ja, et kvindehår, en tyk, stærk blond, næsten rød fletning, der måtte være skåret af lige inde ved hovedbunden og bundet sammen med en guldsnor.

Jeg stod som lynslået, skælvende og forvirret! En næsten umærkelig duft, så gammel, at den syntes som selve sjælen af en parfume, steg op fra det hemmelighedsfulde rum og den overraskende relikvie.

Forsigtigt, blidt, næsten andægtigt tog jeg håret ud af dets skjul. I det samme løsnede fletningen sig, den gyldne flod udfoldedes og faldt helt ned til gulvet, tæt og let, smidigt og strålende som en komets ildhale.

En underlig bevægelse greb mig. Hvad betød dette? Når? Hvorledes? Hvorfor var dette hår blevet lukket inde i dette møbel? Hvilken hændelse, hvilket drama rummede dette minde?

Hvem havde skåret det af? En elsker på skilsmissens dag? En ægtemand, som ville hævne sig? Eller havde hun, der havde båret det på sin isse, selv gjort det i et fortvivlelsens øjeblik?

Havde det været foran den åbne klosterdør, at denne elskovsrigdom var blevet gemt her, som et pant, ladt tilbage i de levendes verden? Eller var det i den højtidsfulde stund, da kistelåget skulle lukke sig over den unge og skønne døde, at han, som havde tilbedt hende, havde besluttet sig til at beholde hendes hoveds smykke, det eneste, han kunne bevare af hende, den eneste levende del af hendes legeme, som ikke kunne smuldre bort, den eneste, han endnu kunne elske, kærtegne og kysse i sit smertefyldte raseri?

Var det ikke mærkeligt, at dette hår således var forblevet urørt, mens ikke et atom var tilbage af det legeme, det var

skabt af?

Det snoede sig om mine fingre og kildrede min hud som et besynderligt kærtegn, et kærtegn fra en død. Jeg følte mig dybt bevæget, som om jeg skulle til at græde.

Længe, længe beholdt jeg det i mine hænder, så forekom det mig, at det fik magt over mig, som om noget af sjælen var blevet tilbage, gemt i det. Og jeg lagde det tilbage på fløjlet, der i tidernes løb havde mistet sin glans. Så lukkede jeg møblet til og gik ud på gaderne for at drømme.

Jeg drev afsted uden mål og med, opfyldt af den samme ubestemmelige forvirring, der bliver tilbage i hjertet efter et elskovskys. Det forekom mig, som om jeg allerede tidligere en gang havde levet, og at jeg da måtte have kendt denne kvinde.

Da jeg igen kom hjem, følte jeg en uovervindelig lyst til på ny at se på mit mærkelige fund; jeg tog det atter frem, og idet jeg rørte ved det, løb en langvarig skælven gennem hele mit legeme.

Alligevel vedblev jeg i nogle dage at leve som sædvanligt, selv om den altid vågne tanke om dette hår ikke mere forlod mig.

Så snart jeg kom hjem, måtte jeg straks se på det og røre ved det. Jeg drejede nøglen om i låsen med den samme skælven, hvormed man lukker døren op til den elskedes bolig, for jeg følte i mine hænder og i min sjæl en underlig, ubestemmelig, vedholdende sanselig trang til at lade mine hænder glide gennem det døde hårs dårende strøm.

Så, når jeg var blevet færdig med at kærtegne det og igen havde lukket møblet, følte jeg stadig, at det var der, som om det havde været et levende væsen, jeg skjult holdt fangen; jeg følte

det, og jeg begærede det igen; jeg havde på ny den samme bydende trang til at tage på det, famle ved det og hidse mine nerver, lige til jeg var nær ved at få ondt, ved den irriterende, kolde, glidende, betagende og vellystige berøring.

Således levede jeg en eller to måneder, jeg ved ikke mere hvor længe. Tanken om håret beherskede mig aldeles. Jeg var lykkelig og på samme tid forpint, som i en forventning om elskov, som efter den gensidige tilståelse, der går forud for det store favntag.

Jeg lukkede mig inde alene med det, for at føle det mod min hud, for at begrave mine læber i det, for at kysse det, for at bide i det. Jeg rullede det op omkring mit ansigt, jeg indåndede det, jeg blændede mine øjne med den blonde flod for at se dagslyset skinne gyldent gennem den.

Jeg elskede det! Ja, jeg elskede det. Jeg kunne ikke længere skilles fra det, ikke tilbringe en time uden at se det.

Og jeg ventede … jeg ventede … på hvad? Jeg vidste det ikke selv – på *hende*.

En nat vågnede jeg pludselig med den fornemmelse, at jeg ikke var alene i mit værelse.

Det var jeg alligevel. Men jeg kunne ikke komme til at sove igen, og da jeg blot lå og kastede mig om i søvnløs feber, stod jeg op for at gå hen og føle på håret. Det forekom mig endnu blødere end sædvanligt og ligesom mere levende. Kan de døde komme tilbage? De kys, jeg ødslede på det, fik mig til at svimle af lykke. Jeg tog det med hen i min seng og trykkede det tæt ind til mine læber.

De døde kan komme tilbage! Hun kom. Ja, jeg har set hende, jeg har holdt hende ind imod mig, jeg har ejet hende, således

som hun var, da hun levede, høj, blond, fyldig, med kølig barm og hofterne rundede som en lyre; med mine kærtegn har jeg fulgt den bølgende og guddommelige linje, som fra halsen lydigt følgende legemets form fortsættes lige ned til foden.

Ja, jeg har ejet hende, hver eneste dag og hver evige nat. Hun var kommet tilbage, den døde, den skønne døde, den tilbedelsesværdige, den hemmelighedsfulde, den ukendte; hver eneste nat kom hun.

Min lykke var så stor, at jeg ikke kunne skjule den. Når hun var hos mig, fyldtes jeg af en overmenneskelig henrykkelse. Besiddelsen af hende, den ugribelige, den usynlige, den døde, voldte mig en dyb og uforklarlig glæde. Ingen elsker vil nogensinde komme til at dirre i en mere glødende og forfærdeligere fryd.

Jeg formåede ikke at skjule min lykke. Jeg elskede hende så højt, at jeg ikke mere ville forlade hende. Jeg tog hende med mig, altid, over alt. Jeg spadserede med hende på gaden som med min hustru og jeg sad med hende i teatret bag tillukkede logegittere som med min elskerinde … Men de fik øje på hende … de gættede det hele … de tog hende fra mig … Og mig kastede de i fængsel, som om jeg var en forbryder. De tog hende fra mig … Ah, jammer! jammer! …

Her standsede optegnelserne. Og pludselig, i det samme jeg løftede mit rædselsfyldte blik op mod lægen, skar et frygteligt skrig, en hylen af afmægtigt raseri og attrå gennem bygningen.

"Der kan De høre ham," sagde doktoren, "fem-seks gange om dagen er vi nødt til at give ham doucher for at neddæmpe hans

vanvittige lyster. Sergent Bertrand er, som De ser, ikke ene om sin elskov til de døde."

Dybt bevæget af forundring, gru og medlidenhed stammede jeg:

"Men dette hår ... eksisterer det virkelig?"

Lægen rejste sig, gik hen og åbnede et skab, som var fuldt af medicinflasker og instrumenter, og tværs igennem værelset kastede han et neg af blonde hår, der foldede sig ud og flagrede hen imod mig som en guldfugl.

Jeg skælvede, da jeg følte det let og kærtegnende mod min hånd. Og mit hjerte gav sig til at banke af afsky og lyst, afsky, som når man står foran en genstand, der har været i berøring med en forbrydelse, lyst, som når man stilles overfor den fristelse, alt, hvad der er hemmeligt og lastefuldt, bærer i sig. Lægen trak på skulderen og sagde hen for sig: "Ja, menneskets ånd vandrer alle veje."

En vendetta

Paolo Saverinis enke boede alene med sin søn i et lille fattigt hus på Bonifacios vold. Byen, der er bygget på en fremspringende del af bjerget, som endog hist og her rager ud over havet, har hen over det smalle skærfyldte stræde en fri udsigt til Sardiniens lave kyst. På den anden side, næsten ved stadens fod, gennemskæres klinterne af et indsnit, som omtrent snor sig helt omkring byen og ligner en kæmpemæssig korridor; dette indsnit tjener til havn og herigennem når de små italienske eller sardinske fiskerbåde efter en lang omvej mellem de to stejle klintevægge op til de første huse. En gang hver fjortende dag må de mindre fartøjer vige til side for den gamle, stønnende damper, som danner forbindelsen med Ajaccio.

På det hvide bjerg samler husene sig til en stor plet, der er endnu hvidere. De ser ud som vilde fugles reder, der er klynget op til klippen og behersker den forfærdelige gennemsejling, hvor skibene ikke holder af at vove sig ind. Den aldrig hvilende blæst jager havet træt, fejer ind over den nøgne kyst og afsvider det fattige græs, farer ind gennem strædet og anretter frygtelige ødelæggelser på dets kyster. Det gennempiskede skum, der samler sig om de talløse klippespidser, som over alt rager op over bølgerne, ligner hvide lærredspjalter, der skælvende driver om på vandets overflade.

De tre vinduer i enken Saverinis hus, som lå lige på kanten af klinten, vendte ud mod den vilde og trøstesløse horisont.

Hun boede ganske alene med sin søn Antonio og deres hund "Kløgtig", et stort magert dyr af hyrdehunds-racen, med lange og stride hår. Den unge mand brugte den til at gå på jagt med.

En aften efter en strid blev Antonio Saverini skændigt og fejt myrdet af Nicolas Ravolati, der samme nat flygtede over til Sardinien.

Da den gamle moder tog imod sin søns lig, som tilfældige forbigående havde samlet op og bragte hende, græd hun ikke, men blev længe ubevægelig stående og så på ham; så strakte hun sin rynkede hånd frem over den døde og lovede at skaffe ham blodhævnen. Hun ville ikke tillade nogen at blive hos hende, men lukkede sig alene inde med liget og hunden, som hylede. Den stillede sig op ved siden af sengen med hovedet rakt hen mod sin herre og halen stukket ind mellem benene og blev ved at hyle. Den rørte sig lige så lidt som moderen, der sad bøjet, med blikket stift hæftet på den døde, mens store, stumme tårer løb ned ad hendes indfaldne kinder.

Den unge mand lå på ryggen, hans trøje af groft klæde var gennemhullet og sønderrevet over brystet. Han syntes at sove, men alle vegne var der blod på ham: på skjorten, som i den første bestræbelse for at komme ham til hjælp var blevet flået op, på hans vest, på hans benklæder, på hans ansigt, på hans hænder. Klumper af størknet blod havde sat sig fast i hans hår og skæg.

Den gamle moder gav sig til at tale til ham. Ved lyden af hendes stemme tav hunden.

"Vent, vent kun, du skal blive hævnet, min dreng, min egen lille, mit stakkels barn. Sov, sov, du skal blive hævnet, hører du?

Det er din moder, som lover dig det. Og hun holder altid sit ord, din moder, det ved du godt."

Og langsomt bøjede hun sig hen over ham og trykkede sine kolde læber mod hans døde mund.

Så begyndte "Kløgtig" igen at hyle. Den udstødte en lang, enstonig, sønderrivende og skrækkelig tuden.

Således blev de siddende begge to, kvinden og dyret, lige til dagen brød frem.

Antonio Saverini blev begravet næste dag, og snart taltes der ikke mere om ham i Bonifacio.

Han havde hverken efterladt sig brødre eller andre nærstående mandlige slægtninge. Der var ingen mand, som kunne forfølge hans morder og skaffe ham vendettaen. Kun hans gamle moder huskede alene på den.

Fra morgen til aften stirrede hun over på et hvidt punkt på kysten lige overfor, på den anden side af strædet. Det var en lille sardinsk landsby, Longosardo, hvor alle de korsikanske banditter, som har grund til at tro sig forfulgt i deres hjem, tager deres tilflugt. Det er næsten dem alene, der befolker den lille landsby lige overfor deres fædrelands kyst, og dér venter på det øjeblik, da de atter kan vende tilbage til deres hjemlige kratskov. Hun vidste, at det var i denne landsby, at Nicolas Ravolati havde søgt sig et fristed.

Ganske alene sad hun hele dagen igennem ved sit vindue og så derover, mens hun grundede på hævn. Hvad skulle hun, som stod ene, svag og ved dødens rand, vel kunne udrette? Men hun havde givet sit løfte, havde aflagt sin ed på sin søns lig. Hun kunne ikke glemme, hun kunne ikke vente. Hvorledes skulle

hun handle? Hun sov ikke mere om natten, hun havde hverken rist eller ro, utrætteligt søgte hun i sine tanker. Nu og da løftede hunden, som lå og slumrede ved hendes fødder, sit hoved og sendte en langtrukken hylen ud mod det fjerne. Siden dens herre var borte, hylede den ofte således, som om nogen havde kaldt på den, som om dens utrøstelige dyresjæl også havde bevaret et minde, der ikke kunne udslettes.

Men en nat, da "Kløgtig" igen gav sig til at hyle, fik moderen pludselig et indfald, et grumt, barbarisk, hævngerrigt indfald. Hun overvejede det lige til daggry, så, så snart det var blevet lyst, stod hun op og begav sig til kirken. Ydmygt knælende på fliserne bad hun længe; hun bønfaldt Herren om at hjælpe hende, støtte hende og give hendes stakkels udslidte legeme den fornødne kraft til at hævne hendes søn.

Så gik hun hjem. I gården stod en gammel tønde, som blev brugt til at opsamle regnvandet fra tagrenden; hun væltede den om, tømte den og gjorde den fast til jorden ved pæle og stene; så lænkede hun "Kløgtig" til dette tilfældige hundehus og gik ind.

Uden at kunne finde hvile blev hun ved at vandre op og ned i sit værelse med øjet stadig fæstet på Sardiniens kyst. Der ovre var han, snigmorderen.

Hele dagen og hele natten stod hunden og hylede. Den næste morgen bragte den gamle kone den vand i en skål, men intet mere: ingen suppe, intet brød.

Endnu en dag randt hen. "Kløgtig", som havde hylet sig træt, var udmattet sovet ind. Dagen efter havde den lysende øjne og hårene i dens skind stod stridt i vejret, fortvivlet trak og sled den i sin lænke.

Den gamle kone gav den stadig intet at spise. Dyret, som nu var blevet ganske rasende, gøede med hæs røst. Atter en nat svandt hen.

Så ved solopgang gik mor Saverini ind til sin nabo og bad ham om at give hende to knipper hø. Hun tog nogle gamle pjalter, som hendes mand i svundne dage havde båret, og stoppede dem ud med høet, så de så ud, som om der var et menneske i dem.

Hun stak en stang ned i jorden foran "Kløgtig"s hus og bandt hødukken til den, som om den stod op. Derpå dannede hun hovedet ved hjælp af nogle gamle linnede klude.

Hunden betragtede overrasket stråmanden og tav, skønt den var halvdød af sult.

Så gik den gamle kone hen til spækhøkeren og købte et langt stykke sort blodpølse. Da hun var kommet hjem igen, tændte hun en ild op ude i gården i nærheden af hundehuset og gav sig til at stege pølsen. "Kløgtig" blev aldeles som gal, den sprang i sin lænke, fråden stod den om munden og dens øjne var stift hæftede på pølsen, mens den lækre stegeduft stod den lige i næsen.

Så lavede moderen af pølsen et halstørklæde til stråmanden. Hun svøbte den flere gange om halsen på dukken, så stramt, at den trængte helt ind i høet, og surrede den forsvarligt fast med sejlgarn. Da det var gjort, slap hun hunden løs.

Med et mægtigt spring for dyret lige op i stråmandens strube, den holdt sine poter på hans skuldre og gav sig til at bide og slide i ham. Den faldt tilbage med et stykke af sit bytte i f laben, så sprang den igen op, satte sine tænder fast i sejlgarnet, fik nogle stykker af pølsen revet løs, faldt atter ned,

og sprang op på ny lige begærlig. Med sine vældige bid sønderflængede den hele ansigtet og flåede halsen i trevler.

Den gamle kone stod stum og ubevægelig og så til med flammende blik. Så lagde hun igen dyret i lænke, lod det atter sulte to dage og lod den mærkelige forestilling begynde forfra.

Tre måneder igennem vænnede hun dyret til denne slags kamp, til ved sine bid at erobre sig sin mad. Nu lagde hun den ikke længere i lænke, men hidsede den blot med en håndbevægelse løs på hødukken.

Hun havde lært den til at flå og sønderslide stråmanden, selv når der ikke var gemt noget mad i hans hals. Bagefter fik den så som belønning det stykke pølse, hun havde stegt til den.

Så snart "Kløgtig" fik øje på dukken, begyndte den at ryste og vendte øjnene om mod sin herskerinde, som med pibende stemme skreg: "På ham!" og løftede hånden i vejret.

Da mor Saverini mente, at timen var kommet, gik hun en søndag morgen til skrifte og knælede bagefter for Herrens bord med en begejstret andagt. Derpå iførte hun sig mandsklæder, så hun kom til at ligne en gammel pjaltet tigger, og for en rimelig betaling fik hun en sardinsk fisker til at sætte sig og hunden over på den anden side af strædet.

I en lærredspose havde hun et stort stykke pølse. "Kløgtig" havde ikke fået mad i de sidste to dage. Hvert øjeblik hidsede hun den ved at lade den lugte til pølsen.

Tilsyneladende stærkt haltende humpede hun ind i Longosardo. Hun gik ind til en bager og spurgte, hvor Nicolas Ravolati boede. Han havde genoptaget sit tidligere håndværk og

nedsat sig som snedker. Han stod alene og arbejdede inde bagest i sin butik.

Den gamle kone stødte døren op og kaldte på ham:

"Hej, hør lidt, Nicolas!"

Han vendte sig om; så slap hun hunden og råbte:

"På ham, på ham, flå ham!"

Det vanvittige dyr styrtede frem og bed sig fast i hans strube. Manden slog armene om hunden for at rive den fra sig, men rullede i det samme om på gulvet. I nogle sekunder fægtede han om sig og sparkede med benene, så blev han liggende uden at røre sig, mens "Kløgtig" flængede hans hals i blodige trevler.

To naboer, som havde siddet i deres dør, huskede aldeles tydeligt, at de havde set en gammel, elendig tigger komme ud af huset. Ved siden af ham løb en sort hund, som, mens de begge fortsatte deres gang, åd noget brunligt, som dens herre gav den.

Om aftenen var den gamle kone igen hjemme. Hele den nat sov hun trygt.

Coco

I hele egnen rundt omkring blev Lucas' gård aldrig kaldt andet end "Avlsgården". Ingen skulle kunne sige hvorfor. Formodentlig knyttede bønderne til denne tilføjelse en forestilling om storhed og rigdom, thi det var sikkert nok, at det var den største, mest velhavende og bedst indrettede gård i en vid omkreds.

Hele det vældige terræn var omgivet af fem rækker prægtige popler, som dannede værn mod den voldsomme blæst, der kunne stå ind ude fra sletten, og beskyttede de lavstammede og frugtbare æbletræer. Der var lange, teglstensdækkede ladebygninger fyldte med foder og korn, smukke kostalde af kampesten, stalde til tredive heste og et stuehus, som var bygget af røde mursten og lignede et lille slot.

Møddingerne var vel holdte; gårdhundene boede i små huse, en hel verden af fjerkræ spankede om i det høje græs.

Hver middag tog femten personer, herskab, karle og piger, plads omkring det lange køkkenbord, hvorpå suppen stod og dampede i en mægtig fajanceskål med blå blomster.

Alle dyrene, heste, køer, svin og får, var fede, velplejede og rene, og manden selv, far Lucas, gjorde to gange om dagen, bred og mavesvær, sin runde for at våge over, at alt gik, som det skulle.

Helt nede i baggrunden af stalden var der af medlidenhed blevet indrettet en plads til en meget gammel hvid hest, som konen i huset ville give nådsensbrød til den døde, fordi hun havde haft den fra føl og den var knyttet til hendes minder.

En dreng på femten år, som hed Isidore Duval, men som for nemheds skyld blev kaldt Zidore, skulle passe den gamle invalid, give den dens mål af havre og foder om vinteren og om sommeren fire gange daglig gå ud og flytte den i bakken, hvor den var tøjret, for at den altid kunne have fuldt op af det friske græs.

Dyret var næsten lamt, kun med stort besvær løftede det sine tunge ben, som var tykke om knæene og ophovnede ovenfor hovene. Dets skind blev aldrig mere striglet, det så ud, som om det var dækket med hvide hår, og dets lange øjenhår gav dets blik et sørgmodigt udtryk.

Når Zidore trak det på græs, måtte han hale af alle kræfter i tovet, så langsomt gik det, og bøjet og pustende udstødte drengen forbandelser mod det, ærgerlig over at skulle passe det gamle kræ.

Da gårdens folk så fyrens vrede mod Coco, morede de sig over det, og for at drille drengen talte de uafladelig til ham om hesten. Hans kammerater gjorde nar ad ham, og snart blev han i landsbyen aldrig kaldt andet end Coco-Zidore.

Knøsen blev til sidst helt ude af sig selv, og en trang til at hævne sig på hesten opstod i ham. Han gjorde et idiotisk indtryk, talte stammende og med uendelig møje, som om tankerne ikke formåede at forme sig i hans sløve hjerne.

Han havde allerede længe forundret sig over, at Coco skulle have lov at leve, og harmedes ved, at så meget godt gik til spilde på det unyttige dyr. Fra det øjeblik, det ikke længere kunne arbejde, forekom det ham uretfærdigt at give det føde, det syntes ham oprørende, at al den dyre havre skulle ødsles på den lamme hest. Derfor indskrænkede han også ofte til trods for far

Lucas befaling dens foder, og gav den kun dens halve mål for at spare på sit hø og sin strøelse. Og i hans tågede barnehjerne voksede hadet frem, et had, som man kun møder det hos bønder, grisk, indædt, grusomt, brutalt og fejt.

Da sommeren kom igen, skulle han atter overtage det hverv at flytte dyret ude i bakken. Det var et langt stykke vej. For hver morgen, den unge lømmel måtte trave med sine tunge skridt derud, blev han mere og mere rasende. Mændene, som stod og arbejdede på markerne, råbte drillende efter ham:

"Hej, Zidore, vil du hilse Coco."

Han svarede ikke; men mens han gik, brækkede han en gren af en hæk, og når han havde flyttet den gamle hests tøjrepæl, gav han den tid, til den igen havde givet sig til at græsse; så listede han sig bag på den og smurte den med kæppen over haserne. Dyret forsøgte at løbe sin vej, at sparke, at slippe bort fra slagene, og det galoperede rundt ved enden af sit tov, som om det var lukket inde i en manege. Drengen løb bagefter med tænderne sammenbidte af raseri og blev ved at lade slagene skånselsløst hagle ned over den.

Så gik han tilfreds sin vej uden at vende sig om, mens hesten stod og så efter ham med sine gamle, halvblinde øjne, dens ribben stak uhyggeligt frem, og den var ganske forpustet efter sit løb. Og den sænkede først sit hvide knoglede hoved ned mod græsset, når den i det fjerne havde set knøsens blå bluse forsvinde.

Da nætterne var varme, skulle hesten nu blive stående ude ved kanten af kløften bag ved skoven. Kun Zidore så til den.

Drengen havde fundet på at more sig med at kaste sten efter den. Han satte sig i en ti skridts afstand på en skråning, der blev han siddende en halv times tid og slyngede med mellemrum skarpe flintesten mod det arme dyr, der lænket stod og stirrede på sin fjende uden at turde give sig til at græsse, før han var borte.

Men bestandig hagede den tanke sig fast i fyrens sind:

"Hvorfor skal hesten fodres, når den ikke mere bestiller noget?"

Han syntes, at det usle kræ stjal de andres føde, stjal fra menneskene og stjal fra Vorherre, ja, stjal endogså fra ham, Zidore, som gjorde sit arbejde.

Så lidt efter lidt formindskede han hver dag det foder, som han tildelte det ved at flytte pælen, som tøjret var knyttet til.

Dyret sultede, afmagredes og svandt hen. Det var alt for svagt til at rive tovet over, og forgæves strakte det sit hoved frem mod det grønne, lysende græs, som stod så nær, at duften af det steg det op i næsen, uden at det dog kunne nå det.

En morgen fik Zidore et indfald: slet ikke mere at flytte Coco. Han var led og ked af at skulle gå så langt for det elendige skrogs skyld.

Han kom alligevel for at nyde sin hævn. Det ængstelige dyr fulgte ham med øjnene. Den dag slog han det ikke. Han gik rundt om det med hænderne i lommen. Han gjorde endog mine til at ville flytte det, men han stak igen pælen ned i det samme hul og gik sin vej, henrykt over sin idé.

Da hesten så ham gå, vrinskede den for at kalde ham tilbage; men slynglen gav sig til at løbe og lod den blive stående alene,

ganske alene, solidt tøjret og uden en eneste dusk græs indenfor dens rækkevidde.

Pint af sult gjorde den forsøg på at nå det saftige græs, som den kunne snuse til med sine næsebor. Den lagde sig på knæ, strakte halsen frem og anspændte sine savlende læber. Det var til ingen nytte.

Hele dagen igennem udmattede det gamle dyr sig med disse forgæves og forfærdelige anstrengelser. Hungeren nagede den og blev endnu frygteligere ved synet af al den grønne føde, som bredte sig omkring den.

Den dag kom drengen ikke mere. Han strejfede rundt i skovene og ledte efter fuglereder.

Først dagen efter viste han sig igen. Ødelagt af træthed havde Coco lagt sig ned. Da den fik øje på knøsen, rejste den sig og ventede, at den nu endelig skulle skifte plads.

Men den lille slyngel rørte ikke en gang ved tøjrekøllen, der lå henslængt i græsset. Han gik helt hen til dyret, så på det, og kastede en jordklump, der knustes mod det hvide skind, ned mod dets mule; så gik han fløjtende bort.

Hesten blev stående oprejst, så længe den endnu kunne se ham; så, da den forstod, at enhver prøve på at nå det nære græs ville være unyttig, strakte den sig igen på siden og lukkede øjnene.

Den påfølgende dag kom Zidore ikke.

Da han nærmede sig anden dagen efter, lå Coco stadig udstrakt, og han så, at den var død.

Han blev stående og stirrede på den, tilfreds med sit værk og på samme tid forbavset over, at det allerede var forbi. Han rørte ved den med foden, løftede på dens ene ben og lod det falde ned

igen; så satte han sig på det døde dyr og blev siddende med blikket fæstet på græsset uden at tænke på noget som helst.

Han gik tilbage til gården, men han sagde ikke noget om hestens død, han ville lidt endnu sikre sig de timer, hvor han ellers gik ud for at flytte dyret, til at drive frit omkring.

Den næste dag gik han hen og så til den. En flok ravne fløj op ved hans komme. Talløse fluer dækkede liget og summede omkring det.

Da han kom hjem, meldte han begivenheden. Dyret var så gammelt, at ingen blev forundret over det. Manden sagde til to af karlene:

"Tag jeres skovle og lav et hul, hvor det ligger." Og mændene gravede hesten ned lige på det sted, hvor den var død af sult.

Næret af den udslidte krop skød græsset frem tæt, grønt og kraftigt.

Hævneren

Da Antoine Leuillet ægtede enkefru Mathilde Souris, havde han i snart ti år været forelsket i hende. Souris havde været hans ven, det var et skolevenskab, der var blevet fortsat ned igennem årene. Leuillet holdt meget af ham, men fandt, at han var lidt af et fæ. "Stakkels Souris, han har ikke opfundet krudtet," sagde han ofte.

Den gang da Souris blev gift med frøken Mathilde Duval, var Leuillet både blevet overrasket og ærgerlig, for han havde selv et let sværmeri for hende. Hun var datter af en forhenværende manufakturhandlerske, som havde trukket sig tilbage fra forretningen med en lille smule penge. Hun var nydelig, elegant og intelligent. Hun tog Souris, fordi han havde formue.

Så gik Leuillets håb i en lidt anden retning. Han gav sig til at gøre kur til sin vens kone. Han så ganske godt ud, var ikke dum og havde ligeledes penge. Han troede sig sikker på at vinde sejr; men det blev tværtimod et nederlag. Så blev han for alvor forelsket og forvandledes til en trofast tilbeder, som det fortrolige venskab med manden gjorde fordringsløs, frygtsom og ængstelig. Fru Souris troede, at han havde opgivet enhver tanke om at opnå noget af hende, og hun blev hans oprigtige veninde. Det varede ni år.

En morgen bragte et bud Leuillet et par fortvivlede ord fra den unge frue. Souris var pludselig død af et hjerteslag.

Det rystede ham stærkt, da de var lige gamle, men næsten i samme øjeblik strømmede en følelse af uendelig lettelse og inderlig glæde igennem hans sjæl. Fru Souris var fri.

Det lykkedes ham alligevel at anlægge den nødvendige bedrøvede mine. Han ventede den fornødne tid og respekterede i alle retninger hensynet til det passende. Da der var gået femten måneder ægtede han enken.

Alle var enige om ikke alene at finde denne handling naturlig, men endogså at tyde den som et bevis på et ædelt hjerte. Således måtte en god ven og en hæderlig mand handle.

Endelig var han lykkelig, helt og fuldt.

De levede mønsterværdigt sammen. Lige straks havde de forstået hinanden og lært at skatte hinandens værd. Den ene havde ingen hemmeligheder for den anden, den ene tænkte ikke en tanke uden at den anden straks fik den at vide.

Leuillet elskede nu sin kone med en rolig og tillidsfuld kærlighed, hun var hans fortrolige, hans ligemand, en øm og hengiven kammerat. Men i hans sjæl levede et ejendommeligt og uforklarligt nag mod den afdøde ven, som først havde besiddet den samme kvinde, som havde fået blomsten af hendes ungdom og hendes sjæl, og som ikke en gang havde været helt fri for at tyrannisere hende lidt. Mindet om den døde mand forstyrrede den levendes ro, og denne skinsyge, hvis mål lå hinsides graven, pinte dag og nat Leuillets hjerte.

Til sidst blev det til, at han uophørligt talte om Souris; han lod aldrig sin kone i fred med sine spørgsmål, de mest hemmelige og intime enkeltheder ville han have at vide om ham, ville kende hans person og hans vaner til bunds. Og han gjorde den døde til skive for sine spotterier, dvælede med forkærlighed ved hans skyggesider, tog alle hans latterligheder frem og understregede hans fejl.

Hvert øjeblik kaldte han sin kone til fra den anden ende af huset:

"Hør! Mathilde!"

"Ja, her er jeg, min ven."

"Å, hør blot et lille øjeblik."

Hun kom straks, hun vidste på forhånd, at han ville tale om Souris, og smilende fandt hun sig i sin nye ægtefælles harmløse mani.

"Hør en gang, kan du huske, at Souris en dag ville bevise, at små mænd altid bliver heftigere elsket end de store?"

Og han fortabte sig i betragtninger, der var mindre smigrende for den afdøde, som havde været lille, og på samme tid diskret fremhævede ham selv, der var stor og stærkt bygget.

Fru Leuillet lod ham forstå, at han havde ret, fuldstændig ret; og hun lo hjerteligt og gjorde mildt nar ad sin tidligere mand for at glæde sin nuværende, der altid sluttede med at erklære:

"Det er lige meget, han var nu et fæ, Souris."

De var lykkelige, fuldt ud lykkelige. Og på alle mulige måder vedblev Leuillet at lægge sin usvækkede kærlighed for dagen.

En nat, da de begge lå og ikke kunne sove, spurgte han pludselig mellem to kys sin kone:

"Hør en gang, min elskede."

"Ja, hvad er der?"

"Var Souris … ja, det er lidt vanskeligt at spørge dig om … var Souris meget … meget forelsket?"

Hun kyssede ham og hviskede:

"Ikke så meget som du, min skat."

Hans mandlige selvfølelse blev smigret og han sagde:

"Var han ikke … var han ikke … sådan lidt af et fæ?"

Hun svarede ikke, men gjorde et lille bekræftende nik og skjulte sit ansigt mod sin mands skulder.

"Var du ikke til tider godt ked af ham?" spurgte han videre.

"Jo, det var jeg," svarede hun med uforbeholden oprigtighed.

Han kyssede hende igen for dette svar og erklærede med overbevisning:

"Ja, han var et asen."

Han tilføjede:

"Du kunne da heller ikke være lykkelig med ham, vel?"

Hun svarede:

"Nej, det var såmænd ikke altid lige lystigt."

Leuillet var henrykt, i tankerne opstillede han en sammenligning, der helt og holdent faldt ud til hans fordel, mellem hans kones tidligere tilværelse og hendes nuværende.

I nogen tid talte han ikke, så lo han sagte og spurgte:

"Hør, du!"

"Ja."

"Vil du være ærlig, ganske ærlig imod mig?"

"Ja vist, min ven."

"Nå, ja, så – så sig mig, om du aldrig har været fristet til … til … at bedrage ham … ham, dumrianen, Souris?"

Fru Leuillet udstødte et lille blufærdigt: "Oh!" og skjulte sig igen endnu tættere ind mod sin mands skulder. Men han opdagede alligevel, at hun lo.

Han trængte ind på hende:

"Hør nu, du kan lige så godt tilstå det. Han var jo som skabt til at blive bedraget, det fæ! Det ville være så grinagtigt, så grinagtigt! Den godtroende Souris! Nå, du, mig kan du da godt sige det til, ikke sandt?"

Han lagde eftertryk på dette: mig, fordi han mente, at hvis hun havde følt tilbøjelighed til at bedrage Souris, så ville det have været med ham, Leuillet, at hun havde gjort det, og han dirrede allerede af glæde over at skulle høre hendes indrømmelse; han var ganske sikker på, at hvis hun ikke havde været den dydige kvinde, hun var, så havde han den gang opnået alt hos hende.

Men hun svarede ikke og blev blot ved at le, som om hun var kommet til at tænke på noget uimodståelig komisk.

Leuillet blev smittet af hendes latter og begyndte selv at le ved tanken om, at han havde kunnet narre Souris. Det havde været storartet! Knusende morsomt! Aldeles ubetaleligt!

Helt gennemrystet af fornøjelse stammede han: "Ak ja, den stakkels Souris, ak ja, han var jo som skabt til det! Vist var han det!"

Fru Leuillet lo og lo, hun vred sig af latter under tæppet og næsten hylede, mens tårerne strømmede hende ned ad kinderne.

Og Leuillet gentog:

"Nå, tilstå det så ... sig det nu. Vær ærlig. Du kan nok begribe, at det ikke kan være ubehageligt for mig."

Hun fremhakkede endelig, halvkvalt af latter:

"Ja, ja."

Hendes mand opmuntrede hende utålmodigt:

"Ja, hvad for noget? ... Hør, kom nu med det."

Hendes latter var blevet mere behersket, hun løftede munden og hviskede ind i øret på Leuillet, der ventede, at hun ville sige ham noget kærligt:

"Ja ... ja ... jeg har bedraget ham."

Hendes ord fik det til at løbe ham koldt ned ad ryggen, aldeles forfjamsket fik han frem:

"Du … Du … har bedraget ham? Helt og holdent bedraget ham?"

Hun troede stadig, at han fandt det forfærdelig morsomt, og svarede:

"Ja … jeg har … helt og holdent, helt og holdent."

Han var nødt til at sætte sig op i sengen for at få vejret. Det gjorde lige så stærkt indtryk på ham, som om han havde fået at vide, det var ham selv, der var blevet holdt for nar.

Han tav lidt, først efter nogle sekunders forløb fik han fremstødt:

"Åh!"

Hun var også hørt op at le; for sent indså hun sin fejltagelse.

Endelig spurgte Leuillet:

"Og med hvem?"

Hun svarede ikke, hun ledte efter en forklaring:

Han spurgte igen:

"Med hvem?"

Omsider sagde hun:

"Med en ung mand."

Med et sæt drejede han sig om mod hende og sagde tørt og skarpt:

"Jeg kan nok tænke mig, at det ikke var med en kokkepige. Jeg spørger dig, hvem den unge mand var, forstår du?"

Hun svarede ikke. Han greb fat i lagenet, som hun havde trukket op over hovedet, og slyngede det midt hen i sengen, idet han gentog:

"Jeg vil have at vide, hvem den unge mand var, forstår du?"

Med besvær fik hun frem:

"Det var jo bare spøg."

Men han skælvede af vrede:

"Hvad for noget? Hvad siger du? Var det bare spøg? Du ville altså gøre nar ad mig? Men jeg tager ikke den slags påfund for gode varer, vil jeg lade dig vide. Jeg spørger dig endnu en gang, hvem var den unge mand?"

Hun svarede ikke, hun lå ganske ubevægelig på ryggen.

Han tog hende om armen og trykkede den voldsomt:

"Hvornår behager du at forstå, hvad jeg spørger dig om? Jeg ønsker at få svar, når jeg taler til nogen."

Hun sagde nervøst:

"Jeg tror, du bliver gal. Lad mig dog være i fred!"

Han dirrede af raseri og vidste ikke længere, hvad han skulle sige. Han var blevet fuldstændig ude af sig selv, af alle kræfter ruskede han i hende, mens han gentog:

"Hører du? Hører du?"

Hun gjorde en bevægelse for at slippe løs og kom derved til at strejfe sin mands næse. Det berøvede ham den sidste rest af selvbeherskelse, han bildte sig ind, at hun havde slået ham og kastede sig som en vanvittig over hende.

Med al sin vægt lå han oven på hende og gav hende den ene vældige lussing efter den anden, mens han skreg:

"Der, der har du den, og den, og én til! Din tøjte! Din skøge!"

Først da han havde udtømt alle sine kræfter og var blevet ganske forpustet, rejste han sig og gik hen til kommoden for at lave sig et glas orangevand; han følte sig så tilintetgjort, at han var lige ved at besvime.

Hun lå i sengen og græd heftigt; hun følte sig overbevist om, at nu var hele hendes lykke ødelagt, og det var hendes egen skyld.

Så midt under sine tårer fik hun stammet:

"Hør en gang, Antoine, kom her ind. Det er usandhed; du må forstå mig."

Og parat til at forsvare sig, bevæbnet med alle mulige grunde og forklaringer, løftede hun hovedet, hvor kappen var gledet skævt på det uordentlige hår.

Han vendte sig om imod hende og gik hen til hende, skamfuld over at have slået hende; men han følte, at der i hans hjerte var født et uudslukkeligt had mod denne kvinde, som havde bedraget den anden, Souris.

En soirée

Saval var notar i Vernon og holdt lidenskabeligt af musik. Han var endnu ung, tidlig skaldet, altid omhyggeligt glatbarberet, passende vel ved magt, virksom, galant og med et godt humør. I stedet for de klassiske briller bar han et par næseklemmer af guld. I Vernon gik han for at være kunstner. Han spillede både klaver og violin og gav musikalske aftener, hvor de nye operaer blev fortolket.

Han havde endda selv stemme, en ganske lille stemme, som han imidlertid forstod at behandle med så megen smag, at udråbene: "Bravo! Storartet! Dejligt! Himmelsk!" strømmede frem over alles læber, så snart han havde ladet den sidste tone dø hen.

Han havde abonneret hos en parisisk musikforlægger, der sendte ham alle nyheder, og fra tid til anden blev små billetter af følgende indhold sendt om til byens bedste selskab:

"Hr. Saval, notar, beder Dem gøre ham den ære førstkommende mandag aften i hans hjem at overvære den første udførelse i Vernon af operaen "*Saïs*"."

Nogle officerer, der var i besiddelse af en køn stemme, udgjorde korene. To eller tre damer fra selve egnen sang ligeledes. Notaren udfyldte orkesterchefens plads med så megen bravur, at musikdirigenten for det 190. regiment en dag i Café de l'Europe havde sagt om ham:

"Åh, den notar, det er en sand mester. Hvor er det dog skade, at han ikke helt har helliget sig til kunsten!"

Blev hans navn nævnet i et eller andet selskab, var der straks en eller anden, der følte sig opfordret til at erklære:

"Han er langtfra dilettant. Han er kunstner, virkelig kunstner."

Og to eller tre andre gentog med inderlig overbevisning:

"Ja, det er han, en virkelig kunstner," med stærkt eftertryk på "virkelig".

Hver gang et nyt musikalsk værk blev opført på en af Paris' større scener, tog Saval derind.

Sidste år ville han således rejse ind og overvære premieren af "*Henrik den Ottende*". Han tog derfor med iltoget, der kom til Paris klokken halv fem, bestemt på at tage afsted igen med det tog, som gik fem minutter over halv et; på den måde kunne han undgå at overnatte på et hotel. Han havde klædt sig på hjemme i kjole og hvidt, og skjulte denne aften-elegance under sin overfrakke, hvis krave han havde smøget op.

Lige straks, da han kom ud fra banegården, følte han sig i helt godt humør. Han sagde til sig selv:

"Det er sikkert, at luften i Paris er forskellig fra luften alle andre steder. Den har noget, jeg ved ikke hvad, ved sig, noget hidsende, noget berusende, noget, der giver en lyst til at springe omkring og finde på et eller andet udover det sædvanlige. Så snart jeg sætter foden på dets stenbro, har jeg en fornemmelse, som om jeg pludselig havde drukket en flaske champagne. Hvilket liv kunne man ikke leve i denne by, midt imellem dens kunstnere! Hvor må de være lykkelige, de udvalgte, de store mænd, som i en sådan by er nået op til berømmelsens tinde! Hvilken tilværelse må de ikke føre!"

Og han byggede luftkasteller; det var hans højeste ønske at lære nogle af disse berømte mænd at kende for at kunne tale om dem i Vernon og fra tid til anden, når han kom ind til Paris, at kunne tilbringe en aften hos dem.

På en gang fik han en idé. Han havde hørt, at allerede bekendte malere, digtere, forfattere, ja endogså komponister plejede at mødes i de små caféer oppe på de ydre boulevarder, og han gav sig til med langsomme skridt at gå op ad Montmartre til.

Han havde to timer til sin rådighed. Han ville bruge dem til at gøre iagttagelser. Han drev langsomt forbi de knejper, hvor de sidste bohemer holder til, studerede gæsternes ansigter og søgte at gætte sig til, om det var kunstnere, han havde for sig. Omsider gik han ind i "Den døde Rotte". Det var navnet, som havde fristet ham.

Fem eller seks kvinder sad med albuerne på bordets marmor og drøftede med dæmpet stemme deres elskovshistorier, Lucies nederdrægtighed mod Hortense og Octavias lumskhed. De var overmodne, alt for fede eller alt for magre, trætte og udslidte. Man fik indtrykket af, at de næsten måtte være skaldede, og de drak øl, som om de var mænd.

Saval satte sig så langt som muligt fra dem og ventede, for absint-timen nærmede sig.

Lidt efter kom en høj ung mand ind og tog plads i nærheden af ham. Værtinden kaldte ham "hr. Romantin". Notaren skælvede. Skulle det være den Romantin, der på den sidste salon fik første guldmedalje?

Den unge mand vinkede ad opvarteren:

"Giv mig straks noget middagsmad, og bring så hen i mit nye atelier, Boulevard Clichy nr. 15, tredive flasker øl og den skinke, jeg bestilte i morges. Vi skal have stor indvielsesfest."

Saval lod sig også straks servere middag. Så tog han sin overfrakke af for at vise sin kjole og sit hvide slips.

Hans nabo lod ikke til at lægge mærke til ham. Han havde taget en avis og givet sig til at læse. Saval skelede til ham fra siden; han brændte af lyst til at tale til ham.

To unge mennesker, klædt i røde fløjlsjakker og med tilspidset Henrik den Tredje-skæg, kom ind. De satte sig lige overfor Romantin.

Den første spurgte:

"Det bliver altså i aften?"

Romantin trykkede hans hånd:

"Ja, det gør det; de kommer alle sammen, både Bonifacius', Guillemet, Gervex, Béraud, Hébert, Duez, Clairin og Jean-Paul Laurens [Note 1)]; det bliver en storartet fest. Og vore damer, nå! alle vore skuespillerinder, dem alle sammen uden undtagelse, det vil sige alle de, som ikke spiller i aften, forstår sig."

Etablissementets vært var kommet hen til dem: "Det går nok ofte på, at De holder indvielsesfest?"

Maleren svarede:

"Ja, det kan De tage gift på, hver tredje måned, akkurat hver gang huslejen er forfalden."

Saval kunne ikke længere dy sig, med tøvende stemme vovede han sig frem:

"Jeg beder Dem om at undskylde mig, hvis jeg forstyrrer Dem, men jeg hørte Deres navn nævne, og jeg ville meget gerne

vide, om De er den Romantin, hvis værk jeg så højligt beundrede på den sidste salon?"

Kunstneren svarede:

"Det er jeg. Ham selv i egen høje person."

Notaren kom frem med en velformet kompliment, der viste, at han sad inde med kunstnerisk forståelse.

Maleren blev smigret og svarede af høflighed igen. De kom i samtale.

Romantin kom tilbage til sin fest, hvis pragt han udmalede i alle enkeltheder.

Saval spurgte ham ud om de mennesker, der skulle komme, og tilføjede:

"For en fremmed ville det være en enestående lykke at få lejlighed til på én gang at møde så mange berømtheder, tilmed hos en kunstner af Deres værd."

Romantin overgav sig fuldstændig og svarede:

"Hvis det kan more Dem, så kom."

Saval tog begejstret mod indbydelsen, idet han tænkte:

"Jeg kan altid en anden gang få "*Henrik den Ottende*" at se."

De var begge blevet færdige med at spise. Notaren holdt på, at han ville betale begge regningerne, da han ville gengælde maleren hans imødekommenhed.

Han betalte også, hvad de to unge mennesker i det røde fløjl havde nydt; så gik han sammen med sin nye ven.

De standsede foran et langagtigt og meget lavt hus, hvis hele første etage lignede et vældig stort drivhus. Seks ateliers lå på rad med facade ud mod boulevarden.

Romantin gik først ind, steg op ad trappen, åbnede en dør, strøg en tændstik og tændte et lys.

De stod i et mægtigt rum, hvis hele bohave bestod af tre stole, to staffelier og nogle skitser, der var stillet op på gulvet, langs med væggene. Saval blev forbløffet stående i døren uden at røre sig.

Maleren sagde:

"Se, pladsen har vi, men her er jo en del at gøre."

Han kastede et undersøgende blik om i den høje nøgne lejlighed, hvis loft gled bort oppe i mørket, og erklærede:

"Der kan blive noget ud af dette atelier."

Han gik helt rundt, idet han så kritisk op og ned ad væggene, så fortsatte han:

"Jeg har nok en lille veninde, som havde kunnet hjælpe os. Der er ingen, der som kvinder kan drapere stoffer. Men jeg har sendt hende på landet hele dagen for at være af med hende i aften. Det er ikke, fordi jeg er ked af hende, men hun mangler virkelig alt for meget levemåde; det ville have generet mig overfor mine gæster."

Han overvejede nogle sekunder, så tilføjede han:

"Det er et skikkeligt pigebarn, men hun er ikke nem at have at gøre med. Hvis hun vidste, at jeg skulle have fremmede, var hun i stand til at rive øjnene ud af hovedet på mig."

Saval havde ikke gjort en eneste bevægelse; han forstod aldeles ikke den anden.

Kunstneren gik hen til ham:

"Da jeg har indbudt Dem, så må De også hjælpe mig lidt."

Notaren erklærede:

"De kan bruge mig, som De vil. Jeg er ganske til Deres tjeneste."

Romantin trak sin frakke af.

"Nå ja, gamle borger, lad os så komme i lag med arbejdet. Vi må først gøre rent."

Han gik hen bag ved staffeliet, hvorpå der stod et halvfærdigt billede, som forestillede en kat, og tog en meget slidt kost.

"Se her, fej De, mens jeg tager mig af belysningen."

Saval tog kosten, vendte og drejede den, og gav sig til kejtet at skubbe den foran sig, hen over gulvet, så at en orkan af støv stod lige i vejret.

Romantin standsede ham harmfuld:

"For fanden, ved De ikke, hvorledes De skal bære Dem ad med at feje? Se en gang på mig."

Og han gav sig til at feje snavset sammen med lange, seje tag, som om han aldrig havde bestilt andet hele sit liv igennem. Så gav han kosten tilbage til notaren, der gjorde sit bedste for at efterligne ham.

Efter fem minutters forløb var atelieret fyldt med en sådan tåge af støv, at Romantin spurgte:

"Hvor er De blevet af, jeg kan ikke længere se Dem." Hostende gik Saval hen til ham. Maleren fortsatte:

"Hvorledes ville De lave en lysekrone?"

Notaren så forfjamsket på ham og spurgte:

"En lysekrone?"

"Ja, herregud, en lysekrone til at lyse op, en lysekrone med lys."

Saval forstod ikke et muk. Han svarede:

"Det ved jeg virkelig ikke."

Maleren gav sig til at springe omkring og slå knips med fingrene:

"Nej, der ser De. Men jeg, jeg har fundet ud af det, ærværdige herre."

Så spurgte han noget roligere:

"De har vel nok fem francs hos Dem?"

Saval svarede:

"Ja, det har jeg."

Kunstneren fortsatte:

"Godt, vil De så gå hen og købe for fem francs lys, mens jeg stikker over til bødkeren."

Uden at give notaren tid til at trække frakke på, skubbede han ham ud af døren. Fem minutter efter var de begge kommet tilbage, den ene med lysene, den anden med et bredt tøndebånd af jern. Så gik Romantin til bunds i et væggeskab og halede en snes tomme flasker frem, som han i krans fastgjorde rundt omkring jernringen. Så gik han ned og lånte en stige hos portnersken efter først at have forklaret, at han havde forskaffet sig den gamle kones særlige nåde ved at male det portræt af hendes kat, der stod fremme på staffeliet.

Da han igen kom op med stigen, spurgte han Saval:

"Er De behændig?"

Uden at forstå, hvad han mente, svarede den anden:

"Ja, det tror jeg nok."

"Det er udmærket; vil De så ikke klavre op og få denne lysekrone hængt op i loftet. Så kan De sætte et lys i hver flaske og tænde dem alle sammen. Sagde jeg ikke nok, at jeg var som skabt til at stå for belysningen. Men træk Deres kjole af for pokker, De ligner jo en lejetjener."

I det samme blev døren revet heftigt op, og en kvinde med skinnende øjne åbenbarede sig på tærsklen.

Romantin stirrede på hende med rædsel i sit blik.

Hun blev stående nogle sekunder og ventede med armene lagt overkors på brystet. Så brød hun løs med en skarp, skærende stemme, der dirrede af raseri:

"Å, din slyngel, er det på den måde, at du behandler mig?"

Romantin svarede ikke. Hun fortsatte:

"Å, din nederdrægtige skurk. Og så skulle du lade så omhyggelig og sende mig på landet. Men du skal få at se, hvorledes jeg skal arrangere din fest. Du kan lige stole på, at jeg skal tage smukt imod dine venner."

Hun blev endnu hidsigere:

"De skal få alle flaskerne og lysene lige i synet."

Med blid stemme indskød Romantin:

"Mathilde ..."

Men hun hørte ikke på ham og blev ved:

"Vent du bare, din slyngel, vent du bare!" Romantin gik hen til hende og forsøgte at tage hendes hænder:

"Mathilde ..."

Men nu var hun kommet i fart og udtømte hele sit forråd af skældsord og bebrejdelser. De strømmede fra hende, ligesom skarnet flyder hen ad en rendesten. Ordene trængte sig på og syntes at slås for at komme frem. Hun hakkede, stammede, forvrøvlede sig, og fik så pludselig sin stemme igen til at udslynge en forhånelse eller en ed.

Han havde grebet hendes hænder, uden at hun havde lagt mærke til det, hun syntes ikke en gang at se ham, så optaget var hun af at lette sit hjerte for at få luft.

Pludselig gav hun sig til at græde. Tårerne randt ned ad hendes kinder, uden at hun standsede sine klagers strøm. Men

ordene havde fået en falsk og skrigende betoning og stemmen lød, som om den var våd. Så blev hun afbrudt af en hulken. Hun tog fat igen en to-tre gange, men hun måtte halvkvalt standse for at få vejret, endelig tav hun ganske, mens tårerne styrtede ned ad hendes kinder.

Han tog hende i sine arme, trykkede hende ind til sig og kyssede hendes hår. Han var selv blevet helt rørt:

"Mathilde, lille Mathilde, hør nu pænt, hvad jeg siger dig. Du må se at blive fornuftig. Du ved jo, at hvis jeg giver en fest, så er det for at takke de herrer, der har givet mig min medalje på salonen. Jeg kan ikke have damer med. Det er ikke med kunstnere som med almindelige mennesker."

Hun fremhakkede midt i sin gråd:

"Hvorfor har du ikke sagt det til mig?"

Han svarede:

"Fordi jeg ikke ville gøre dig vred og heller ikke ville gøre dig ked af det. Hør nu, jeg skal følge dig hjem. Og hvis du vil være rigtig artig og rigtig sød, så lægger du dig pænt til ro og venter på mig, så skal jeg komme, lige så snart det er forbi."

Hun mumlede:

"Ja, ja da, men du lover mig ikke at begynde forfra?"

"Nej, jeg sværger dig det."

Han vendte sig om mod Saval, der endelig havde fået lysekronen til at hænge fast:

"Kære ven, jeg er her igen om fem minutter. Hvis der skulle komme nogen i min fraværelse, så vil De nok være så elskværdig at gøre honnørs på mine vegne, ikke sandt?"

Og han trak afsted med Mathilde, der skiftevis tørrede sine øjne og pudsede sin næse.

Da Saval var blevet alene, gjorde han atelieret helt i orden. Så tændte han lysene og satte sig til at vente.

Han ventede et kvarter, en halv time, en hel. Romantin kom ikke tilbage. Pludselig hørte han et skrækkeligt spektakel ude på trappen, en sang blev hylet i kor af en snes stemmer og regelmæssige, taktfaste skridt, som om et helt prøjsisk regiment kom marcherende, rungede gennem huset og fik det til at ryste i dets grundvold. Døren blev stødt op og en hel skare mænd og kvinder kom to og to med hinanden under armen og stampende med hælene i takt til sangen dansende ind i atelieret ligesom en slange, der ruller sig op. De hylede:

"Her er døren ind til knejpen,
barnepiger og soldater!" …

Saval var i sin selskabsdragt søgt hen under lysekronen, hvor han blev stående uden at vide, hvad han skulle stille op. Processionen fik øje på ham og udstødte et brøl:

"En lakaj! En lakaj!"

De marcherede rundt om ham, mens de overdængede ham med tilråb. Så tog de hinanden i hænderne og opførte en vild runddans omkring den forfjamskede notar.

Han forsøgte at forklare sig:

"Mine herrer … mine herrer … mine damer …"

Men der var ingen, som hørte på ham. De dansede bare rundt og hoppede og brægede.

Endelig hørte dansen op.

Saval tog igen fat:

"Mine herrer …"

En høj, lys fyr med ødsel skægvækst afskar ham ordet: "Hvad hedder De, gode ven?"

Notaren svarede forvirret:

"Mit navn er Saval."

En stemme skreg:

"Du mener vist Baptiste."

En kvinde sagde:

"Lad ham dog være i fred, den stakkel; ellers ender han med at blive vred. Han får sine penge for at opvarte os, og ikke for at blive gjort nar af."

Saval opdagede, at hver af gæsterne selv havde noget med. En slæbte på en flaske, en anden på en postej, en havde et brød, en anden en skinke.

Den høje, lyse fyr lagde en umådelig lang pølse i armen på ham og befalede:

"Dér! Se at få lavet en buffet der henne i krogen. Du kan stille flaskerne op til venstre og ordne fødevarerne til højre."

Saval tabte helt og holdent hovedet og råbte:

"Men, mine herrer, jeg er notar!"

Der blev et øjebliks stilhed efterfulgt af en rasende latter. En mistænksom mand spurgte:

"Hvorledes er De kommet her?"

Han forklarede sig, fortalte om sin plan at ville gå i operaen, sin afrejse fra Vernon, sin ankomst til Paris og hele sin aften.

De havde alle sammen sat sig i kreds omkring ham for at høre på hans fortælling, som de hvert øjeblik afbrød for at tilråbe ham vittigheder; de kaldte ham Schéhérazade.

Romantin kom stadig ikke tilbage. De øvrige gæster indfandt sig. De forestillede Saval for de nyankomne, for at han skulle begynde sin historie forfra. Han ville ikke, men de tvang ham til at fortælle; han blev bundet fast på den ene af de tre stole

mellem to kvinder, der uophørligt skænkede for ham. Han drak, han lo, han talte og han sang. Han ville danse med sin stol, men han faldt.

Fra det øjeblik huskede han intet mere. Han havde blot en tåget forestilling om, at han blev klædt af og lagt i seng, og at han havde en voldsom kvalme.

Da han vågnede, var det højlys dag. Han lå inde i et stort væggeskab, i en seng, som han ikke kendte.

En gammel kone med en kost i hånden stod og så på ham med en rasende mine. Endelig sagde hun:

"Sådan en svinemikkel, sådan en svinemikkel! At et menneske vil være bekendt at drikke sig så snydefuld!"

Han satte sig over ende i sengen, han følte sig i høj grad ilde tilpas. Han spurgte:

"Hvor er jeg?"

"Hvor De er? De er fuld. Vil De se til, at De kommer afsted, og det i en hurtighed."

Han ville stå op, men opdagede, at han var helt nøgen, hans klæder var forsvundet. Han begyndte:

"Undskyld, jeg ..."

Så huskede han, hvad der var sket ... Hvad skulle han gribe til? Han spurgte:

"Er hr. Romantin ikke kommet tilbage?"

Portnersken skældte:

"Vil De nu se til, De kommer afsted; jeg vil ikke råde Dem til at lade ham finde Dem her!"

Forvirret erklærede Saval:

"Ja, men, jeg har ingen klæder; de er blevet taget fra mig."

Han måtte vente, forklare, hvad der var hændt ham, sende bud efter sine venner og låne penge til at blive klædt på for. Han blev ikke i stand til at rejse hjem før om aftenen.

Men når der nu hjemme i hans elegante stuer i Vernon tales om musik, indskyder han med myndighed, at malerkunsten er en meget lavtstående kunstart.

En søn

Det var efter middag. Herrerne sad og passiarede i rygeværelset. Der blev talt om ejendommelige og indviklede arvetilfælde. Le Brument, der snart benævntes den fremragende jurist, snart den berømte advokat, gik hen og stillede sig med ryggen op mod kaminen.

"For øjeblikket," sagde han, "er jeg i færd med at anstille efterforskninger efter en arving, der er forsvundet under særlig sørgelige omstændigheder. Det er en af det daglige livs almindelige og dog så ubarmhjertige tragedier, et drama, som kan blive udspillet hver dag, men som ikke desto mindre er et af skrækkeligste, jeg har haft lejlighed til at overvære. Nu skal De høre:

For omtrent et halvt år siden blev jeg kaldet til en døende. Hun sagde til mig:

"Hr. advokat, det er både et langt, vanskeligt og pinefuldt hverv, som jeg vil bede Dem overtage for mig. De vil måske gøre Dem bekendt med mit testamente, som ligger dér på bordet. Hvis De ikke opnår et heldigt resultat, er der testamenteret Dem en sum på fem tusinde francs i honorar, lykkes det Dem derimod at løse Deres opgave, vil der tilfalde Dem hundrede tusind francs. Det gælder om efter min død at finde min søn."

Hun bad mig om at hjælpe hende med komme til at sidde op i sengen, for at hun lettere kunne tale, for hendes stemme, der jævnligt blev afbrudt af åndenød, rallede i hendes strube.

Jeg befandt mig i et meget rigt hjem. Det elegant og smagfuldt udstyrede værelse var foret med stoffer, der var lige

så tykke som væggene og faldt så blødt, at de gav en indtrykket af et kærtegn. De lagde en stilhed over stuen, som om ordene gled ind i dem for at for at forsvinde og dø hen.

Den døende tog atter ordet:

"De er den første, jeg fortæller min triste historie til. Jeg vil forsøge at have styrke til intet at dølge. De må vide alt, for at De, som jeg ved er et hjertemenneske ved siden af at være en mand med stor verdenserfaring, virkelig skal blive besjælet af et oprigtigt ønske om at hjælpe mig af hele Deres evne.

Jeg må altså bede Dem høre efter.

Før mit giftermål havde jeg elsket en ung mand, hvis frieri blev vist tilbage af min familie, fordi han ikke var rig nok. Nogen tid efter ægtede jeg en mand, som var i besiddelse af en stor formue. Jeg ægtede ham af uvidenhed, af lydighed, af ligegyldighed, således som unge piger i almindelighed går ind til et ægteskab.

Jeg fik et barn, en dreng. Da der var gået nogle år, døde min mand.

Den, som jeg havde elsket, havde ligeledes giftet sig. Da jeg blev enke, var det ham et forfærdeligt slag ikke længere at være fri. Han kom og så til mig, han græd og hulkede, så at mit hjerte var lige ved at briste. Han blev min ven. Måske havde det været rigtigere af mig ikke at tage imod ham. Men fortjener jeg bebrejdelser for det? Jeg var alene, bedrøvet, så alene og så fortvivlet. Og jeg elskede ham endnu.

Hvor man dog til tider kan lide. Jeg havde kun ham i verden, mine forældre var også døde. Han kom ofte. Han tilbragte hele aftener hos mig. Jeg burde måske ikke have ladet ham komme

så tit, da han var gift. Men jeg havde ikke kraft til at forbyde ham det.

Behøver jeg at sige mere? … Han blev min elsker! Hvorledes det gik til? Ved jeg det? Ved man det overhovedet nogensinde? Tror De, at det kan være anderledes, når to menneskelige skabninger bliver drevet mod hinanden af en gensidig kærligheds uimodståelige magt? Tror De, min herre, at man altid kan stå imod, altid kan kæmpe, altid kan sige Nej til det, som den mand, man tilbeder, tigger én om med bønner, tårer, glødende ord, knæfald og vanvittig lidenskab? Tænk Dem hver dag kun for at lyde verdens bud, at skulle bringe den mand, som man helst ville overvælde med alle mulige glæder, hvis mindste ønsker man gerne ville opfylde, til fortvivlelse? Hvilken styrke måtte der ikke til, hvilken resignation overfor lykken, hvilken selvfornægtelse, ja næsten hvilken egoisme i al denne hæderlighed; er det ikke sandt?

Altså, min herre, jeg blev hans elskerinde, og jeg var lykkelig. I tolv år var jeg lykkelig. Lidt efter lidt – og det er måske min største svaghed og min største fejhed – var jeg blevet hans hustrus veninde.

Vi opdrog min søn sammen, vi gjorde ham til en mand, en virkelig mand med sund dømmekraft, fast vilje, ædle anskuelser og et vidt syn. Han havde nået sit syttende år.

Han, min søn, elskede min … min elsker næsten lige så højt som jeg selv elskede ham, for vi havde begge plejet og hygget om ham med lige stor omhu. Han kaldte ham sin bedste ven og havde den største respekt for ham, da han aldrig havde set og lært andet af ham end eksempler på retsind, æresfølelse og ærlighed. Han betragtede ham som sin moders gamle,

hengivne og trofaste ven, som en slags moralsk fader, en formynder, en beskytter, hvad ved jeg?

Rimeligvis har han aldrig tænkt sig andet, dertil var han fra sin tidlige barndom alt for vant til at se denne mand i sit hjem, omkring mig, omkring sig, altid tagende sig af os.

En dag, da vi alle tre skulle spise middag sammen (det var en af mine største glæder), sad jeg og ventede dem begge, idet jeg spurgte mig selv, hvem der mon ville komme først. Døren gik op; det var min gamle ven. Jeg gik hen imod ham med udbredte arme, og han trykkede et langt, lykkeligt kys på mine læber.

Pludselig fik en lyd, en raslen, næsten intet, måske kun den hemmelighedsfulde fornemmelse af, at der er nogen i stuen, os til at skælve og vende os om med et sæt. Jean, min søn, stod bag ved os, bleg som en død, og stirrede på os.

I et sekund var jeg fuldstændig ude af mig selv. Jeg veg tilbage og strakte hænderne som til en bøn ud imod mit barn. Jeg så ham ikke mere. Han var borte.

Vi blev stående som lamslåede lige overfor hinanden, ude af stand til at kunne tale. Jeg sank om på en stol. Jeg følte en tåget, men mægtig trang til at flygte, til at gå ud i mørket og forsvinde for bestandig. Så brød en krampagtig gråd frem af min strube og jeg hulkede, gennemrystet af trækninger; min sjæl var sønderknust og alle mine nerver oprevet af den skrækkelige følelse af at stå over for en uhjælpelig ulykke og af den knugende skamfølelse, der i et sådant øjeblik bemægtiger sig en moders hjerte.

Han … stod aldeles forvildet foran mig; han turde ikke nærme sig, ikke tale til mig eller røre ved mig af angst for at Jean skulle komme tilbage. Endelig sagde han:

"Jeg vil lede efter ham … sige til ham … få ham til at forstå … Kort sagt, jeg *må* tale med ham … han skal have at vide …"

Og han gik.

Jeg ventede … jeg ventede, halvt sindssyg af fortvivlelse. Ved den mindste lyd skælvede jeg, den mindste knagen i kaminen fik mig til at fare sammen i usigelig og uudholdelig frygt.

Jeg ventede en time, to timer, mens en ukendt rædsel, en dødsangst så frygtelig, at jeg ikke vil ønske den usleste skurk blot ti minutter af disse forfærdelige timer, voksede frem i mit hjerte. Hvor var mit barn? Hvad gjorde han nu?

Henimod midnat bragte et bud mig et brev fra min elsker. Jeg kan det endnu udenad.

"Er Deres søn kommet hjem? Jeg har ikke fundet ham. Jeg venter nede på gaden. Jeg vil ikke gå op på denne tid."

Jeg skrev med blyant på det samme stykke papir:

"Jean er ikke kommet tilbage; De må se at finde ham."

Og hele natten blev jeg siddende og ventede i min lænestol.

Jeg blev vanvittig. Jeg fik lyst til at hyle, løbe, rulle mig om på gulvet. Meri alligevel blev jeg siddende ubevægelig og ventede stadig. Hvad ville der ske? Jeg forsøgte at forestille mig det, gætte mig til det. Men jeg kunne ikke forudse det, til trods for alle mine anstrengelser, al min sjælekval.

Nu var jeg blevet bange for, at de skulle mødes. Hvad ville de gøre? Hvad ville barnet gøre? Skrækkelige anelser, forfærdelige fantasier søndersled mig.

Det kan De godt forstå, ikke sandt, hr. advokat?

Min kammerpige, der intet vidste og intet forstod, kom hvert øjeblik ind for at se til mig, hun troede formodentlig, jeg var blevet gal. Med et ord eller en bevægelse viste jeg hende bort.

Hun sendte bud efter lægen, som kom og fandt mig helt opløst i et nerveanfald.

Jeg blev bragt i seng, jeg havde hjernebetændelse.

Da jeg efter en langvarig sygdom igen kom til bevidsthed, så jeg min … elsker sidde ved min seng – alene. "Min søn? Hvor er min søn?" råbte jeg. Han svarede ikke. Jeg fremstammede:

"… Død … han er død. Han har taget livet af sig?"

Han svarede:

"Nej, nej, det sværger jeg Dem til. Men til trods for alle mine anstrengelser har vi ikke kunnet opdage ham."

Så udbrød jeg pludselig ophidset og harmfuld under indflydelse af et af de uforklarlige og urimelige vredesanfald, der undertiden kan bemægtige sig os:

"Jeg forbyder Dem at komme i min nærhed og at se mig, førend De har fundet ham igen. Gå Deres vej."

Han gik.

Siden har jeg ikke set nogen af dem, hr. advokat, og således har jeg levet i tyve år.

Kan De tænke Dem det? Kan De fatte, hvilken umenneskelig straf det må være, hvilken langsom og vedvarende søndersliden af et moderhjerte og af et kvindehjerte en sådan endeløs … endeløs venten betyder?

Nej … ikke endeløs, nu vil den høre op … for jeg skal dø … jeg dør uden at have genset dem … ingen af dem.

Han, min ven, har i tyve år hver eneste dag skrevet til mig. Men jeg har aldrig villet modtage ham, ikke en gang et sekund; for jeg har en følelse af, at i samme øjeblik han trådte over min tærskel, ville min søn vise sig mellem os.

Min søn! – min søn! – er han død? Er han i live? Hvor skjuler han sig? Langt borte måske, hinsides de store have, i et land så fj ernt, at jeg ikke kender dets navn? Tænker han på mig? … Åh, hvis han vidste! Hvor ens børn kan være grusomme! Har han forstået, hvilke rædselsfulde lidelser, han dømte mig til? Til hvilken fortvivlelse, hvilken kval han lige til min sidste dag viede mig, der endnu var ung, endnu havde livet for mig, mig, hans moder, som elskede ham med al moderkærlighedens styrke? Er det ikke grusomt?

Alt det skal De sige til ham, hr. advokat. Og De må gentage mine sidste ord for ham:

"Mit barn, mit kære, kære barn, vær mindre hård mod de stakkels skabninger. Livet er i sig grumt og ubarmhjertigt nok! Mit kære barn, tænk på, hvorledes din moders, din stakkels moders liv har været fra den dag, du forlod hende. Kære barn, tilgiv hende og elsk hende, nu da hun er død, thi hun har sonet gennem den skrækkeligste af alle straffe."

Hun trak vejret med besvær og skælvede, som om hendes søn havde stået foran hende, mens hun talte. Så tilføjede hun:

"De må også sige til ham, at jeg aldrig mere har set … den anden."

Hun tav atter, så sluttede hun med mat stemme:

"Og så beder jeg Dem om at forlade mig. Jeg vil helst dø alene, da *de* ikke kan være hos mig."

Advokat Brument tilføjede:

"Jeg gik, mine herrer, men jeg skammer mig ikke ved at tilstå, at jeg græd som et bæst, så heftigt, at min kusk vendte sig om for at se på mig.

Og så at sige til sig selv, at der hver dag rundt omkring os udspilles dramaer som dette!

Jeg har aldrig fundet sønnen … denne … ja, De kan tænke om mig, hvad De vil, men jeg siger: denne forbryder til søn."

En mægtig mand

Han havde aldrig nogensinde drømt om at komme så højt til vejrs!

Jean Marin var søn af en retsskriver i en provins; som så mange andre var han kommet til Paris for at studere jura. I de forskellige caféer, han havde undt sin søgning rundt om i studenterkvarteret, var han blevet ven med en del snakkelystne studenter, der krydrede deres øl med politiske diskussioner. Han blev gennemtrængt af dyb beundring for dem og han fulgte dem trofast fra café til café; når han havde penge, betalte han oven i købet, hvad de nød.

Han fik sin eksamen, blev sagfører og førte nogle sager, som han tabte. Så en morgen, da han gennembladede aviserne, så han, at en af hans tidligere studenterkammerater var blevet valgt til deputeret.

På ny blev han hans stadige følgesvend, "vennen", som påtager sig ethvert hoveri og ethvert ærinde, som man sender bud efter, når man behøver ham, og som man ikke behøver at genere sig overfor.

Imidlertid hændte det, at den deputerede ved et parlamentarisk mirakel blev minister; seks måneder senere blev Jean Marin udnævnt til statsråd [Note 2)].

Han fik først et anfald af stolthed, der nær havde gjort ham tosset. Han spadserede rundt på gaderne bare for at vise sig, som om man blot behøvede at se ham for at gætte hans stilling.

Med de ubetydeligste småting som anledning lykkedes det ham i butikkerne, til avissælgerne, ja selv til droskekuskene at få indskudt:

"Jeg, som er statsråd ..."

Dernæst følte han ganske naturligt, som en følge af sin værdighed, som en nødvendighed, hans stilling krævede, og som en mægtig og fortræffelig mands pligt, en uimodståelig trang til at protegere andre. Han greb alle mulige lejligheder til med uudtømmelig gavmildhed at tilbyde alverden sin støtte.

Når han på boulevarderne fik øje på et kendt ansigt, skyndte han sig derhen med fremstrakte hænder, forhørte sig omhyggeligt om, hvorledes det gik med helbredet og erklærede derpå uden at vente på svar:

"De husker, at jeg er statsråd, og at jeg ganske står til Deres tjeneste. Hvis jeg på nogen som helst måde kan være Dem til nytte, så kan De roligt råde over mig. I min stilling rækker man vidt, ved De."

Og så gik han sammen med den ven, han havde mødt, ind i den nærmeste café for at forlange en pen, blæk og et ark papir – "kun ét, opvarter, det skal blot være for at skrive et anbefalingsbrev."

Og han skrev anbefalingsbreve, ti, tyve, halvtreds om dagen. Han skrev dem i "Café Américain", hos "Bignon", hos "Tortoni", i "Maison-Dorée", i "Café Riche", hos "Helder", i "Café Anglais", i "Napolitain", over alt, over alt. Han adresserede dem til alle republikkens embedsmænd lige fra fredsdommere til ministre.

Og han var lykkelig, fuldt ud lykkelig.

En morgen, da han gik hjemmefra for at begive sig til statsrådet, begyndte det at regne. Han tænkte lidt på at tage en droske, men betænkte sig og fortsatte alligevel sin vej til fods.

Det blev en voldsom byge, regnen skyllede hen ad fortovene og oversvømmede kørebanen. Marin blev nødt til at søge ly i en port. Der stod allerede en gammel præst, en gammel præst med hvide hår. Førend han blev statsråd, havde Marin ikke følt sig videre tiltalt af gejstligheden. Nu behandlede han den med stor agtelse, fordi en kardinal høfligt havde spurgt ham til råds i en vanskelig sag.

Bygen blev endnu heftigere og tvang de to mænd til at søge længere ind i porten, helt ind til portnerlogen, for at undgå at blive tilstænkede. Marin, der altid brændte af lyst til at sige noget for at gøre sig gældende, erklærede:

"Det var da et skrækkeligt vejr, hr. pastor."

Den gamle præst svarede:

"Å ja, det har De ret i, min herre. Det er især ubehageligt, når man kun kommer til Paris i nogle dage."

"Ah, De er fra provinsen?"

"Ja, jeg er her kun for en ganske kort tid."

"Så har De også grund til at finde, at det er meget ubehageligt at få regn, når man kun er et par dage i hovedstaden. Vi andre embedsmænd, som bor her hele året, lægger ikke videre mærke til det."

Præsten svarede ikke. Han så ud på gaden, hvor regnen nu faldt mindre tæt. Og pludselig, som om han havde taget en beslutning, løftede han sin dragt op på samme måde, som kvinder løfter deres kjoler, når de skal over en rendesten.

Da Marin så, at han ville gå, udbrød han:

"Men De vil jo blive gennemblødt, hr. pastor. Vent dog et øjeblik endnu. Det hører straks op."

Præsten standsede uvis, så svarede han:

"Ja, men ser De, jeg har hastværk. Jeg skal være et sted til bestemt tid."

Marin syntes ganske trøstesløs:

"Men det er umuligt andet end at blive fuldstændig våd. Tør jeg spørge Dem, hvad vej De skal?"

"Jeg skal hen ad Palais Royal til."

"I så tilfælde, hr. pastor, vil De måske tillade mig at tilbyde Dem en plads under min paraply. Jeg skal hen til statsrådet. Jeg er statsråd."

Præsten løftede hovedet og så på sin sidemand, så modtog han tilbuddet.

"Jeg takker Dem meget, min herre, det skal være mig en fornøjelse."

Marin tog ham under armen og trak af med ham. Han tog sig af ham, passede på ham og gav ham råd:

"Tag Dem i agt for rendestenen der, hr. pastor. Og vogt Dem især for at komme for nær til hjulene; de kan somme tider stænke én over fra hoved til fod. Pas også på paraplyerne. Der er ikke noget så farligt for øjnene som paraplyspidser. Navnlig kvinderne er utålelige; det falder dem aldrig ind at gå af vejen, tværtimod sørger de altid for at plante én spidserne af deres paraplyer og parasoller lige ind i ansigtet. Man skulle tro, at hele byen hørte dem til. De optræder som eneherskere over fortovet og gaden. Efter min mening er deres opdragelse i høj grad forsømt."

Og Marin gav sig til at le.

Præsten svarede ikke. Han gik en smule bøjet og udvalgte med omhu de steder, hvor han kunne sætte sine fødder uden at tilsmudse sit fodtøj eller sin dragt.

Marin tog atter ordet:

"Det er vel for at adsprede Dem en smule, at De er taget ind til Paris?"

"Nej, jeg har en sag at ordne."

"Ah således! Er det en vigtig sag? Turde jeg spørge Dem, hvad det drejer sig om? Hvis jeg på nogen måde kan være Dem til nytte, kan De ganske råde over mig."

Præsten syntes at blive forlegen. Han mumlede:

"Å, det er blot noget ganske personligt. En lille uenighed med … med min biskop. Det kan ikke interessere Dem. Det er en ren … indre stridighed … på … på … et rent gejstligt område."

Marin blev ivrig:

"Ja, men det er jo netop statsrådet, som har med den slags ting at gøre. De må derfor endelig benytte Dem af mig."

"Ja, min herre, det er også statsrådet, jeg er på vej til. De er alt for elskværdig. Jeg skal tale med d'herrer Lerepére og Savon og måske også hr. Petitpas."

Marin stod pludselig stille:

"Men det er jo mine venner, hr. pastor, mine allerbedste venner, udmærkede kolleger, prægtige mennesker. Jeg skal anbefale Dem på det varmeste til dem alle tre. Stol De bare på mig."

Præsten takkede, udtømte sig i undskyldninger og fremstammede tusinde taksigelser.

Marin var henrykt:

"Ja, De kan såmænd rose Dem af i en sjælden grad at have haft heldet med Dem, hr. pastor. De skal få at se, De skal få at se, at takket være mig vil Deres sag gå i orden lige med det samme."

De var nået til statsrådsbygningen. Marin lod præsten gå med op i sit kontor, fik ham mageligt anbragt på en stol foran kaminilden, satte sig ved sit skrivebord og gav sig til at skrive:

"Kære kollega, tillad mig varmt at anbefale en af de mest agtværdige, hæderlige og fortjenstfulde gejstlige, jeg kender, pastor ..."

Han afbrød sig selv og sagde:

"Undskyld, vil De være så god at sige mig Deres navn."

"Pastor Ceinture."

Marin gav sig atter til at skrive:

"... pastor Ceinture, der behøver Deres elskværdige bistand angående en lille sag, som han selv vil tale til Dem om.

Jeg griber med glæde anledning til at forsikre Dem, kære kollega, om ..."

Og han sluttede med de sædvanlige høflige talemåder.

Da han havde skrevet de tre breve, overgav han dem til sin protegé, der først gik efter at have overvældet ham med en strøm af taknemmelighedsytringer.

Marin besørgede sit arbejde, gik hjem, tilbragte en rolig dag, sov roligt ind, vågnede i ypperligt humør og lod aviserne bringe ind til sig.

Det første blad, han åbnede, var et radikalt organ. Han læste:

"Vor gejstlighed og vore embedsmænd.

Der går snart ikke en dag, uden at vi ser os i stand til at belyse nye misgerninger blandt gejstligheden. En vis præst, ved navn Ceinture, er blevet overbevist om at have lagt planer op mod regeringen og beskyldt for skændige handlinger, hvis natur vi ikke engang vil antyde. Desuden er han mistænkt for at være en forhenværende jesuit, som har forvandlet sig til en almindelig præst, og er af en biskop blevet afsat af grunde, der ikke egner sig til offentlig omtale. For at afgive forklaringer over sin opførsel er han blevet kaldt til Paris, og her har han fundet en glødende forsvarer i en hr. Marin, som er statsråd, og som ikke har taget i betænkning at forsyne denne kutteklædte forbryder med de mest indtrængende anbefalingsskrivelser til sine kolleger, republikkens embedsmænd.

Vi henleder ministrenes opmærksomhed på denne statsråd, hvis optræden i denne sag ikke en gang kan kvalificeres ..."

Med et sæt fo'r Marin ud af sengen, klædte sig på og ilede hen til sin kollega, Petitpas, der sagde til ham:

"Det er en nydelig historie! Er De blevet gal, at De kan finde på at anbefale sådan en gammel konspirator!"

Ude af sig selv fremhakkede Marin:

"Vist ikke nej ... det har jeg aldrig gjort ... ser De ... Jeg er blevet bedraget ... Han så ud til at være sådan en hæderlig gammel mand ... Han har holdt mig for nar ... holdt mig skammeligt for nar. De må endelig sørge for, at han får sin straf, en rigtig streng straf. Jeg vil skrive. Sig mig, hvad jeg skal skrive for at få ham dømt. Jeg vil henvende mig til ærkebiskoppen, ja til ærkebiskoppen ..."

Og han fo'r hen til Petitpas' skrivebord og satte sig til at skrive:

"Deres Højærværdighed!
Jeg har herved den ære at bringe til Deres Højærværdigheds kundskab, at jeg er blevet et offer for en vis pastor Ceintures løgne og intriger.

Han har på den skammeligste måde misbrugt min godtroenhed, og narret af hans forsikringer har jeg – – –"

Så, efter at han havde underskrevet og forseglet brevet, vendte han sig om mod sin kollega og erklærede:

"Ser De, kære ven, lad dette være Dem en lære; indlad Dem aldrig på at anbefale nogen. "

Hos en død

Han døde langsomt, lidt efter lidt, således som brystsyge dør. Hver dag henimod klokken to så jeg ham komme og sætte sig på en af promenadens bænke under hotellets vinduer lige ud for det blanke, rolige vand. I nogen tid blev han siddende ganske ubevægelig i det varme solskin og stirrede sløvt ud over Middelhavet. Nu og da kastede han et blik på de høje bjerge, som omslutter Mentona, og hvis tinder taber sig i tåge. Så lagde han med en meget langsom bevægelse sine ben, der var så magre, at det så ud, som om benklædernes stof flagrede omkring et par knogler, overkors og åbnede en bog, altid den samme.

Og så rørte han sig ikke mere; han læste med sine øjne og med sine tanker, hele hans stakkels svindende legeme syntes at læse, hele hans sjæl opslugtes, sank ned og blev borte i denne bog, lige til det klokkeslæt, da luften begyndte at blive køligere og fik ham til at hoste. Så rejste han sig og gik hjem.

Han var tysker, høj og med lyst skæg. Både frokost og middag spiste han på sit værelse, og han talte aldrig med nogen.

Han vakte en ubestemt nysgerrighed hos mig og jeg følte mig tiltrukket af ham. En dag satte jeg mig ved siden af ham; for formens skyld havde jeg taget et bind af Mussets digte i hånden.

Og jeg gav mig til at læse i *Rolla*.

Pludselig spurgte min sidemand mig på rigtig godt fransk:

"Kan De tysk, min herre?"

"Nej desværre, slet ikke."

"Det gør mig ondt. Eftersom tilfældet har sat os side om side ville jeg have lånt Dem, ville jeg have ladet Dem se en ting af uskatterlig værdi: den bog, jeg har her."

"Hvad er det for en?"

"Det er et eksemplar af et af min mesters, Schopenhauers værker, forsynet med hans egne randnoter. Som De ser, er hele margenen på hver eneste side dækket med hans skrift."

Jeg tog andægtig bogen, og de for mig uforståelige former, der åbenbarede de udødelige tanker som den største drømmeødelægger, der nogensinde har levet, havde tænkt.

Og Mussets vers dukkede frem i min erindring:
"Sover du glad, Voltaire, og spiller dit hæslige smil stedse endnu omkring din kødløse mund?"

Uvilkårligt sammenlignede jeg Voltaires barnlige, næsten fromme sarkasme med den tyske filosofs uimodståelige ironi.

Man kan protestere og man kan vredes, man kan harmes og man kan forarges, én ting kommer man ikke uden om, Schopenhauers indflydelse vil aldrig kunne slettes ud, han har mærket menneskeheden med det segl, han med sin foragt og sin bristede længsel har påtrykt den.

Da han selv er blevet skuffet i sine nydelser, har han kuldkastet al tro, alt håb, al poesi og alle kimærer, tilintetgjort enhver stræben, fejet tilliden ud af sjælene, dræbt kærligheden, slået den ideelle dyrkelse af kvinden til jorden, sønderflænget hjerternes illusioner, fuldført det mest kæmpemæssige skeptiske arbejde, som nogensinde er blevet gjort. Han har gennemflænset alt med sin spot, trådt alt fladt. Og selv endnu synes endog de, som forbander ham, mod deres vilje at gå rundt med løsrevne stumper af hans tanker i deres sind.

"De har altså kendt Schopenhauer?" spurgte jeg tyskeren.

Han smilte bedrøvet:

"Ja, lige til hans død."

Og han talte til mig om ham, han fortalte mig om det næsten overnaturlige indtryk, som denne mærkelige mand gjorde på alle, der nærmede sig ham.

Han skildrede mig en sammenkomst mellem den gamle nedriver og en fransk, republikansk doktrinær politiker, som ville se ham og som fandt ham i en støjende knejpe, hvor han tør og rynket sad midt imellem sine disciple og lo med sin uforglemmelige latter, mens han med et eneste ord sønderrev tro og overbevisninger, ligesom en hund med sine tænder f længer det væv, den leger med.

Og han gentog for mig, at franskmanden, da han forfærdet og ude af sig selv var gået sin vej, havde udbrudt:

"Jeg har følelsen af at have tilbragt en time med Djævelen selv."

Så tilføjede han:

"Han havde i virkeligheden også et skrækkeligt smil, der selv efter hans død gjorde os bange. Det er noget næsten ukendt, som jeg godt kan fortælle Dem, hvis det interesserer Dem."

Og med en træt stemme, som jævnlig blev afbrudt af langvarige hosteanfald, fortalte han:

"Schopenhauer var lige død, og det blev bestemt, at vi to og to skulle skiftes til at våge over ham natten igennem.

Han lå i et stort, meget tarveligt udstyret, rummeligt og mørkt værelse. To lys brændte på natbordet.

Klokken tolv overtog jeg vagten sammen med en af vore kammerater. De to venner, som vi havde afløst, gik deres vej og

vi satte os hen ved fodenden af sengen.

Ansigtet var ikke spor af forandret. Han lo. Det smil, vi så godt kendte, lå om hans mund, og det forekom os, at han lige ville til at lukke øjnene op, bevæge sig og tale til os. Hans tanke eller snarere hans tanker omgav os; mere end nogensinde følte vi os overskyggede, betagne og gennemtrængte af hans geni. Hans herredømme over os syntes endnu mere befæstet, nu da han var død. Et mysterium blandede sig med hans enestående ånds magt.

Sådanne mænds legemer kan forgå, de lever alligevel, og jeg forsikrer Dem, min herre, at i den nat, der følger efter standsningen af deres hjerteslag, er de frygtelige.

"Med dæmpet stemme talte vi om ham, vi genkaldte i vor erindring vendinger, udbrud og de mange overraskende synspunkter, hvorfra han pludselig kastede et lys ind i livets ellers uigennemsigtige mørke.

"Jeg synes hele tiden, at han vil til at tale," sagde min kammerat. Og med en uro, der grænsede til frygt, betragtede vi det ubevægelige ansigt, som stadig lo.

Lidt efter lidt begyndte vi at føle os ilde til mode, vi blev svimle og havde ondt ved at få vejret. Jeg fremstammede:

"Jeg ved ikke, hvad der er i vejen, men jeg forsikrer dig, at jeg bliver syg."

Vi opdagede, at stuen var fyldt med liglugt.

Min kammerat foreslog, at vi skulle gå ind i det tilstødende værelse og lade døren stå åben; jeg samtykkede i hans forslag.

Jeg tog et af lysene, der brændte på natbordet, og lod det andet blive stående; og vi gik ind og satte os inderst i den anden

stue, således at vi fra vor plads kunne se dødslejet i fuld belysning.

Men han forfulgte os stadig. Det var som om hans ulegemlige, frigjorte, almægtige og altbeherskende sjæl svævede omkring os. Med mellemrum nåede den afskyelige stank fra det rådnende legeme kvalmende ind til os.

Pludselig løb det os koldt ned ad ryggen: vi havde hørt en støj, en svag støj inde fra den dødes værelse. I samme nu var vore blikke hæftede på ham og vi så, ja, vi så så tydeligt, at det ikke var til at tage fejl af, noget hvidt løbe hen over sengen, falde ned på tæppet og forsvinde under en lænestol.

Uvilkårligt, inden vi endnu havde fået tid til at tænke, var vi faret op fra vore stole, parate til at flygte, vanvittige af rædsel. Så så vi på hinanden. Vi var skrækkelig blege. Vore hjerter bankede så heftigt, at det kunne ses uden på vore klæder. Jeg var den første, der talte:

"Så du det?"

"Ja, jeg så det."

"Skulle han ikke være død?"

"Vist så, han er jo i færd med at gå i forrådnelse!"

"Hvad skal vi gøre?"

Min kammerat svarede tøvende:

"Ja, vi må vel gå ind og se efter."

Jeg tog vort lys og gik først ind, ængsteligt spejdende rundt i det store værelses mørke kroge. Intet som helst rørte sig, og jeg nærmede mig sengen. Men jeg blev stående, grebet af forfærdelse. Schopenhauer lo ikke mere! Hans ansigt var skrækkelig fortrukket, munden faldt ind og kinderne var blevet ganske hule. Jeg fremstammede:

"Han er ikke død!"

Men den uhyggelige stank steg mig op i næsen og jeg var lige ved at kvæles. Jeg kunne ikke mere røre mig, jeg stod og stirrede stift på ham, lamslået som foran et syn.

Så bukkede min kammerat, der havde taget det andet lys, sig ned. Uden at sige et ord rørte han ved min arm. Jeg fulgte retningen af hans blik, og nede på gulvet ved siden af sengen, under lænestolen, fik jeg øje på noget hvidt på det mørke tæppe. Det var Schopenhauers gebis, der lå åbent, som om det skulle til at bide.

Forrådnelsen havde slappet kæberne og havde fået det til at falde ud af munden.

Den dag var jeg for alvor bange."

– – – Og da solen var begyndt at glide ned mod den blinkende havflade, rejste den brystsyge tysker sig, hilste og gik tilbage til sit hotel.

Drivhuset

Hr. og fru Lerebour var lige gamle. Men han gjorde indtryk af at være den yngste, skønt han i virkeligheden var den mest alderssvækkede. De levede i nærheden af Mantes på et smukt landsted, som de havde købt sig, efter at de havde tjent sig en formue på bomuldstøj.

Huset var omgivet af en stor, smuk have, hvori der var en hønsegård, og små kinesiske pavilloner, helt nede i den anden ende lå et drivhus. Hr. Lerebour var en undersætsig, rund, livsglad og gemytlig grosserertype. Skønt hans kone var meget selvrådig og altid utilfreds, var det dog ikke lykkedes hende at overvinde sin mands gode humør. Hun farvede sit hår og læste af og til romaner, der fik hende til at drømme, til trods for at hun lod, som om hun foragtede den slags skriverier. Hun gik for at have temperament, uden at hun dog nogensinde havde gjort noget, som kunne begrunde denne mening.

Men hendes ægtefælle sagde sommetider:

"Min kone, hun er noget ...!" med en vis forstående mine, der var vel egnet til at vække alle slags formodninger.

I de senere år var hun imidlertid begyndt at vise sig endnu mere ubehagelig overfor sin mand; hun talte altid i en hård og irriterende tone, som om en eller anden hemmelig ærgrelse, hun ikke ville være ved, pinte hende. En stadig gensidig misstemning blev resultatet. Det var næppe nok, at de mere talte til hinanden, og fruen, der hed Palmyre, overvældede bestandig og uden synlig grund sin ægtemand, som hed

Gustave, med nedsættende tillægsord, sårende hentydninger og bitre bebrejdelser.

Han fandt sig tålmodigt i det, lidt ærgerlig men alligevel uden at lade sig bringe ud af sin sindsligevægt; han sad inde med en sådan kapital af tilfredshed, at han hurtigt havde taget sit parti overfor disse huslige småtvistigheder. Ikke desto mindre spurgte han sig selv, hvad den ukendte grund til, at hans livsledsagerinde således blev mere og mere stridslysten, vel kunne være, for han følte godt, at hendes dårlige lune havde en skjult grund, men den var så vanskelig at udfinde, at alle hans anstrengelser var forgæves.

Han spurgte hende ofte:

"Hør nu, kære kone, sig mig, hvad det er, du har fået imod mig! Jeg mærker godt, at du skjuler noget for mig!"

Ufravigeligt svarede hun:

"Der er ingen ting i vejen, absolut intet. Desuden, hvis jeg havde et eller andet at være misfornøjet over, så måtte det blive din sag at gætte det. Jeg kan ikke fordrage de mænd, som intet forstår, og som er så sløve og uduelige, at man skal hjælpe dem til at begribe den mindste bagatel."

Nedslået mumlede han:

"Ja, jeg ser nok, at du intet vil sige."

Og han fjernede sig, grundende over, hvad hun kunne mene.

Det var især nætterne, som var blevet pinefulde for ham; for de delte stadig seng sammen, således som det er skik og brug i alle gode og jævne ægteskaber. Der var da ikke den ting, hun ikke kunne finde på at drille ham med. Hun valgte lige det øjeblik, da han lagde sig til rette ved siden af hende, til at

overøse ham med de mest hånende bemærkninger. I særdeleshed bebrejdede hun ham, at han blev alt for tyk:

"Du tager også al pladsen, så svær, som du er! Og så sveder du; jeg har aldeles fornemmelsen af at ligge ved siden af et stykke smeltet fedt. Hvis du tror, at det er behageligt ...!"

Under det mindste påskud tvang hun ham til igen at stå op; så måtte han gå neden under for at hente avisen, som hun havde glemt, eller også var det en flaske orangevand, som han ikke kunne finde, eftersom hun havde gemt den. Og i en rasende og fornærmet tone udbrød hun:

"Du burde dog vide, hvor den står, dit fjols!"

Når han så i en time uden nytte havde vandret rundt i det indsovede hus og han atter kom op med tomme hænder, var hele hendes tak:

"Nå, så se til at komme i seng igen. Det har gjort dig godt at få en lille tur, så kan du måske blive magrere, du svulmer jo som en svamp."

Hvert øjeblik vækkede hun ham for at forsikre ham, at hun havde de skrækkeligste underlivssmerter; og hun forlangte, at han skulle gnide hendes mave med et stykke uld, dyppet i eau de cologne. Han var ganske trøstesløs over at se hende dårlig og gjorde alt muligt for at lindre hende. Han foreslog at kalde på Céleste, deres pige. Men så blev hun først rigtig vred og råbte:

"Du må jo være fuldstændig idiot, dit fæ! Så, nu er det ovre, det gør ikke ondt mere, sov du bare videre, dit murmeldyr."

Han spurgte:

"Er det sikkert, at du er helt rask igen?"

Hun svarede hårdt:

"Ja, hold nu mund og lad mig sove. Og dril mig ikke mere, hører du. Der er ikke den ting, du duer til, ikke en gang til at gnide din kone."

Han blev fortvivlet:

"Men … kæreste ven …"

Hun blev ganske ude af sig selv:

"Her er ikke noget men … Det er nok, ikke sandt! Nu kan jeg måske få lov til at ligge i fred …"

Og hun vendte sig om mod væggen.

En nat ruskede hun så kraftigt i ham, at han vågnede af skræk og fo'r op med en fart, der var i højeste grad usædvanlig for ham.

Han stammede:

"Hvad? … Hvem? … Hvad er der? …"

Hun holdt om hans arm og kneb ham, så at han var lige ved at skrige. Hun hviskede ham ind i øret:

"Jeg har hørt støj i huset."

Han var alt for fortrolig med sin kones lethed til at slå alarm og til at blive overdrevent ængstelig og spurgte roligt:

"Hvad for en slags støj, min skat?"

Hun rystede ligesom af skræk og svarede:

"Støj – rigtig støj … det lød aldeles, som om der var nogen, der gik …"

Han forholdt sig vedblivende vantro:

"Var der nogen, som gik? Tror du? Vist ikke nej; du har taget fejl. Desuden, hvem skulle det være?"

Hun stammede skælvende:

"Hvem det skulle være? … Tyve naturligvis, din dumrian!"

Sindigt lagde han sig atter ned i sengen og trak lagenet op over sig:

"Vist ikke nej, min ven, der er ingen; det er blot noget, du har drømt."

Men hun slog tæppet til side og sprang ud af sengen:

"Du er altså lige så fej som du er uduelig! I hvert fald vil jeg ikke lade mig hugge i stumper for din frygtsomheds skyld. "

Hun greb ildtangen fra kaminen, fo'r hen og skød slåen for døren og blev i kampberedt stilling stående foran den.

Bevæget ved dette eksempel på tapperhed og måske også lidt flov stod han ligeledes op, bevæbnede sig, uden at tage sin nathue af, med kulskuffen og stillede sig gnaven op lige overfor sin bedre halvdel.

De ventede tyve minutter i dybeste tavshed. Ikke en eneste lyd forstyrrede husets hvile. Så vendte fruen rasende tilbage til sin seng, idet hun erklærede:

"Jeg er nu alligevel vis på, at der var nogen, som gik."

For ikke at fremkalde en strid gjorde han den næste dag ingen som helst hentydninger til nattens rædsler.

Men den følgende nat vækkede fru Lerebour atter sin mand med endnu større voldsomhed, og åndeløs af angst stønnede hun:

"Gustave, Gustave, der var nogen, som gik med havedøren."

Han blev forbavset over denne standhaftighed og var tilbøjelig til at tro, at hans kone måtte lide af søvngængeri. Han skulle lige til at anstrenge sig for at ryste hende ud af denne farlige tilstand, da han i det samme selv syntes at høre en svag lyd ude fra haven lige nedenfor husets mur.

Han fo'r op, løb hen til vinduet, og han så, ja han så en hvid skikkelse, der hastigt sneg sig over en af gangene.

Forfærdet mumlede han:

"Der er alligevel nogen."

Men han kom hurtigt til besindelse. At nogen turde vove sig ind på hans lovlige enemærker! Den krænkede ejendomsret vågnede i ham og han råbte, dirrende af vrede:

"Ja, vent bare, vent bare! Det skal vi blive to om."

Han ilede hen til sekretæren, åbnede den, snappede sin revolver og styrtede ud på trappen.

Ganske forfjamsket løb hans kone efter ham, idet hun råbte:

"Gustave, Gustave, gå ikke fra mig, lad mig ikke være alene, Gustave! Gustave!"

Men han hørte ikke på hende; han var allerede ude af havedøren.

Så skyndte hun sig op ad trappen og barrikaderede sovekammerdøren.

Hun ventede fem minutter, ti minutter, et kvarter. En vild rædsel bemægtigede sig hende. De havde sikkert grebet ham, bundet ham, kvalt ham. Hun ville ti gange hellere have hørt revolverens seks skud knalde og vidst, at han kæmpede, at han forsvarede sig. Men denne dybe stilhed, denne skrækkelige stilhed gjorde hende vanvittig.

Hun ringede på Céleste. Men Céleste kom ikke, svarede ikke engang. Hun ringede igen, det svimlede for hende og hun var lige ved at besvime. Der var dødstille i hele huset.

Hun trykkede sin brændende pande mod ruderne og søgte at gennemtrænge mørket udenfor. Men hun skelnede ikke andet end buskadsernes sorte masse ved siden af vejenes grå striber.

Klokken slog halv et. Hendes mand havde været borte i tre kvarter. Hun ville aldrig mere få ham at se! Nej, aldrig mere ville hun få ham at se! Og hulkende faldt hun på knæ.

En let banken på sovekammerdøren fik hende til at fare op med et skrig. Hendes mands stemme kaldte:

"Men så luk dog op, Palmyre, det er mig."

Hun skyndte sig hen og åbnede døren og blev stående foran ham med hænderne i siden og øjnene fulde af tårer:

"Hvor kommer du fra, dit afskyelige mandfolk? Det er nydeligt således at lade mig forgå ganske alene! Åh, du bryder dig ikke mere om mig, end om jeg slet ikke eksisterede! ..."

Han havde lukket døren efter sig, og han lo, han lo som en vanvittig, lo, så munden gik helt op til ørene og tårerne rullede ned ad hans kinder og han måtte holde sig på maven.

Hans kone tabte mælet af forbavselse.

Han stammede:

"Det var ... det var ... Céleste, som havde et ... et ... et stævnemøde i drivhuset ... Du skulle bare vide ... hvad ... hvad jeg ... hvad jeg har set."

Hun var blevet ganske bleg og var lige ved at kvæles af forargelse:

"Hvad for noget? ... Hvad er det, du siger? ... Céleste? ... her hos mig? ... i mit hus ... i mit ... i mit drivhus ... Og du slog ikke hendes ... hendes medskyldige ihjel! Du havde din revolver og du skød ham ikke ned? ... Her ... i mit hus! ... i mit hus! ..."

Hun måtte sætte sig ned, hun kunne ikke mere.

Han gjorde et par dansetrin, slog knips med fingrene, smækkede med tungen og blev ved at le:

"Du skulle bare vide ... Du skulle bare vide ..."

Pludselig kyssede han hende.

Hun rev sig løs fra ham og fortsatte med en stemme, der dirrede af vrede:

"Jeg vil ikke tåle det pigebarn en dag længere hos mig, hører du. Ikke en dag … ikke en time! Så snart hun kommer op, skal hun smides på døren."

Lerebour havde grebet sin kone om livet og begyndte at kysse hende ømt og støjende på halsen ligesom i deres samlivs første lykkelige dage. Hun tav atter, lammet af overraskelse. Og stadig med armene om hende trak han hende blidt hen imod det ægteskabelige leje …

Da klokken var halv ti næste morgen, bankede Céleste, som var forbavset over endnu ikke at have set sit herskab, der plejede at stå tidligt op, forsigtigt på døren.

De lå endnu i sengen og passiarede muntert sammen. Forbløffet blev hun stående og sagde:

"Frue, morgenkaffen er færdig."

Med blid stemme svarede fru Lerebour:

"Du kan bringe kaffen herind, vi er lidt trætte, vi har sovet meget dårligt."

Pigen var næppe kommet uden for døren, førend Lerebour igen begyndte at le, idet han gentog:

"Du skulle bare vide! … Du skulle bare vide! …"

Men hun skændte mildt på ham:

"Du må ikke le så meget, min egen elskede, du kan ikke tåle det."

Og hun kyssede kærligt hans øjne.

Fru Lerebour er ikke mere irritabel. Undertiden kan man i de lyse nætter se de to ægtefæller liste sig forsigtigt langs med buskadserne og blomsterbedene ned til det lille drivhus i enden af haven. Der bliver de stående, trykkede tæt sammen, og kigger ivrigt ind gennem en af ruderne, som om der indenfor foregår noget, der lægger fuldt beslag på deres interesse.

De har forhøjet Célestes løn.

Lerebour er blevet magrere.

Overskægget

Château de Solles,
mandag den 30. juli 1883.

Kære Lucie!

Jeg ved intet som helst nyt. Vi tilbringer hele dagen inde, mens regnen ustandselig falder udenfor. Der er ingen, som har lyst til at gå ud i det skrækkelige vejr; så fordriver vi tiden med at spille komedie. Men, kæreste du, hvor er dog alle nutidens salonstykker dumme! Alt i dem er forceret, groft, tungt. Deres vid er som en kanonkugle, der farer frem og knuser alt. Der er ingen virkelig ånd, ingen munterhed, ingen elegance. De herrer forfattere kender i virkeligheden ikke det mindste til vor verden. De har ingen anelse om, hvorledes vi tænker og taler. Jeg kan udmærket finde mig i, at de foragter vore skikke, vore manerer og vore domme, men jeg tilgiver dem ikke, at de ikke kender dem. For at være vittige laver de ordspil, som kunne få en kaserne til at vride sig af latter; for at more serverer de os et opkog af åndrigheder, som de har måttet samle sammen oppe på de ydre boulevarder i de såkaldte kunstnerknejper, hvor de samme studenter-paradokser er gået igen i de sidste halvtreds år.

Nå, som sagt, vi spiller komedie. Da vi kun er to damer, har min mand måttet påtage sig soubretterollerne, og i den anledning har han taget sit skæg af. Du kan ikke tænke dig, kære Lucie, hvor det forandrer ham! Jeg kan slet ikke kende ham igen … hverken om dagen eller om natten. Hvis han ikke

øjeblikkelig lader sit overskæg vokse frem igen, tror jeg, at jeg bliver ham utro, til den grad mishager han mig, som han nu er.

En mand uden overskæg er nu en gang ikke en rigtig mand. Jeg kan ikke lide fuldskæg, det gør næsten altid et usoigneret indtryk, men overskægget … Ja, det kan ikke undværes, uden det bliver ansigtet ikke mandigt. Du kan slet ikke forestille dig, hvad disse små børster på overlæben har at sige for øjet og … for … forholdet mellem to ægtefæller.

Jeg har i den anledning anstillet en række betragtninger, som jeg knapt ved, om jeg tør skrive til dig. Jeg kunne nok fortælle dig dem … ganske sagte. Men, når det gælder om at udtrykke visse ting, er det vanskeligt at finde ord, og selv om man finder dem, er der enkelte iblandt dem, som tager sig så grimt ud på papiret, at jeg ikke kan overvinde mig til at skrive dem ned. Og så er emnet selv så vanskeligt, så delikat, så anstødeligt, at der skal en uendelig kunst til at berøre det.

Men det er lige meget! Det må blive din sag, hvis du ikke forstår mig. Du må prøve på at læse lidt mellem linjerne.

Altså, da min mand åbenbarede sig glatraget, var det første, jeg følte, en fast overbevisning om, at jeg aldrig kunne få mindste svaghed hverken for en skuespiller eller en prædikant, om det så var pater Didon selv, den mest uimodståelige af dem alle! Derpå, da jeg senere blev alene med ham (min mand), blev det meget værre. Oh, kære Lucie, lad dig aldrig kysse af en mand uden overskæg; hans kys har ikke nogen som helst smag, ikke det fjerneste, ikke spor! Det har ikke den charme, ikke den fylde, ikke det … krydderi, ja, det krydderi, som et rigtigt kys ejer. Overskægget er krydderiet.

Forestil dig, at du presser dine læber mod et stykke pergament, der er tørt … eller fugtigt. Således er en glatbarberet mands kys. Det er såmænd ikke en gang ulejligheden værd.

"Men hvorfra kommer den tillokkelse, der ligger i overskægget?" vil du spørge mig. Ved jeg det? For det første kildrer det behageligt. Man føler det inden læberne, og det får en forunderlig gysen til at løbe igennem en fra hoved til fod. Det er overskægget, som kærtegner huden og får den til at skælve, og som frembringer den uforklarlige dirren i alle nerver, der får én til at udstøde et lille: "oh!" som ved en pludselig kuldefornemmelse.

Og på halsen! Har du nogensinde følt et overskæg mod din hals? Det beruser og gør svimmel, løber koldt ned ad ryggen og trækker fingrene krampagtigt sammen. Man strækker sig, ryster skuldrene, kaster hovedet tilbage, og har på samme tid lyst til at flygte og til at blive; det er dejligt og det er irriterende! Men hvor er det rart!

Og så … ja, jeg tør næsten ikke mere. En mand, som elsker sin kone, elsker hende fuldt og helt, forstår at finde en hel mængde små kroge, hvor han kan skjule sine kys, kroge, som man aldrig selv ville have tænkt på. Men ser du, uden overskægget taber også de kys deres smag, uden at regne, at de næsten bliver upassende. Ja, forklar dig det, som du vil. Hvad mig angår, så har jeg fundet på følgende grund: en mund uden overskæg er nøgen, som et legeme uden klæder; og klæder er en nødvendighed, meget få, om du vil, men klæder skal man have på!

Skaberen (jeg tør ikke bruge noget andet ord, når jeg taler om den slags ting), skaberen har sørget for at kaste et slør over de

steder, hvor elskoven søger ly. En raget mund forekommer mig som en omhugget skov omkring en kilde, som man plejede at opsøge for at læske sig og hvile.

Det minder mig om en sætning, som en politiker har udtalt, og som jeg i de tre sidste måneder ikke har kunnet få ud af hovedet. Min mand, der følger med i bladene, læste en aften for mig en meget mærkelig tale, som landbrugsministeren havde holdt. Den gang hed han Méline, om han siden er blevet afløst af en anden, ved jeg ikke.

Jeg hørte ikke synderlig efter, men navnet Méline slog mig. Jeg ved ikke rigtig hvorfor, men det mindede mig om nogle sider i Murgers "*La Vie de Boheme*". Jeg tror, at de handler om en grisette. Derved nåede nogle stumper af denne tale ind til min bevidsthed.

Altså, Méline afgav til Amiens' indvånere, tror jeg det var, denne erklæring, hvis mening jeg lige til nu har søgt efter: "Der gives ingen patriotisme uden landbrug!" Først nu, for lidt siden, er meningen endelig gået op for mig; og jeg på min side erklærer for dig, at der gives ingen kærlighed uden overskæg. Når man siger det på den måde, så lyder det løjerligt, ikke?

Der gives ingen kærlighed uden overskæg!

"Der gives ingen patriotisme uden landbrug", forsikrede Méline; og han havde ret, ministeren, nu fatter jeg hans ords dybere indhold!

Også fra et helt andet synspunkt har overskægget sin store betydning. Det giver ansigtet karakter. Det gør det blidt, kærligt, martialsk, fandenivoldsk, kækt, dristigt! En mand med fuldskæg, en rigtig skægget (hvilket hæsligt ord) mand kan aldrig få et virkelig udtryksfuldt fysiognomi, fordi hans træk

delvis er skjulte. For kæbens og hagens form fortæller meget til den, der forstår at se.

Den mand, som kun har overskæg, har et ganske anderledes propert og på samme tid indholdsrigt ansigt.

Og hvor overskæg kan være forskelligt! Snart er de snoet opad, krøllede og kokette. Den slags overskæg synes at foretrække os kvinder frem for alt andet.

Snart stikker de truende ligeud, spidse som nåle. Så holder deres ejermænd mest af vin, heste og kamp.

Snart er de mægtige, hængende, skrækindjagende. Sådanne vældige overskæg dækker i reglen over en fortræffelig karakter, over en godhed, der grænser til svaghed, og en blidhed, som nærmer sig til frygtsomhed.

Men det, som jeg sætter mest pris på ved overskægget, det er, at det er fransk, ægte fransk. Det er en overlevering fra vore forfædre gallerne, og det er blevet ved at være et kendemærke for vor nationalitet.

Det er frejdigt, galant og tappert. Det lader sig kærtegne af vinen og forstår at le med ynde, mens de brede, skægklædte læber er kluntede i alt, hvad de foretager sig.

Det får mig til at tænke på en oplevelse, som fik mig til at græde bitre tårer, og som, det føler jeg nu, fik mig til at elske overskægget på mændenes læber.

Det var under krigen, mens jeg endnu var hjemme hos papa. Jeg var den gang en purung pige. En dag sloges de i nærheden af os. Lige fra om morgenen havde jeg hørt kanonerne tordne og geværerne knalde, og om aftenen indkvarterede en tysk oberst sig hos os. Den næste morgen drog han videre. Der blev sendt bud til papa om, at der lå

mange døde rundt på markerne omkring slottet. Han lod dem samle op og bringe ind til os for at begrave dem alle samlet. Efterhånden som mændene kom med dem, blev de lagt i to lange rækker ned igennem den store gran-allé; men da de begyndte at lugte grimt, blev der foreløbig kastet jord over deres legemer, indtil den store fællesgrav var gravet. På den måde kunne man kun se deres ansigter, der ragede frem af jorden, gule som den, med deres lukkede øjne.

Jeg ville se dem; men da jeg fik øje på de to rækker gyselige hoveder, troede jeg, at jeg skulle få ondt. Men jeg overvandt min svaghed og gav mig til at undersøge dem, et efter et, idet jeg søgte at gætte, hvem disse soldater havde været.

Deres uniformer var begravet, skjulte under jorden, og alligevel, alligevel, Lucie, pludselig så jeg på deres overskæg, at de var franske!

Nogle af dem havde barberet sig samme dag, kampen havde fundet sted, som om de lige til det sidste havde bevaret deres koketteri! Alligevel var deres skæg vokset lidt frem, for du ved nok, at det vokser efter døden. Andre syntes ikke at have været raget i over otte dage; men alle havde de skarpt og tydeligt det franske overskæg, det stolte overskæg, som syntes at sige:

"Tag ikke fejl af mig og min skæggede ven, du små, jeg er en broder."

Og jeg græd, å! jeg græd, meget mere, end om jeg på anden måde havde genkendt de stakkels døde.

Det var forkert af mig at fortælle dig dette. Nu er jeg blevet bedrøvet og ude af stand til at passiare længere med dig. Derfor siger jeg dig farvel, kære Lucie, og sender dig mange hjertelige kys.

Leve overskægget!

Jeanne.

For kopiens rigtighed indestår:

Guy de Maupassant.

Fa'r Bonifacius' opdagelse

Da postbuddet, fa'r Bonifacius, som han i almindelighed kaldtes, den dag kom ud fra posthuset, var han overstrømmende glad, fordi han havde regnet ud, at hans runde ville blive kortere end sædvanlig. Hele egnen omkring landsbyen Vireville hørte ind under hans distrikt, og når han om aftenen vendte hjem med sine lange, trætte skridt, havde han ofte tilbagelagt en fem–seks mil i dagens løb.

Men i dag ville uddelingen hurtigt være overstået; han kunne endda drive den lidt af undervejs og alligevel være tilbage tre timer før næste tømning. Det gik sjældent på!

Han gik ud af landsbyen ad landevejen til Sennemare og begyndte sit arbejde. Det var i juni måned, den grønne, blomstrende juni, markernes smukkeste måned.

Klædt i sin blå bluse og med en rødtresset, sort kasket på hovedet gik postbuddet ad smalle stier hen over marker af agerkål, havre eller hvede, lige til skuldrene begravet i kornet; hans hoved, der ragede op over aksene, syntes at glide hen over det rolige, grønlige hav, som en let vind bevægede i bløde bølger.

Han gik ind i gårdene gennem træleddet, der brød jordhegnet, som overskyggedes af to rækker bøge, og hilste ejeren ved navn: "Goddag, mester Chicot", idet han rakte ham hans avis "*Le petit Normand*". Gårdmanden tørrede hånden bag på sine bukser, tog imod bladet og stak det i sin lomme for i ro og mag at kunne læse det efter sit middagsmåltid. Hunden, der var indlogeret i en gammel tønde ved foden af et hældende

æbletræ, gøede rasende og sled i sin lænke, men postbuddet fortsatte uden at vende sig om sin militæragtige gang. Han skridtede stærkt ud med sine lange ben, hans venstre hånd hvilede på tasken og med den højre støttede han sig til en stok, der bevægede sig fremad med lige så stor regelmæssighed og hastværk, som han selv.

Han uddelte sine breve og tryksager i landsbyen Sennemare, så fortsatte han sin march, idet han slog ind på en sti, der førte tværs over markerne, for at bringe posten til skatteopkræveren, der boede i et lille ensomt liggende hus en halv fjerdingvej længere borte.

Det var en ny skatteopkræver ved navn Chapatis; han var først kommet dertil den foregående uge og var nok for nylig blevet gift.

Han fik en avis fra Paris, og sommetider kunne fa'r Bonifacius, når han havde nogen tid til overs, ikke bare sig for at kigge lidt i den.

Altså åbnede han sin taske, tog bladet frem, fik det forsigtigt til at glide ud af korsbåndet, foldede det ud og gav sig, stadig gående, til at læse. Den første side interesserede ham ikke videre, politik brød han sig ikke om og de finansielle artikler sprang han over; derimod gjorde alt sensationsstoffet det dybeste indtryk på ham.

Den dag var det særlig righoldigt. Han blev endog så bevæget ved skildringen af en forbrydelse, som var blevet begået i et skovløberhus, at han standsede midt i en kløvermark for at læse det langsommere igennem en gang til. En brændehugger, som om morgenen var gået forbi huset, havde lagt mærke til, at der var blod på tærsklen, som om en havde haft stærkt næseblod.

"Skovløberen har vel skudt et par harer i nat," tænkte han først; men da han kom nærmere, opdagede han, at døren stod på klem og at låsen havde været brudt op.

Så blev han bange og satte i løb til landsbyen for at fortælle sognefogeden, hvad han havde set. Sognefogeden tog skolelæreren og en anden mand med som forstærkning, og de fire mænd gik sammen tilbage til det mistænkelige hus. De fandt skovløberen liggende med overskåret strube foran ildstedet, hans kone med en mængde knivstik i brystet under sengen og deres lille seks år gamle pige i sengen, kvalt mellem to madrasser.

Fa'r Bonifacius blev i den grad rystet ved tanken om dette tredobbelte mord, hvis forfærdelige biomstændigheder, efterhånden som han læste, rulledes op for ham, at han følte benene svigte under sig; ganske højt udbrød han:

"Ih Gud fader bevares, at der kan være sådanne umennesker til her i verden!"

Så lagde han atter avisen ind i dens papirsbånd og gik videre med hovedet fuldt af den frygtelige forbrydelses rædsler. Han nåede snart Chapatis' bolig; han åbnede lågen ind til den lille have og gik op mod huset. Bygningen var meget lav, der var kun en etage og kvist. Den lå i mindst en halv kilometers afstand fra det nærmeste hus.

Postbuddet steg op ad de to stentrin foran indgangen, lagde hånden på låsen og ville åbne døren, men den var lukket. Så så han, at skodderne endnu ikke var slået til side og at øjensynlig ingen den dag var kommet ud af huset.

En ubestemt ængstelse vågnede i ham, for lige siden sin ankomst var Chapatis stået temmelig tidligt op. Fa'r Bonifacius

trak sit ur frem. Den var kun ti minutter over syv, og han var altså kommet en time tidligere, end han ellers plejede om morgenen. Men det var lige meget, skatteopkræveren burde alligevel være oppe.

Forsigtigt, som om han kunne vente at møde en eller anden fare, listede han sig rundt om huset. Han bemærkede intet mistænkeligt uden sporet af et par mandsfødder i et af jordbærbedene.

Men pludselig, idet han gik forbi et vindue, blev han stående ubevægelig, fuldstændig lammet af angst. Han havde hørt nogen stønne indenfor.

Han gik nærmere, skrævede over en kant af timian, og lagde sit øre mod skodden for bedre at høre. Det var ikke til at tage fejl af, der var nogen, som stønnede og klagede sig. Han opfangede ganske tydeligt lange, smertefyldte suk, en slags rallen og en støj som af en kamp. Så blev klagerne stærkere, de fulgte hurtigere ovenpå hinanden, blev endnu tydeligere og endte som skrig.

Da var fa'r Bonifacius ikke længere i tvivl om, at en skrækkelig forbrydelse i dette øjeblik fuldbyrdedes inde hos skatteopkræveren, og i fuld fart satte han afsted, tværs igennem den lille have, ud over markerne og ind gennem kornet. Han løb, så at han var lige ved at miste vejret, mens hans taske kastedes frem og tilbage og daskede ham over benene. Endelig nåede han udmattet, forpustet og ganske ude af sig selv lågen til gendarmeriet.

Korporal Malautour var i færd med at gøre en itubrækket stol i stand ved hjælp af en hammer og nogle søm. Gendarm Rautier holdt det tilskadekomne møbel fast mellem sine ben, og satte et

søm til rette ved bruddets kant. Så slog korporalen, mens hans øjne stod stive og runde og han tyggede på sit overskæg bare for at ramme rigtigt, af fuld kraft hammeren ned på sin underordnedes fingre.

Så snart postbuddet fik øje på dem, råbte han:

"Skynd jer, skynd jer, de er i færd med at myrde skatteopkræveren, skynd jer, skynd jer!"

De to mænd gav slip på deres arbejde og så op, forbløffede og uforstående som alle folk, der pludselig bliver overraskede og forstyrrede i et arbejde, som fuldstændig har optaget dem.

Da fa'r Bonifacius så, at de var alt for forbavsede til at tænke på at have hastværk, sagde han:

"Skynd jer! Skynd jer! Der er tyve i huset, jeg hørte skrigene. Skynd jer! Det er i yderste øjeblik."

Korporalen satte sin hammer fra sig på jorden og spurgte:

"Hvorledes er denne tildragelse kommet til Deres kundskab?"

Postbuddet fortalte:

"Jeg ville aflevere avisen og to breve, da jeg lagde mærke til, at døren var lukket i lås, og at skatteopkræveren endnu ikke var stået op. Jeg gik rundt om huset for at se, om der skulle være noget i vejen, og jeg hørte, at der var nogen, som stønnede og klagede sig, aldeles som om en blev kvalt eller fik halsen skåret over. Så skyndte jeg mig så hurtigt, jeg kunne, herhen for at hente Dem. Det er i yderste øjeblik!"

Korporalen rettede sig i vejret og forhørte videre:

"Og De kom ikke omtalte til hjælp?"

Postbuddet svarede forfjamsket:

"Næh! Jeg var bange for ikke alene at kunne få bugt med morderne."

Korporalen var overbevist og kundgjorde:

"Jeg skal blot have min uniform i orden, så følger jeg med Dem."

Han gik indenfor, fulgt af gendarmen, som tog stolen med sig.

Et øjeblik efter kom de atter ud, og alle tre begav sig i taktfast løb på vej til mordstedet.

Da de kom i nærheden af huset, sagtnede de af forsigtighedshensyn deres skridt og korporalen trak sin revolver frem. Så listede de sig på tåspidserne ind i haven og nærmede sig muren. Der var intet som helst nyt spor, som kunne røbe, at misdæderne var flygtede. Døren var stadig lukket og skodderne for vinduerne.

"Vi har dem," mumlede korporalen.

Fa'r Bonifacius, der rystede af spænding, trak ham med om på den anden side og pegede på det uhyggelige vindue:

"Der er det," sagde han.

Korporalen listede sig alene frem og lagde sit øre op til skodden. De to andre stod med øjnene stift fæstede på ham og ventede, parate til alt.

Han blev længe stående og lyttede uden at røre sig. For at få øret tættere ind mod træet havde han taget sin trekantede hat af og holdt den i sin højre hånd.

Hvad hørte han? Hans ubevægelige ansigt åbenbarede intet; men pludselig krummede hans overskæg sig opad, hans kinder lagde sig i folder som til en stum latter, han skrævede atter over timianskanten og kom tilbage henimod de to mænd, som målløse stirrede på ham.

Han gjorde tegn til dem, at de skulle følge efter ham, og listede sig, stadig på tåspidserne, tilbage ad den vej, de var kommet. Foran indgangen stod han stille og gjorde på ny ved tegn fa'r Bonifacius begribeligt, at han skulle lade avisen og brevene glide ind under døren.

Postbuddet forstod ikke et muk af det hele, men adlød blindt.

"Lad os så se at komme hjem," befalede korporalen.

Men så snart de var kommet ud gennem lågen, vendte han sig om mod fa'r Bonifacius og sagde med overgiven mine, læben trukket listigt op og et muntert blink i øjnene:

"Nå, det må jeg sige, den lavede De minsandten godt! Hvem skulle have troet det om Dem?"

Den gamle spurgte:

"Hvilket? Hvad? Jeg sværger Dem til, at jeg hørte det."

Korporalen kunne ikke længere holde sig, han brast i latter. Tårerne løb ham ned ad kinderne, han holdt hænderne på maven, bøjede sig helt sammen, lavede de gyseligste grimasser og lo og lo, så at han var nærved at kvæles. De to andre stod lige forfjamskede og stirrede på ham, mens han vred sig af latter.

Endelig lykkedes det ham at blive lidt roligere; han gav postbuddet et gemytligt dask på maven og udbrød:

"Haha, gamle spøgefugl! Gamle lurendrejer! Det skal vare længe, inden jeg glemmer far' Bonifacius' opdagelse! "

Den gamle spærrede øjnene vidt op og gentog:

"Men jeg sværger Dem til, at jeg hørte det."

Korporalen havde hvisket noget til gendarmen, som måtte sætte sig på grøftekanten for at få luft for den latter, hans foresattes hvisken havde fremkaldt.

"Ja, men jeg hørte det," blev postbuddet ved at forsikre.

"Nå, så du hørte det. Og din kone, myrder du også hende, hvad, gamle lurendrejer?"

"Min kone?"

Han grundede længe, så svarede han:

"Min kone … Ja, hun skriger op, når jeg muntrer hende med et par lussinger … Men når hun skriger, så kan man skam høre, hvad det er … Var Chapatis da i færd med at banke sin?"

Korporalen hylede af latter, så tog han ham om skulderen, drejede ham omkring som en dukke og hviskede ham noget i øret, ligesom for lidt siden til gendarmen.

Fa'r Bonifacius så uhyre forbavset ud, omsider mumlede han eftertænksomt:

"Nej … sådan er det aldrig … sådan er det aldrig … sådan er det aldrig … min, hun siger slet ingen ting … Er det virkelig muligt? … Det lød så bestemt som én, der pintes."

Og forvirret, flov og ulykkelig genoptog han på ny sin runde gennem markerne, mens gendarmen og korporalen blev stående på samme sted og blev ved at le, lige så længe, de kunne øjne hans sorte kasket over kornets rolige havflade.

Originaltitler og førsteudgaver

Flommen: *Boule de suif,* i novellesamlingen *Soirées de Médan*, april 1880

Min ven Patience: *L'Ami Patience*, i *Gil Blas* 4. september 1883, under titlen *"L'Ami"*

Medgiften: *La Dot*, i *Gil Blas* 9. september 1884.

Lykke: *Le bonheur,* i *Le Gaulois* 16. marts 1884

Smykket: *La Parure,* i *Le Gaulois* 17. februar 1884

Seng nr. 29: *Le Lit 29,* i *Gil Blas* 8. juli 1884

En duel: *Un Duel,* i *Le Gaulois* 14. august 1883

Rose: *Rose,* i *Gil Blas* 29. januar 1884

Den første sne: *Première Neige,* i *Le Gaulois* 11. december 1883

Håret: *La Chevelure,* i *Gil Blas* 13. maj 1884 under pseudonymet Maufrigneuse

En vendetta: *La Vendetta,* i *Le Gaulois* 14. oktober 1883

Coco: *Coco,* i *Le Gaulois* 21. januar 1884

Hævneren: *Le Vengeur,* i *Gil Blas* 6. november 1883

En soirée: *Une Soirée,* i *Le Gaulois* 21. september 1883

En søn: *L'Attente,* i *Le Gaulois* 11. november 1883

En mægtig mand: *Le Protecteur,* i *Gil Blas* 5. februar 1884 under pseudonymet Maufrigneuse

Hos en død: *Auprès d'un Mort,* i *Gil Blas* 30. januar 1883

Drivhuset: *La Serre,* i *Gil Blas* 26. juni 1883

Overskægget: *La Moustache,* i *Gil Blas* 31. juli 1883

Fa'r Bonifacius' opdagelse: *Le Crime au Père Boniface,* i *Gil Blas* 24. juni 1884

Om "Flommen og andre fortællinger"

Forfatter: Guy de Maupassant (1850-1893).
Org.titel: *Œuvres complètes illustrées de Guy de Maupassant*, Libraire Paul Ollendorff, Paris 1899-1904
Denne udgave efter: Samlede værker af Guy de Maupassant: *Flommen og andre fortællinger.* På dansk ved Loulou Marcussen. A. Christiansens Forlag. København 1904.
Oversætter: Loulou Lassen (1876-1947).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration til titelnovellen af Pierre Georges Jeanniot (1848-1934).

ISBN 978-87-7628-372-8
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-565-5 (Ølstykke 2018).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Bonifacius', Guillemet, Gervex, Béraud, Hébert, Duez, Clairin og Jean-Paul Laurens: En række af datidens berømte franske malere. *Overs. anm.*

Note 2:

Statsråd: Statsrådet er ikke den samme institution i Frankrig som i Danmark. Det, vi kalder statsrådet – ministrenes forhandlinger under monarkens forsæde – kaldes i Frankrig ministerrådet, selv om det præsideres af republikkens præsident. Det franske statsråd er nærmest et overadministrationsråd. *Overs. anm.*